NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 30 גראָשען

...2 זייטען

...ער פאָלקסבלאַט

№ 249 | Łódź, Piątek, 30 października 1936 | אדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאָדז, פרייטאָג, פ' ווירא י"ד מרחשון תרצ"ז

...וף פון פרעזידענט ווייצמאַן

צו דער ציוניסטישער יוגענד אין פוילען

...ב דער גרויסער פאָלקס=אַקציע פון דער יוגענד פאַר ארץ=ישראל

ה' לייב יפה, וועלכער פיהרט אָן מיט דער פאָלקס - אַקציע פון דער יוגענד פאַר'ן מפעל הבצרון, האָט בעקומען פון פרעזי-דענט ווייצמאַן די פאָלגענדע טעלעגראַם:

...יך האָב אויפגענומען מיט פרייד און שטאָלץ ...ידיעה, אז די ציוניסטישע יוגענד אין פוילען ...ט זיך געשטעלט ווי איין מענש אין דינסט פון דעם מפעל הבצרון. די דאָזיגע אַקציע איז איצט דער הויפּט - אינסטרומענט פונ'ם יידישן פאָלק אויף צו העלפן דער יידישער יוגענד אין ארץ-ישראל, וועלכע שטעהט מיט מסירות-נפש, אי-בערמענשליכער מיה און זעלבסטבעהערשונג אויף דער וואך פון אונזערע פּאָזיציעס אין לאַנד און קעמפט פאַר זייער פערפעסטיגונג און אויס-בּרייטערונג, היטענדיג די אייביגע האָפענונג פונ'ם יודישען פאָלק.

די אַרבייט פון דער ציוניסטישער יוגענד פאַר'ן מפעל הבצרון עפענט אויף ברייטע האָריזאָנטען פאַר דער קאָנסאָלידירונג פון דער יודישער יוגענד אַרום דעם אויפבוי פון אונזער צוקונפט, דער צו-קונפט פונ'ם פאָלק און לאַנד.

ווייצמאַן.

פוילישע יודען!

א זלאָטי פון קאָפּ וועט פון אייך געפאָדערט.

אָבער גיט לויט אייערע מעג-ליכקייטען,

דער פערמעגליכער מוז געבען פיל מעהר.

אייערע קינדער אין ארץ-ישראל ברענגען אַנ'אָפּפער פון בלוט און שווייס,

העלפט זיי כאָטש מיט אַנ-אָפּפער פון געלד.

...ישע יוגענד גרייט זיך!

...טאָג איז דיין טאָג —

...גרויסע פאָלקס - אַקציע פון ...ר יוגענד פאַרן „מפעל ...צרון"!

...יישע עלטערן,

...ערע קינדער קומען צו ...ך.

...ענט פאַר זיי ברייט די ...רען —

...פענט פאַר זיי אייערע ...רצער!

...פאָלקס - אַקציע פון „מפעל ...צרון" מוז אַרומנעמען דאָס ...נצע פאָלק, אָרים און רייך, ...ט און יונג.

...נער טאָר נישט פעהלען!

צו אונזערע עלטערן!

מיר ווענדען זיך צו אייך, צו אונזערע עלטערן, צו ...נזערע טאַטעס און מאַמעס. מיר האָבען נישט זוכה גע-...ען צו זיין איצט אין ארץ - ישראל, צו שטעהן מיט אונ-...רע ברידער און שוועסטער אויף דער וואך פון אונזער ...אַנד, פון אונזער צוקונפט. אָבער מיט וואָס מיר קאָנען ...ילען מיר העלפען אונזערע ברידער אין ארץ - ישראל, ...עלכע קעמפען דאָרט פאַר אונזער לעבען און בעפריי-...ונג, פאַר אונזער מעגליכקייט עולה צו זיין קיין ארץ-...שראל. א דאַנק זייער מיה און אָפּפער אָטעמען מיר אויך ...א פרייער מיט א געפיהל פון האָפענונג און שטאָלץ, בע-...נ'אַהלט מיט דער שעהנקייט פון אונזער אויפלעבונג, פון ...זער וועק אין ארץ-ישראל.

מיר, אייערע קינדער, וועלען ווכטאָג קומען צו אייך. מיר וועלען אייך אויפפאָדערען איהר זאָלט אונז העלפען בעשי-צען דעם ישוב, פערטיידיגען די פּאָזיציעס אין ארץ-ישראל, אויפבויען נייע, פערגרעסערען די אויפנאַהמס - פעהיגקייט פונ'ם לאַנד און שאַפען מעגליכקייטען פאַר א פערגרע-סערטע עליה. עס האַנדעלט זיך וועגען קאַמף פאַר אונזער לאַנד, פאַר אונזער היים. און דאָס איז אַנ'ענין נישט בלויז פאַר'ן פאָלק, נאָר אויך פאַר אייך אַליין. פאַר אייערע זיהן און טעכטער. אויב איהר ווילט נישט, אז אייערע קינדער זאָלען הערען שוואַך און אָפּהענגיג, אז זיי זאָלען ווערען אָפּגעריסען פון אייך און פון אייגענעם פאָלק, דאַן מוזט איהר העלפען

און העלפען זאָלט איהר מיט א ברייטער האַנד און מיט אַנ'אָפענעם האַרץ. וואָרום עס האַנדעלט זיך נישט וועגען קליינינקייטען. מיט אייער הילף העלפט איהר דעם ישוב אין זיין הערוישען קאַמף. איהר העלפט אייערע קינדער, וואָס האָבען שוין די זכיה צו זיין אין לאַנד און קעמפען פאַר'ן פאָלק און פרייהייט און איהר העלפט אויך אייערע קינדער, וואָס לעבען הערווייל דאָ און שטרעבען און רייסען זיך צו א פרייען און שטאָלצען לעבען.

פעראייניגטער צענטראַלער קאָמיטעט
פון דער ציוניסטישער יוגענד אין פוילען

בעקאַנטמאַכונג! צום הערבסט- און ווינטער-סעזאָן

האָט דאָס שיך-געשעפט בעוואוסטע

צונעגרייט אַ קאָלאָסאַלען אויסוואַהל שפּאַציר און ספּאָרט-שיך לויט די לעצטע מאָדעלען.

A. Ogórek Łódź, Zawadzka 11 tel. 202-86.

צוגענגליכע פּרייזען אַ ספּעציעלע אָפּטיילונג פֿון מענער-שיך.

אייער פּערזענליכער אינטערעס

נאָר צו קויפֿען די ווייבען מיט דער מאַרקע

„באַרווין“

גאַוואָמיעסקאַ 30, טעל. 210-58

וועלכע גאַראַנטירט אייך געניטס און צופֿרידענהייט פֿאַר ביליג געלד.

צו דער תּנאָים פֿון

פֿרל. חוה טאָפּאַלאָוויטש

מיט ה' שלמה פּעלץ

ווינשען מיר אַ הערצליכען מזל-טובֿ און אַ גליקליך צוזאַמענלעבען.

פֿאַמיליע גראָסמאַן

הערען און דאַמען

קויפֿען די נייעסטע און פֿאָרערנסטע סחורות צום ווינטער-סעזאָן אין דעם ערשטקלאַסי-גען מאָלידען טוך און קאַרט-געשעפֿט

פֿוטערהענדלער און אַנאַכאָוויטש

לאָדז פּיעטריקאָווער 19 פֿראָנט 1. שטאָק טעל. 144-20

גרויסער אויסוואַהל פֿון די נייעסטע מאָדערנסטע ביליצער און טאַמאַשאָווער אויסאַרבייטונגען צום הערבסט און ווינטער-סעזאָן

ביליגסטע פּרייזען! סאָלידע און רעעלע בעהאַנדלונג! קומט און איבערצייגט אייך!

אַכטונג, מיטגלידער פֿון צענטר. ראַד-פֿערקעהר-פֿעראיין, לאָדז, פּילסודסקיעגאָ 43

זונטאָג, דעם 1-טען נאָוועמבער ד. י., 4 נאָכמיטאָג, צום 1-טען טערמין און 5 אַ זייגער צום 2-טען טערמין, גילטיג ביי יעדע צאָהל מיטגלידער, קומט פֿאָר אין אייגענעם לאָקאַל די אַלגעמיינע יעהרליכע

גענעראַל-פֿערזאַמלונג

מיט פֿאָלג. טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפֿנונג פֿון פּרעזעס א. גראָסמאַן, 2) וואַהלען פֿון אַ פֿאָרזיצער און ביזיצער, 3) טעטיגקייטס-בעריכט, 4) בעריכט פֿון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 5) וואַהלען פֿון אַ פֿערוואַלטונג און 6) פֿרייע פֿאָרשלאָגען.

מיט אַכטונג די וואַהל-קאָמיסיע

אַלער אַרט

גאַרדינען

קאַפּעס, שטאָרען און טישטיכער פֿון אַלערליי האַנד-אַרבייט עמפּפֿעהלט

M. Goldbart

Piotrkowska 62, tel. 135-35.

פּינקטליכע אויספֿיהרונג! רעעלע בעהאַנדלונג!

אַכטונג, הויז-בעזיצער!

ווען איהר רעמאָנטירט אייערע הייזער אָדער וואוינונגען, געדענקט, אַז דאָס אַלטע פֿאַרבען און כעמיקאַליען-געשעפֿט א. פּ.

„ל. ה. בערגער“

לאָדז, דרעוונאָווסקאַ 5, טעל. 133-39

איז ווידער געעפֿענט און וועט די קונדשאַפֿט צופֿרידע שטעלען. בעמערקונג צעמענט אויף לאַגער.

געדענקט, ביי

שטשעשליווי

אַ גרויסער אויסוואַהל פֿון אָריגינעלע ביליצער און טאָמאַשאָווער סחורות אויף אַנציגער און פּאַלטען

פֿון די בעסטע קוואַליטעטען אויף פֿערשידענע רעשטען

קומט און איבערצייגט אייך!

R. Szczęśliwy

לאָדז, 5 גאַוואָמיעסקאַ 5 טעל. 156-09. געדענקט פֿראָנט II שטאָק.

Gabinet Kosmetyczny

I. Namiotowej

ul. Narutowicza 11, front, I piętro.

Wszelkie zabiegi w zakres kosmetyki wchodzące: masaż twarzy, trwałe przyciemnianie brwi i rzęs, usuwanie brodawek bez śladu, maquillage itd.

Ceny niskie. Porady bezpłatne,

ערשטקלאַסיגער הערען-שניידער אַטעליער

Bracia GRANAS

36 זגערזשער גאַס 36

איז הויף, 2-טער איינגאַנג 2-טער שטאָק.

נעמט אָן אַלערלאַרט בעשטעלונגען ווי: ווינטער-פּאַלטענס, פּעלצען, אַנצוגען סמאָקינגען א.אַ.וו. לויט די נייעסטע פּאַריזער מאָדעלען. פֿון אייגענע און אויך אַנפֿערטרויטע סחורה. צוגענגליכע פּרייזען

דאָס לאַנג-בעקאַנטע

ווייך-געשעפֿט פֿון

ע. שיכער

(אינהאָבער ישראל שיקיער)

פֿריהער פּולנאָצנאַ 1

איצט שרודמיעסקאַ 3, טעל. 107-84

עמפּפֿעהלט די בעסטע ווייבען, קאָניאַקען און ליקערען

עקזיסטירט זייט 1865 יאָהר.

די מאָדערנע

טאַנץ-שולע

אויף פּיעטריקאָווער 89 קוועער אָפּיצינע פֿאַרטער

אונטער דער לייטונג פֿון בעקאַנטען דיפּלאָמירטען טאַנץ-לעהרער

S. RUBINSZTAJN

נעמט אָן איינשרייבונגען פֿאַר אָנפֿענגער טעגליך פֿון 10 פֿריה ביז 10 אָוונט. בעמ. פֿאַר אָרגאַניזירטע שבת און זונטאָג פּראַקטישע לעקציעס.

ספּעציעלע שטונדען פֿאַר לאַנג-געקליידעטע.

מיט אַכטונג דיפּלאָמירטער טאַנץ-לעהרער ס. רובינשטיין.

צו אַלע פֿעראינטערעסירטע פֿון האָראַניאַל-געוועלבער

זיסמאַן, זאַכאָדניאַ 34

אין אייער אייגענעם אינטערעס, וועט איהר קומען געלט פֿאַר וועקסלען אייגענע און קונדישע, ווי אויך אָפֿענע חובֿות, ווערען געבעטען זונטאָג, דעם 1.XI. ד. י. פּינקטליך 6 אַ זייגער אָוונט צו קומען צו ה' קינרוס, זאַוואַדזקאַ 17, כדי אָנצונעהמען אַ געמיינזאַמע אַקציע. מיט אַכטונג

אַ גרופּע גלויביגע

אַכטונג, פֿיש-סוחרים

אין לאָדז!

די פֿערוואַלטונג פֿון פֿיש-סוחרים-פֿעראיין אין לאָדז בעט אַלע פֿיש-סוחרים צו קומען אויף

אַ פֿערזאַמלונג

וואָס קומט פֿאָר זונטאָג, ד. 1 נאָוועמבער 11.30 פֿאַרמ. אין לאָקאַל פֿון פֿיש-סוחרים-פֿעראיין, פּיעטריק. 53, וואָלבאָרסקאַ 21.

כדי צו בעטראַכטען זעהר וויכטיגע ענינים

די פֿערוואַלטונג פֿון פֿיש-סוחרים-פֿעראיין אין לאָדז.

גדא טבא לארושיו של חבריו היקר מר לייב שאטלאנד את העלמה מרת חנה גרדון

אנו מברכים אותם בברכת מזל-טוב

לייב פּערעבוק ורעיתו

סל מלא ברכות ובתוכו ברכת מזל-טוב אנו מביעים לחברנו היקר יושב ראש של הגמילת-חסדים קאסע מר לייב שאטלאנד לארושיו את העלמה מרת חנה גרדון

גמילת-חסדים קאסע אצל חברת אהבת בחורים בלודז זאכאדניא 33

Szulim Sendowski

Minia Szmirgeld

Zaręczeni

Łódź, w październiku 1936 r.

צו דער פֿערלאָבונג פֿון אונזער ליבען ברודער

שלום סענדאָווסקי

מיט פֿרײַלין

מיניאַ שמירגעלד

ווינשען מיר פֿיל גליק און אַ גליקליכע צוקונפֿט

בריהער סענדאָווסקי

Zakład zoologiczny

O. FOLKMAN

Łódź, ul. Andrzeja 7

(przy Piotrkowskiej) tel. 124-76

עמפּפֿעהלט: הינט און ראַסאָווע קעץ, הערצער-קאַנאַריקעס פֿון 10 זל. אָן. גע-וועהנליכע און געצאַצטע שטייגען, מבשירים צו באָדען פֿינעל, מאָלפּעס, פּאַפּוגייעס און פּאַפּוגשקעס, פֿינעל און טקאָטשיע פֿישלעך, עקזאָטישע לעבעדיגע און רויטע פֿאַרפֿישלעך, אַקוואַריומס און טעראַריעס, וועלדער, שלאַנגען א. ז. וו. נעשעכץ פֿאַר קאַנאַרקעס און פּאַפּוגשקעס, טויבען און ראַסאָווע הינער, אייערלעך פֿון ראַסאָווע הינער המלנונגם - פֿיטלען, פֿראָשקעס - פֿליסיגקייט גענען הערים פֿאַר פֿינעל און הינט, מע-טעלער פֿאַר הינט און פֿאַכמעניש צוזאַ-מענגעשטעלטע מישונג אַלס שפּייזונג פֿאַר קאַנאַרקעס און פּאַפּוגשקעס. מ'נעמט אָן געגענוואַרט אַלערליי פֿייגעל א. ז. וו. אויסשטופּען.

גרויסער אויסוואַהל פֿון מבשירים צו פֿיש-פֿאַנגען.

מעסיגע פּרייזן! פֿאַכמענישע בעדינונג

Mgr. Praw

Ludwik Goldkorn

Tłumacz Przysięgły

dla języków:

niemieckiego

hebrajskiego

i żydowskiego

Al. I Maja 9, tel. 114-50

przyjmuje od 11—2 pp. i od 4—7 w.

די ביליגסטע קוועלע פֿון אַלערלייט

נײַ-מאַשינען,

טיילען, נאָדלען אַז"וו איז ביי

Skład maszyn do szycia

Singer i Lachman

Łódź, Zydowska 2,

telefon 246-73.

אַכטונג אַכטונג

100 טער מענשען

האָבען זיך שוין איבערצייגט, אַז די בעסטע היגיענישע טאַפּטשאַנעס, מאַטעסען און מאַטראַצען ווי אויך פֿעהלערלאָזע מאַטראַץ-אַרבייט ווערען נאָר צו בעקומען אין דער 1-טער לאָקאַלער וועקסטעלע פֿון אויסגעבעסערטע היגיענישע טאַפּטשאַנען און מאַטראַצען

„ZURMA“

אינה. ל. מרוז

Łódź, Cegielniana 58

telefon 178-21.

סאָליד ע און פּינקטליכע אויספֿיהרונג!

בית-הכנסת „אהל יעקב“

18 גדנסקה 18

חגיגת הצהרת בלפור

מחר, בשבת (31/X). פ' לך – תערך תפלה חגיגית בהשתתפותו של נשיא ההסתדרות הציונית בעירנו

הד"ר י. רוזנבלאט

שיתן סקירה כללית על המצב הנוכחי בארץ-ישראל ועל ערכה של ההצהרה הידועה בשם „הצהרת-בלפור".

כ"כ תערכנה הזכרות לנשמות הקדושים שנפלו חלל בא"י על קדוש השם וכבוש הארץ ולנשמת החסיד שבאומות העולם הלורד בלפור.

התפלות תערכנה ע"י ש"ץ בית-הכנסת מר דוד טאפצל בלוית המקהלה.

הקהל מתבקש לבוא. התחלת התפלה בתשע וחצי. – הועד.

אַ הערצליכען מזל-טובֿ

אונזערע ליבע עלטערן צו דער פֿערלאָבונג פֿון אייער ליבע טאָכטער, שוועסטער, שוועגערין און טאַנטע פֿרל. רוזשאַ בעצאַק (לאָדז) מיט ה' מאָניעק קאָזשעניצקי (ווישי-גראָדוב) ווינשען מיר פֿיל נחת און אַ גליקליכע צוקונפֿט.

הערמאַן בעצאַק, פֿרוי און קינדער

מזל-טובֿ ווינשען מיר אונזער ליבע שוועסטער און שוואָגער צו דער פֿערלאָבונג פֿון זייער ליבע טאָכטער פֿרל. אסתר ושאַלנע מיט ה' הלל היישרים און זיי זאָלען דערלעבען פֿון זיי פֿיל גליק און נחת.

יחיאל ווינבערג און פֿאַמיליע

Z intencji zaręczyn p. Idy Lajzerowiczówny z p. Julkiem Sztajnem życzymy dużo szczęścia i świetnej przyszłości

Koledzy

Józiek Pinczewski

Dawid Krygier

Salek Dłużnowski

Felek Kampel

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריום

פּ. שאַץ, לאָדז

פּיעטריקאָווער 37

...רעמיער סקלאַדקאָווסקיס נייע ערקלערונג
...ר וועט שאַרף אַרויסטרעטן געגען די פּערזאָנען וואָס רופן צו אַוואַנטורעס

...וואַרשאַ, 29 (טעלעפּאָניש)
...דער פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי האָט הייַנט אין ...געבן דער פּוילישער טעלעגראַפן - אַגענטור ...נטערע ערקלערונג:
...די פּריוואַטע, וואָס קומט צום אויסדרוק אין ...ן און אַרויסרופן אומרוהען וועלכע אונטער... ...פּרוואָנדעלט אין אַנאַרכיע.
...די פליכט פון יעדער פּאָזיציאָנעלער רעגירונג ...צו אונטערדריקן די אַנאַרכיע. יעדער ...ער און פאַרשטענדיקער בירגער מוז פּראָטעסטיר... ...די אַנאַרכיע וויל נור ווייסן גוט, אַז זי שוואַכט ...די מלוכה.
...און ווי קען א נאַציאָנאַלער בעוואַוסטזיניקער פּאָ... ...וואָס שטרעבט צו דער גרויסקייט פון פּוילען, ...רעדן, אַז די פּוילישע מלוכה זאָל אָפּגעשוואַכט ווערן. ווי קען רעאַליזירט ווערן די גרויסקייט פון פּוילען דורך אַרויסרופן בתוהו און לאָבּהוּשוואַטע שטיק (ווינפּריקי) מצד די אָקאָדעמיקער?

די היינטיגע צייט שטעלט גרויסע אויפגאַבן פאַרן פּוילישן גייסט און כאַראַקטער און נאָך מער... שען פון זעהר קליינעם גייסט און כאַראַקטער קענען זוכן זיך אויסצולעבן אין אַוואַנטורעס אויף די הויך־שולן.

אָפּגעבענדיג זיך א חשבון וועגן מיינע פליכטן ווי אויך וועגן דעם הויכן ניוואָ פון אינערליכען לעבן אין פּוילען, ווי אויך פון הויכן ניוואָ פון איהרע אידעאַלן, בין איך קאַטעגאָריש ווטשלאָסן זיך אַקעגנצושטעלן די אַלע, וואָס וואָלטן גע־וואָלט רעם ראַזונגען ניוואָ אַראָפּנידערן און די אַקאַ־דעמישע אַמביציעס צו נידריגע אַוואַנטורעס.

איך וועל ווי אַמשאַרפסטען אַרויס־טרעטן געגען די אַלע, וואָס רופן צו בורדעס און אַוואַנטורעס ווי אויך געגען יענע, וואָס אינספּירירן די דאָזיגע אַוואַנטורעס און וואָס טרייבן אַ אומ־ווירדיגע שפּעקולאַציע מיט דער נשמה פון דער יוגענד, וואָס איז לייכט אָנצינד־באַר.

...צרוויילונג
...און עסטעטישער געניס!
...נען די פאָרשטעלונגען
...פון פרייטאָג און שבת
אין פילהאַרמאָניע

Victoria

Pięciolampowa superheterodyna w układzie oktoda-duodioda. Antifading. Siedem obwodów. Cztery zakresy fal. Wielki głośnik dynamiczny. Regulacja siły, modulacja tonu.

ELEKTRIT RADIO

ODBIORNIKI O DŹWIĘKU NATURALNYM.
Do nabycia w radioskładnicach w całym kraju.

...קליינער ציוניסטישער אַקציאָנס־קאָמיטעט
...גענומען א בעשלוס פון פּאַליטישן פּאַריטעט צווישן יודען און אַראַבער אין א"י
אַלגעמיינע ציוניסטן־גרופּע מזרחי און יודענשטאַטס־פּאַרטיי דראָהען אַרויסצוטרעטן פון דער עקזעקוטיווע

...ירושלים, 29 (יט"א טעל.)
...די לעצטע בעשלוסן פון דעם קליינעם ציוניס־...טישן אַקציאָנס־קאָמיטעט מכח דער שטעלונג צו ...קעניגליכער קאָמיסיע, וואָס שטיצן זיך אויף ...פּרינציפּ פון פּאָליטישן פּאַריטעט צווישן יו... ...און אַראַבער, דראָהען, אַז ס'זאָל אויפגע־...ווערן די קאָאַליציע פון איצטיגן ציוניס־טישן עקזעקוטיוו.

די פאָרשטעהער פון מזרחי, אַלגעמיינע ציוניס־טען גרופּע „ב" און יודענשטאַטלער זענען ענט־שידען אַרויסגעטרעטן געגען דעם פּרינציפּ פון פּאַריטעט. דער בעשלוס איז אָבער אָנגענומען גע־וואָרן מיט 12 שטימען געגען 9.

ווי מ'גיט איבער, האָט זיך אַ דעלעגאַציע פון מזרחי, אַלגעמיינע ציוניסטן גרופּע „ב" און יודענ־שטאַטלער געווענדעט צום ציוניסטישן עקזעקוטיוו צו אַנולירן דעם בעשלוס פון פּאַריטעט־פּרינציפּ. אויב די מעהרהייט פון עקזעקוטיוו וועט טראָגן דעם אָננעהמען דעם בעשלוס פון פּאַריטעט דראָהען די מזרחי און אַלגעמיינע ציוניסטן גרופּע „ב" אַרויסצוטרעטן פון עקזעקוטיוו.

...וף קומענדע וואָך פאָהרט די קעניגליכע קאָמיסיע קיין א"י
ערקלערט אָרמסבי גאָר אין פּאַרלאַמענט

...לאָנדאָן, 29 (יט"א טעל.)
...אויף דער היינטיגער זיצונג פון ענגלישן ...מענט האָט דער קאָלאָניען־מיניסטער אָרמסבי ...ענטפערנדיג אויף אַן אינטערפּעלאַציע, אָפּ־...געבן אַן אויספיהרליכן בעריכט וועגן דער ...אין ארץ־ישראל.

...דעם 12 אָקטאָבער, האָט דער מיניסטער ... האָט זיך פאַרענדיגט דער שטרייק אין ארץ־...ישראל און פון דעמאָלט אָן פאַרבעסערט זיך די ...אין כסדר. פון 15 אָקטאָבער קומען נאָר פאָר ...איינציגע אינצידענטן, וועלכע האָבן נישט קיין בע־...דייטונג. עס גראַסירן נאָר קליינע גרופּן נישט־...פּאַלעסטינעזישע טעראָריסטן. דאָס לעבן הויבט ...צוריק צו ווערן נאָרמאַל. די רעגירונג וועט ...קענען אָננעהמען שריט צו רעדוצירן די מי־...ליטער־כוחות. ווייל זיי זענען שוין נישט נויטיג ...אין לאַנד. אָרמסבי־גאָר האָט אויך ערקלעהרט, ...ס'ווערן שוין געמאַכט די לעצטע פאָרבערייט־...ונגען פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע, וועלכע וועט ...פאָהרן קיין פּאַלעסטינאַ סוף פון דער קומענ־...דיגער וואָך. אָרמסבי־גאָר האָט ערקלערט, אין נאָ־...מען פון אונטערן־הויז, אַז די קעניגליכע קאָמיסיע ...וועט דערפילן זיך געהעריג איהר אויפגאַבע. דאָס ...אונטערן־הויז האָט די לעצטע ווערטער פון קאָלאָ־...ניאַל־מיניסטער אויפגענומען מיט בייפאַל.
...אויף אַ ווייטערדיגער אָנפראַגע האָט דער מי־...ניסטער געמאַכט אַ סך־הכל פון די לעצטע אומ־...רוהען.

דיעצאָהל מוזולמענישע קרבנות בעטרעפט 955 דערפון 187 טויטע, יודען 388 דערפון 80 טויטע, קריסטען 65 דערפון 10 טויטע, מיליטער 125 דער־פון 21 טויטע, בריטישע פּאָליציאַנטן 47 דערפון 7 טויטע. פּאַלעסטינער פּאָליציי — מוזולמענער 41 דערפון 8 טויטע, יודישע פּאָליציאַנטן 9 דער־פון 1 טויטער.

ווייטער האָט דער מיניסטער ערקלעהרט, אַז דעם 30 יוני האָבן געוואוינט אין פּאַלעסטינאַ 1,335,000 פּערזאָן, דערונטער 848 טויזענד מו־זולמענער, 370 טויזענד יודען, 106 טויזענד קריס־טען און 11 טויזענד אַנדערע.

אַן אַרבייטער־דעפּוטאַט האָט געפרעגט, צי די רעגירונג וועט אָננעהמען שריט. אַז די אַראַבישע פיהרער וועלכע האָבן אַנטיילגענומען אין שטרייק און אין דער טעראָר־אַקציע זאָלן נישט בעקומען קיין רעגירונגס־פּאָסטענס.

דער מיניסטער האָט געענטפערט, אַז ער וועט געבן אַן ערקלעהרונג אויף דער אינטערפּעלאַציע, ווען זי וועט אָפּגעגעבן ווערן שריפטליך.

מעמאָריאַל פון דער אומאָפּהענגיגער ענגלישער אַרבייטער־פּאַרטיי
צו דער קעניגליכער קאָמיסיע

לאָנדאָן, 29 (יט"א טעל.)
די אומאָפּהענגיגע ענגלישע אַרבייטס־פּאַרטיי האָט זיך געווענדעט מיט אַ מעמאָריאַל צו דער קע־ניגליכער קאָמיסיע, וועלכע דאַרף אַרויספאָהרן קיין ארץ־ישראל, אין וועלכן ס'ווערט געפאָדערט צו זיכערן די פולשטענדיגע פרייהייט פון די פּאָלי־טישע פּאַרטייען און פּראָפעסיאָנעלע בעוועגונג פון יודען און אַראַבער און זיי בעשיצן געגען די אַראַ־בישע און ציוניסטישע פעאָדאַלן.

ס'ווערט אויך געפאָדערט נישט צו האַמעווען די איינוואַנדערונגס־פרייהייט.

ערקלערונג פון ענגלישן קריגס־מיניסטער
וועגן די ענגלישע רעזערוויסטן אין ענגלישן מיליטער אין ארץ־ישראל

לאָנדאָן, 29 (יט"א טעל.)
דער ענגלישער קריגס־מיניסטער האָט היינט ערקלעהרט, אַז מיט'ן מאָמענט ווען די רוה אין ארץ־ישראל וועט פולשטענדיג צוריקגעשטעלט ווערן, וועלן די רעזערוויסטן, וואָס געפינען זיך דאָרט צוריקגעצויגן ווערן קיין ענגלאַנד און וועלן בעפרייט ווערן.

אַנטי־יודישע אומרוהען אין קאַנאַדאַ

מאָנטרעאַל, 29 (ספּ. טעל.)
צום צווייטן מאָל אין דער לויפענדער וואָך איז די פּאָליציי אַרויסגערופן געוואָרן צו צוטרייבן פראַנצויזיש - קאַנאַדישע מאַניפעסטאַנטן, וואָס האָבן געהאַקט שויבן אין יודישע געשעפטן. אין ביידע פאַלן זענען די אומרוהען אויסגעבראָכן נאָך מיטינגען, אויף וועלכע די רעדנער האָבן פּראָטעסטירט געגען דעם אויסנוצן די קאַנאַדער פּראָווינצן דורך די יודישע און ענגלישע פינאַנסיסטן און אינ־דוסטריעלער. עס זענען אַרעסטירט געוואָרן 500 מאַן.

גזשעשאַלסקי בעפרייט

וואַרשאַ, 29 (טעלעפאָניש)
דאָס אַפּעלאַציאָנס - געריכט אין וואַרשאַ האָט אַרויסגעטראָגן דעם אורטייל אין פּראָצעס פון אינזשינ. פּאַוועל גזשעשאַלסקי, וועלכער איז בעשול־דיגט געוואָרן אין פערסמ'ען מיט טאָל זיינע צוויי מינדערעיעהריגע קינדער און פרוי.

דאָס קרייז־געריכט אין סאָסנאָוויץ האָט איהם ס'האָט פערמשפּט צום טויט. צוליב דער אַמנעסטיע איז איהם דער טויט־שטראָף פערביטן געוואָרן אויף לעבענס־לענגליכע תּפיסה.

דאָס אַפּעלאַציע - געריכט האָט מבטל געמאַכט דעם אורטייל פון קרייז־געריכט און גזשעשאַווסקי'ן בעפרייט.

רעגירונג פערוועהרט צו שרייבן וועגן באָיקאָט אויף יודען

ירושלים, 29 (יט"א טעל.)
די רעגירונג האָט זיך געווענדעט מיט אַ וואָר־נונג צו דער פּרעסע, אַז זי זאָל נישט מעהר שרייבן וועגן דעם באָיקאָט געגען יודען, אין געגענפאַל וועט די רעגירונג געצוואונגען זיין אָנצונעהמען רעפּרעסיעס געגען דער פּרעסע.

צוויי נייע נאָבעל־פּרייז־טרעגער

שטאָקהאָלם, 29 (ספּ.)
די היי־יעהריגע נאָבעל פּרייז פאַר מעדיצין און פיזיאָלאָגיע איז געטיילט געוואָרן צווישן דעם פּראָפעסאָר העגרי האַלע דעיל פון לאָנדאָן און פּראָפ. לעווי פון גראַץ.

„...איוונינג סטאַנדאַרד" געגען לאָרד מעלטשעטס פּראָיעקט
וועגן יודישער מאַסן־אימיגראַציע קיין ארץ־ישראל

...לאָנדאָן (יט"א) אין אַ לייט - אַרטיקעל ...האָט אַרויס דער „איוונינג סטאַנדאַרד" זעהר שאַרף ...געגען לאָרד מעלטשעטס פּראָיעקט וועגן אַ יוד־...ישער מאַסן־אימיגראַציע קיין א"י און וועגן ...דער שאַפונג פון אַ יודישער פערטיידיגונגס - ...אַרמיי אונטער דער אויפזיכט פון בריטישע אָפי־...צירן.

...צי קען מען — פרעגט די צייטונג — זיך ...פאָרשטעלן אַ ווילדערען פּלאַן? ענגלאַנד, ...וועלכע האָט געקענט ביז איצט בעהויפּטן, אַז ...זי בעהאַנדלט אומפּאַרטייאיש סיי אַראַבער און סיי ...יודען, זאָל זיך איצט שטעלן אויסגעשפּראָכן ...אויף דער זייט פון די יודען און שאַפן א יודי־...שע אַרמעע צו היטן די אָרדנונג אין א"י. א ...גאַנצער עס־איז אַראַבישער אויפשטאַנד אין דער ...צוקונפט זאָל אונטערדריקט ווערן נישט דורך ענג־...לישן מיליטער, נאָר דורך אַ געמישטער אַרמעע ...פון יודישע אימיגראַנטן פון דייטשלאַנד, פּוילען ...און אַנדערשוואו, וואָס זאָלן געשולט און גע־...פיהרט ווערן צו דער אַקציע דורך בריטישע אָפי־...צירן.

לאָרד מעלטשעט — שרייבט די צייטונג — בעהויפּטעט, אַז דאָס וואָלט געווען „אומגעהייער אין אינטערעס פון דער בריטישער אימפּעריע און פון בריטישן פאָלק", ער פערזוכט אָבער, אַז דאָס וואָלט געשאַפן א באַלדיגע און טיפע געגנערשאַפט צווישן די ריזיגע מוזולמענישע מאַסן אין דער אימפּעריע. ער פערזוכט, אַז די אַראַבער וועלן פּרובן צו אָרגאַניזירן א געגנערשאַפט צו זיין פּראָיעקטירטער יודישער אַרמעע, אָבער אַז זיי וועלן דערין געפינען די וואַרימע סימפּאַטיעס פון יענע אייראָפּעאישע לענדער, אין וועלכע עס בליהט היינט דער אַנטיסעמיטיזם.

„איוונינג סטאַנדאַרד" בעהויפּטעט, אַז „די בריטישע רעגירונג וועט, נאַטירליך, נישט פערלירן איין רגע צו בעטראַכטן אַזעלכע פאָרשלאָגן". די רעגירונג — מיינט די צייטונג — האָט אין די לעצטע אומרוהען אין א"י געהאַנדעלט ענטשלאָסן און ווירקזאַם. איצט איז ריין דער יוגנ פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע אויסצופאָרשן די לאַגע און פאָרשלאָגן איהר רפואה. בלויז אין איין הינזיכט איז די רעגירונג בעגאַנגען אַ פעהלער. וועלכע שריט עס זאָלן שפּעטער נישט בעשלאָסן ווערן, איז ווויכטיג, דאָס כל־זמן דער שטרייט געפינט זיך „סוב יודיצע", זאָל אָבגעשטעלט ווערן די אימיגראַציע קיין א"י — סיי פון יודען און סיי פון אַראַבער. אויף דעם דאָזיגן שריט דאַרף בע־שטעהן דער פּאַרלאַמענט, וועלכער וועט אין קור־צען האָבן א געלעגענהייט צו דעבאַטירן דאָס א"י־פּראָבלעם. פאַר איהר לעבענסוויכטיגער אַרבייט מוז די קאָמיסיע האָבן א קלאָהר פעלד.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס־קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען
פון ציגעל־גאַס 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאַ 69
(ווינ נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32

Dr. Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקהייט בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
נעמט אָן פון 8—11 ביי טאָג און 4—9 אווענד

KOWALSKINA
proszki dla dorosłych i dzieci
stosuje się przy uporczywych BÓLACH GŁOWY

גען.-אפענסיווע פון רעגירונגס-מיליטער האט זיך נעכטען אנגעהויבען ביי מאדריד
טאג-בעפעהל פון פרעמיער לארגא קאבאלערא

מאדריד, 29 (ספ. טעל.)

דער פרעמיער לארגא קאבאלערא האט ארויס־געגעבען א טאג־בעפעהל, וואס איז פארגעלייענט געווארען פאר אלע מיליטערישע איינהייטען אויפ'ן צענטראלען פראנט. דער בעפעהל קינדיגט אן דעם אנהויב פון א גענעראל - אפענסיווע פון רעגירונגס־מיליטער אויף דעם 29 ד. ח. פארטאגס, ביי דער בע־נוצונג פון אעראפלאנען טאנקען, פאנצער־צוגען, ארטילעריע און פיעכאטע.

לארגא קאבאלערא פערזיכערט אין זיין בעפעהל, אז דאס רעגירונגס - מיליטער איז פערזעהן אין מער כאניש געוועהר, ווי אויך אז זיין אפענסיווע קראפט איז געוואקסען, בעת די אויפשטענדיגע זענען ער־שעפט דורך זייער מארש אויף מאדריד.

דער בעפעהל ענדיגט זיך מיט א אפעל אנצו־שטרענגען אלע כוחות און ארויסווייזען דעם מאקסי־מום ווילען פון נצחון.

לישע צייטונגען פון שפאנישען פראנט און פון לי־סאבאן, דארף מען ערווארטען אין משך פון די נא־הענטסטע טעג א גענעראל - אפענסיווע פון די אויפ־שטענדיגע אויף מאדריד. פראנקא'ס מיליטער גע־פינט זיך אין איצטיגען מאמענט 8 ענגלישע מייל פון מאדרידער לופט־פליה־פלאץ אין געטאפע און 13 מייל פון צענטער פון שטאט — פון דער גאס פוערטא דעל סאל.

באמבארדירט א סאוויעטישע שיף

פאריז, 29 (ספ. טעל.)

פון סעווילא מעלדעט מען: איניגע אעראפלאנען פון די אויפשטענדיגע האבען באמבארדירט דעם פארט אין קארטאגינא. באמבעס זענען צווישען אנ־דערן אויך געפאלען אויף דער סאוויעטישער שיף, וואס האט געבראכט קריגס־מאטעריאל. די שיף איז בּ שעדיגט געווארען.

טענעריפא, 29 (ספ. טעל.)

א ראדיא - קאמוניקאט מעלדעט, אז גענעראל וואלערא האט פערעפענטליכט א אויפרוף צו דער מאדרידער בעפעלקערונג, אין וועלכער גם ווערט געזאגט, אז עס וועט געשאנקען ווערען דאס לעבען די אלע, וואס וועלען איבערגעבען פון רעגירונגס־מי־ליטער צו די אויפשטענדיגע.

רעגירונגס-מיליטער פערנומען הועסקא

בארצעלאנא, 29 (ספ. טעל.)

דאס מיליטער פון פילקאוויק ווילאלבא, וואס אפערירט ביי הועסקא, האט זיך אריינגעריסען אין דער שטאט, פערנעהמענדיג צוו. אנד. דעם בנין פון ציוויל־גובערנאטאר. דער אפיציעלער קאמו־ניקאט, וואס איז וועגען דעם געמעלדעט געווארען איז אויפגענומען געווארען מיט גרויס צופרידענהיים

פארטוגאל אנערקענט די רעגירונג פון די אויפשטענדיגע

יענעס דע לא פרענטערא, 29 (ספ.)

דער ראדיא קאמוניקאט פון די אויפשטענ־דיגע מעלדעט: פארטוגאליען האט איבערגעשיקט א נאטע צו די רעגירונג אין בורגאס מעלדענדיג, אז זי אנערקענט דעם גענעראל פראנקא אלס דעם שעף פון דער שפאנישער רעגירונג.

די אויפשטענדיגע גרייטען צו א גענעראל-אפענסיווע אויף מאדריד

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

לויט ידיעות פון דעם קארעספאנדענט פון די ענג

בייגריפע, פארקילונג, ביברעכען אין די ביינער באקומט מען פארלייכטערונג, באנוצנדיק טאגאל-טאבלעטען. טאגאל פארקלענערט די היץ און שטילט דעם וויטאג. צו באקומען אין יעדער נאגעסטער אפטייק

Togal

שטורמישע זיצונג פון נישט-אינטערווענץ-קאמיטעט

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

די פריהמארגען־צייטונגען מעלדען, אז די נעכ־טיגע זיצונג פון נישט־אינטערווענץ־קאמיטעט האט געהאט א זעהר שטורמישען פערלויף. צווישען דעם סאוויעטישען דעלעגאט און דעם דעלעגאט פון פאר־טוגאל איז געקומען צו א זעהר שארפען ווערטער־אויסטויש. דער סאוויעטישער פארשטעהער האט זיך בעמיהט אפצוווארפען די פארוואורפען פון פאר־טוגאל, אז ראטען־פערבאנד מישט זיך אריין אין די שפאנישע ענינים. דער פארטוגאלישער פארשטע

הער איז געווארען שטארק אויפגערעגט, ער האט געווארפען זיין טעקע אויפ'ן טיש און מיט א הויכער שטימע ערקלערט, אז ער האלט די ווייטער־דיגע אונטערהאנדלונגען פאר ציללאז.

„טיימס" מעלדעט, אז נאך קיינמאל נישט, איז א זיצונג פון דעם נישט־אינטערווענץ קאמיטעט נישט געווען אזוי שטורעמדיג. די ענגלישע רעגי־רונג האט צוגעשטעלט א נייעם מעמאריאל אין וועל־כען זי ווייזט אן, אז די סאוויעט־רעגירונג שטעלט צו געוועהר און אמוניציע דער מאדרידער רעגירונג.

רעדע פון הויך-קאמיסאר וואוקאפ דורכ'ן ראדיא
ער רופט צו א פרידליך צוזאמענלעבען פון דער ארץ-ישראל-בעפעלקערונג

ירושלים, 29 (יט"א טעל.)

היינט אין אווענד האט דער הויך־קאמיסאר וואו־קאפ געהאלטען א לענגערע רעדע דורך ראדיא. דער הויך־קאמיסאר האט אנגעקינדיגט, אז דעם 11 נאוועמבער וועט די קעניגליכע קאמיסיע קומען קיין ארץ־ישראל.

דער הויך־קאמיסאר האט דאן ארומגערעדט די לאגע אין לאנד און גלייכצייטיג געגעבען אנ־אלגעמיינעם איבערבליק איבער דער גאנצער צייט

פון זיין קאדענץ.

אין משך פון פינף יאהר — האט וואוקאפ געזאגט — וואס איך געפין זיך אין לאנד, זענען גע־ווען יאהרען פון וואוילשטאנד. די לעצטע פינף חדשים איז אבער געווען א צייט, וואס האט גע־בראכט לייד דעם ארץ־ישראל־פאלק. איך פרעה זיך וואס די אונרוהען האבען ענדליך אויפגעהערט.

וואוקאפ האט אויך גערעדט וועגען דער באי־קאט־אקציע פון די אראבער און האט ערקלערט, אז

דער באיקאט וועט ברענגען אומגליק פאר אלע.

ווייטער האט וואוקאפ גערעדט וועגען דער צוקונפט פון לאנד און אויפגעפאדערט, אז ביידע טיילען פון דער בעפעלקערונג זאלען ערמעגליכען די ארבייט פון דער קעניגליכער קאמיסיע, דורך צו־שטעלען מעגליכע פאדערונגען און מאטעריאלען אויף'ן יסוד פון וועלכע די קעניגליכע קאמיסיע זאל קענען אויסארבייטען די מיטלען צום גליקליכען צוזאמענלעבען פון ביידע פעלקער.

שארפער קאמף צווישען גרויס-מופטי און נאשישיבי

ירושלים, 29 (יט"א טעל.)

צווישען דעם גרויס־מופטי און נאשישיבי איז ענטשטאנען א שארפער קאמף וועגען דער אראבישער שטעלונג צו דער קעניגליכער קאמיסיע. דער מופטי האלט, אז מ'דארף נישט בעריהרען די 3 פאדערונגען, וועלכע מ'האט געשטעלט ביים אנ־הויב פון שטרייק, נאר שטעלען איין הויפט־פא־דערונג אפצושאפען די באלפור־דעקלאראציע.

נאשישיבי האלט, אז מ'דארף גענעהן אויף הנחות און פאדערן א בעגרעניצטע עמיגראציע און א בעגרעניצטען באדען־פערקויף. אין די רייהען פון דער נאשישיבי־פארטיי האט מען שטארק חרטה דערויף, וואס דער גרויס־מופטי איז געווארען פאר־זיצער פון דעם אראבישען היפט־ראט ווייל צוליב זיין גרויסען איינפלוס זענען די אראבישע מאסען

אריבער פון דער נאשישיבי־פארטיי צום מופטי. כדי נישט צו בלייבען אחוז אנהענגער, איז דער ארגאן פון נאשישיבי „פעלעסטין" ארויס מיט א פארשלאג

אויפצולעזען די אראבישע פארטייען און שאפען א נאציאנאלען בלאק.

ענטוזיאסטישע אויפנאהמע פון פוילישען קאמוניקאציע-אעראפלאן אין חיפה

ירושלים, 29 (יט"א טעל.)

היינט האלב 12 בייטאג איז קיין חיפה אנגע־קומען דער פוילישער קאמוניקאציע־אעראפלאן. דער אעראפלאן איז אפגעווארט געווארען פון א ריזיגען עולם און איז ענטוזיאסטיש בעגריסט געווארען. די פליהער און פאסאזשירען האט מען געמאכט רוי־שענדע אוואציעס. ס'זענען אנוועזענד געווען דע־לעגאציעס פון דער פויליש־פאלעסטינער האנדעלס־

קאמער, פון ציוניסטישע אינסטיטוציעס און דער פוילישער גענעראל־קאנסול קורניקאווסקי. דער אעראפלאן וועט צוריקפליהען קיין ווארשא דעם 3 נאוועמבער.

ארץ-ישראל-רעגירונג נאמינירט א בירגערמייסטער פון תל-אביב

ירושלים, 29 (יט"א טעל.)

פון אויסערגעוועהנליך זיכערע קוועלען דער־וויסט זיך יט"א, אז די ארץ־ישראל־מאכט האט נא־מינירט אלט בירגערמייסטער פון תל־אביב נתן קאפלאן, אלס וויצע־בירגערמייסטערס די ביו־איצ־טיגע וויצע־בירגערמייסטערס דוד האז און ישראל ריקח.

די נאמינאציע האט היינט געזאלט פערעפענט־ליכט ווערען אין רעגירונגס־בלאט. די וואהל פון משה שלוש אלס בירגערמייסטער איז אלזא נישט בעשטעטיגט.

עמיר אבדולא פאהרט קיין א"י און עגיפטען

ירושלים, 29 (יט"א טעל.)

דער־ארגאן פון מופטי שרייבט זיך שטארק פונאנדער וועגען דעם בעזוך פון עמיר אבדולאה קיין פאלעסטינא און עגיפטען. אבדולאה וועט בלייבען א טאג אין ירושלים און דאן וועט ער מיט א ספעציעלען צוג אפפאהרען קיין עגיפטען.

לערנט זיך א פאך!

אויף די פראפעסיאנעלע לערן־ווארשטאטען פון דער געזעלשאפט „ארט" ווערען אנגענומען איינ־שרייבונגען ביי פאלגענדע פאכען:

1. מעכאנישע טריקאטאזש־ארבייט.
2. מעכאנישע זאקען־ארבייט.
3. מעכאנישע וועבעריי.
4. מעכאניש שפולען.
5. כוויטער־שטריקעריי.
6. הענטשקע־שטריקעריי.
7. פרויען־שניידעריי מיט צושניידען.
8. וועש־נייהען מיט צושניידען.
9. גארס [illegible] מיט צושניידען.
10. אנדולאציע. 11. מאניקיור.

געזעלש. „ארט", וואלטשאנסקא 27.

פוילישער אמבאסאדאר אין וואשינגטאן
וועגען דעם יודישען פראבלעם אין פוילען

וואשינגטאן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

דער אמעריקאנישער אמבאסאדאר פון דער פוילישער רעפובליק אין די פעראייניגטע שטאטען, גראף פאטאצקי, האט איבערגעגעבען דער יודישער טעלעגראפען - אגענטור פאלגענדע ערקלערונג:

עס איז ריכטיג, אז עס עקזיסטירט אין פוילען א שווערער יודיש פראבלעם, אבער די פוילישע רעגירונג שטרעבט אפצושוואכען די אנטי־יודישע אדמיניסטרע־מונגען. די יודען מוזען זיך אבער צופאסען צו דער ערנסטקייט פון דער לאגע. די רעגירונג וועט נישט

צולאזען צו קיין פיזישע פיינדליכקייטען געגען יודען, הגם עס זענען פאראן איניגע שאוויניסטישע קרייזען וועט אבער די רעגירונג זייערע טענדענצען איגנא־רירען.

איבערגעריסען די אונטערהאנדלונגען וועגען טראנספער-אפמאך פוילען—ארץ-ישראל
צוליב דער קראנקהייט פון ד"ר ראטענשטרייך

ווארשא, 29 (יט"א טעלעפאניש)

דער מיטגליד פון ציוניסטישען עקזעקוטיוו פי־שעל ראטענשטרייך, וועלכער האט געפיהרט די אונ־טערהאנדלונגען מיט דער פוילישער רעגירונג וועגען דער טראנספער - אפמאך איז קראנק געווא־רען און האט געמוזט אפפאהרען קיין ווין, ווען ער וועט צוריקקומען וועט ער פאָרזעצען די אונטער־האנדלונגען.

עגיפטיש-אראבישע צייטונג געגען די א"י-אראבער

קאירא (יט"א) די פיהרענדע עגיפטישע צייטונג „אל סיאמא" שרייבט אין אן־ארטיקעל אין צוזאמענהאנג מיט טענות, וואס זענען אין דער א"י־אראבישער פרעסע אויפגעהויבען געווארען געגען די עגיפטישע אראבער, צוו. אנד.:

דער „פעלעסטין" (ארגאן פון ראגהעב־ביי נא־שאשיבי) האט אונז פארגעווארפען, אז די עגיפ־טישע אראבער האבען נישט גענוג געשטיצט פי־נאנציעל די א"י־אראבער. די עגיפטער האבען גע־געבען אזוי פיל ווי זיי האבען געקענט, אויב אבער זייער ביישטייער איז געווען קלענער ווי די א"י־אראבער האבען זיך גערעכנט, איז עס די שולד פון די א"י־אראבער גופא, וועלכע רייסען זיך ארום איינס מיט'ן אנדערען אנשטאט צו בעווייזען דער וועלט זייער סאלידאריטעט.

די א"י־אראבער — שרייבט די עגיפטישע צייטונג — האבען אפילו געפרובט אונז אריינ־צושלעפען אין זייערע שטרייטען. און אזוי איז גע־שעהן, אז בּמשך צייט האבען מיר זיך דערוואוסט — דא פון איין צד, דא פון א צווייטען — אז שיער נישט אלע אראבישע פאליטיקער זענען גאר באמת... פריינד פון די יודען. פארוואס יוילט איהר, אז מיר זאלען שיקען א סך געלד פאר מענשען, וואס איהר אליין בעשולדיגט זיי אין פערראט לגבי זייערע איי־גענע ברידער? ווי אזוי יוילט איהר, אז מיר זאלען טראגען קרבנות פאר פיהרער, וועלכע האבען מסכים געווען אפצורופען דעם שטרייק אויף אזא אופן, דאס עס זאל דערפון חלילה נישט ליידען דער פאמערא־נצען־עקספארט? מיר וואלטען יועלען, אז די א"י־אראבער זאלען פערשטעהן, דאס אזעלכע בעשולדיגונגען זענען נישט עלול צו פערגרעסער־רען אונזער דרך־ארץ פאר אונזערע אראבישע שכנים אין פאלעסטינא.

—*—

געשטארבען א בעקאנטער דאקטאר און געזעלשאפט-ליכער טוער

ווארשא, 29 (טעלעפאניש)

אין שפיטאל איז היינט געשטארבען דער יונגער פערדינסטפולער און בעדייטענדער קינדער־דאקטאר און געזעלשאפטליכער - טוער יעזשי מיכאלאוויטש אין עלטער פון 33 יאהר.

דער פערשטארבענער האט זיך אויסגעצייכענט אויפ'ן געביט פון פיזישער ערציהונג פון דער אר־ביטער־יוגענד. ער איז געווען דער גרינדער און אר־גאניזאטאר פון גענעראל - סעקרעטאריאט פון פער־באנד פון ארבייטער - ספארט געזעלשאפטען.

ד"ר מיכאלאוויטש האט זיך אנגעשטעקט מיט שקארלאטינע און נאך א קראנקהייט פון עטליכע טעג איז ער געשטארבען. ער האט פעריתומ'ט א פרוי און צוויי קינדער.

געדענקט!

שבת, 9 נאוו. אין פילהארמאניע

דאס גרעסטע!

דאס שענסטע!

דאס בעסטע!

וואס א טעאטער קאן געבען!

„און וואס ווייטער פוילישער אקאדעמיקער..."

דער „דזשעננניק נאראדאווי" העצט ווייטער די סטודענטע

אין סאמע ברען פון די שטרעקישע אוואנטורעס אויף די פוילישע הויכשולען, אין דער זעלבער צייט ווען עס גיסט זיך בלוט אויף דער אוניווערזיטעט און דער בילדונגס - מיניסטער אפעלירט צו דער פוילישער געזעלשאפט, אז זי זאל מיטהעלפען צו מאכען א סוף צו דער האַזיגער חרפה, אינטערעסעלבער צייט הערט נישט אויף דער ארגאן פון די ענדעקעס דער „דזשעננניק נאראדאווי", ווייטער צו פירען איהר העצקאמפאניע. אין דער ספעציעלער אקאדעמישער בײלאגע פון „דזשעננניק נאראדאווי" איז פערעפענט־ליכט אן ארטיקעל אונטערן קעפ: „און וואס ווייטער פוילישער אקאדעמיקער..." אין דאזיגען ארטי־קעל, ארומרעדענדיג די צוקונפט פון דער שטודי־רענדער יוגענד, ווערט געזאגט פאלגענדעס:

„ווען מיר קוקען זיך צו נעהנטער צו דער גרוי־סער נייט וואס עס הערשט צווישען די אדוואקאטען און מעדיקער מיט דיפלאמען, איבערציינען מיר זיך אז דער יודישער עלעמענט האט אין די דאזיגע פרא־פעסיעס א ריזיגען פראצענט. און עס זענען פאראן גאנצע געביטען אין צענטרען און וועלכע די יודען האבען בעהערשט אין א ריזיגער מאס די אינטעלי־גענץ, קודם כל אבער די פרייע פראפעסיעס, שאפענ־דיג פאקטיש א הערשענדע שיכט.

און אזוי אין קליין־פוילען זענען פאראן איבער 70 פראצענט יודישע אדוואקאטען און דאקטוי־רים. אין לאדז זענען אויף 190 אדוואקאטען פאראן 110 יודען אין ווארשע איז פאראן 700 יודישע אד־וואקאטען.

נישט בעסער און אפילו אין איניגע מגעטען בעדייטענד ערגער איז די לאגע מיט די יונגע יו־ריסטען ד.ה. מיט די אפליקאנטען, מיט א קורצער צייט צוריק איז פערעפענטליכט געווארען א ליסטע פון די יונגע יוריסטען אין קראקא וואס האבען בעי־לעגט זייערע אפליקאנטען עקזאמענס, און אויף 46 יודען זענען געווען 8 פאלאקען.

אין ראדאם וואו עס איז פארגעקומען דער בעז־ריהמטער פשיטיקער פראצעס, ארבייטען אין קרייז־געריכט איבער 40 יודישע אפליקאנטען, פאלאקען אבער קוים 6.

און שטעלט אייך פאר, וואס עס וועט זיין אין 10 אדער 15 יאהר ארום. די 40 יודישע אפליקאנטען זענען דאך קומענדיגע ריכטער און פראקוראטארען. מען קען זיך ליכט פארשטעלען וואס פאר א אורטייל עס וועט געפאלען אין אזא פשיטיקער פראצעס ווען ביים ריכטער טיש וועלען געזעסען ריכטער־יודען. עס וועט עמיצער זאגען אז דאס איז אוממעגליך. עס איז שוין אזוי אויך אין ראדאמער קרייז־געריכט א פראקוראר דער יוד שאפער און ביז מיט א צייט צוריק איז וויצע סטאראסטא און שעף פון דער זיכער־הייטס־אפטיילונג געווען דער יוד — איזאאק שיצער, וואס זיין שוועסטער טאכטער זיצט אין תפיסה פאר קאמוניזם, אין דעם זעלבען ראדאם. דירעקטאר אין דער מלוכהשער פולווער־פאבריק אין פיאנקי איז — דער יוד פראט. דירעקטאר אין דער אמוניציע פאבריק „פאציסק" — דער יוד מארטולעס א.אז.וו. א.אז.וו.

מיר האבען שוין א רייהע שטעט, וואו לעהרער און ערציהער אין דער פוילישער שולע זענען יו־דען. און וויפיל לעהרער פאלאקען דרייען זיך ארום אהן ארבייט ?

די דאזיגע פאר ביישפילען דארף געבען יעדען פאלאק און בעזונדערס דעם אקאדעמיקער א סך נאכ־צוטראכטען. קודם כל דארף מען דערפון מאכען איין אויספיהר, אז אהן דער ענדערונג פון רעזשים, וואס זאל ביי יודען צונעהמען די פאליטישע רעכט, דאס הייסט, וואס זאל בעזייטיגען זיי פון אלע מלוכהשע און זעלבסטפערוואלטונגס - פאסטענס, ווי אויך וואס זאל ביי זיי צונעהמען דאס רעכט אויסצופיהרען זייער פראפעסיע צווישען די פאלאקען, זוכען די אויסזיכ־מען אויף ארבייט און ברויט מיניטמאלע. מען מוז אלזא דעם אמת קוקען אין די אויגען אריין.

אויב אלע וועט בלייבען ביים אלטען, וועלען מיר הערדעם ערלויבען די יודען פולשטענדיג בעהערשען די אינטעליגענטישע שיכט, אין אזא פאל וועט ענט־שטעהן די פראגע : צי לוינט זיך צו שטודירען, ווען כמעט אלע פאסטענס וועלען זיין פארנומען.

אבער אפילו נאכן בעזייטיגען די יודען פון די אזוי גערופענע אינטעליגענטישע פראפעסיעס, וועט אויך נישט די גאנצע יונגער געפינען ארבייט און בעשעפטיגונג. זי מוז זיך אויך צוגרייטען צו די פרא־פעסיעס וועלכע עס האבען הויפטזעכליך בעהערשט די יודען, ווי האנדעל, אינדוסטריע, באנק־וועזען א. אז. וו. אויך אויף דעם געביט איז קודם כל פאראן א סך אויפצוטון. דאס בעהערשען די דאזיגע פראפע־סיעס דורך די יונגע פוילישע יאהרגענג וועט נישט נאר געבען ארבייט און פעדענסט פרייטע שיכטען פאר וועט קודם כל איבער־מאכען דעם פוילישען כא־ראקטער, אויספעסטען אונזער נאציאנאלע סטרוקטור, אינאפהענגיג מאכען דאס פאלק אין ווירטשאפטליכער און קולטורעלער הינזיכט.

קיין אנדערער וועג איז נישט פאראן".

ווי אזוי דער וועג זעהט אויס האבען מיר א לעבע דיגען ביישפיל אויף די ווארשאווער און לעמבערגער הויכשולען — דער וועג פון שטעקען, מעסער און קאסטעט. און דאס ווערט געשריבען אין א צייט ווען דער בילדונגס־מיניסטער זאגט אז די שארפסטע מיטלען וועלען גענומען די כוליגאנישע סטודענטען. די דאזי־גע סטודענטען זעהט אויס זענען אבער גיכער גע־נייגט זיך צוצוהערען צו די מדריכים פון דעם „דזשעננניק נאראדאווי" אידער צו די ווארנונגען פון מיניסטער. און דעריבער אזוי לאנג ווי די דאזיגע ווארנונגען וועלען נישט זיין געווענדעט צו די העצער און פיהרער, אזוי לאנג איז נישט צו ערווארטען קיין בעסערונג אין דער לאגע אויף די הויכשולען.

טעאטער „פילהארמאניע"

20 נארוטאוויטשא 20

פון 40 גר. ביז 1.10

פון היינט, פרייטאג, דעם 30 ד. ח.

הנחה - פארשטעלונגען

ווילנער יודישע אפערעטן־טרופע

בחמה, קאדיש, חאש, קוטנער

און דער גאנצער אנסאמבל: אילדינא, בלאט אברהם, גראדנער אברהם, חאש יוסף, טאפעל עדיא, ליפאווסקא אסתר, נחמה, נייווירט יוסף, פעטערמאן קאדיש, קוטנער שלמה, ראביז מנחם, רייכער עטקע

דער גרעסטער שלאגער ❀❀❀❀❀ דער גרעסטער שלאגער

מאטקע פון סלאבאדקע

אפערעטע אין 2 אקטען. מוזיק: אלשאנעצקי.

היינט פרייטאג 9 אוונט
מארגען שבת 4 נאכמיטאג
מארגען שבת 9 אוונט
זונטאג 4 נאכמיטאג
זונטאג 9 אוונט

אויסער דער פיעסע ווערט געגעבען:

היינט פרייטאג, מארגן שבת און זונטאג, 9 אוונט ווערט געגעבען א מתנה פאר'ן עולם

א גרויסע ארטיסטען־דעפילאדע

א. נ. „די גרעסטע טעאטער־פערמעסטונג"

יוסף חאש — וועט זינגען „טשאסטושקעס" צוזאמען מיט'ן עולם. יוסף חאש — איז א קאמישער כצענע אלס פרייליין

נחמה — יודישע פאלקס־פאפורי און „זמירות". עטע טאפעל — איז איהר שלאגער אלס פארמענצעריז.

דער גאנצער אנסאמבל וועט אויספיהרען א' אקט א. נ.

אין דער אלטער היים

פאפורי פון יודישע, העברעאישע און רוסישע פאלקס־מאטיוון

אין כאראקטער־קאסטיומען און גרים.

פרייזען:

פארטער און לאזשעס — 1.10

באלקאן 80 גר. גאלעריע 40 גר.

אזעלכע וואונדערבארע פארשטעלונגען האט נאך לאדז נישט געהאט!

פערגרעסערטער כאר און ארקעסטער

אנפיהרונג: ד. בײנעלמאן.

מאדערנע דעקאראציעס, קאסטיומען און רעקוויזיטען.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען אין קאסע ווער ס'קומט זיך פריהער בעזארגען מיט א בילעט בעקומט א נענטערע רייה.

30 נומערן

פאספארטוס און הנחה־בילעטען אונגילטיג.

קלאנגען וועגען בעפארשטע־הענדע רעגירונגס־ענדערונגען

וו אַ ר ש אַ, 29 (טעלעפאניש)

דער היינטיגער „דזשעננניק פאפולארני" מעל־דעט: „אין דער ערשטער העלפט נאוועמבער דארף מען ערווארטען א רעגירונגס־ענדערונג. אין די פאליטישע קרייזען מאכט מען אויפמערקזאם אויף דער איבערמידונג און שלעכטען געזונד־צושטאנד פון גענ. סקלאדקאווסקי און עס וועט האַרטנע־קיג אנגערופען זיינע עווענטועלע נאכפאלגער. מען הערט אויסשליסליך די נעמען פון העכערע מיליטער־לייט ווי גענעראל קאספשיצקי, פולק. אולריך און ענדליך גענעראל סאסנקאווסקי.

ווי מען שמועסט, זיל די אזוי גערופענע פול־קאווניקעס־גרופע אויסברייטערן איהר בעזיץ און אטאקירט בעזונדערס שטארק דעם איצטיגען ווירט־שאפטליכען לייטער, דעם וויצע־פרעמיער קוויאט־קאווסקי. יואס אנ'אמת, ערלויבען איהם די פול־קאווניקעס צו פערנעהמען דעם אמט פון ווירטשאפט ליכען וויצע־פרעמיער אין קומענדיגען קאבינעט אבער זיי ווילען האבען זייערס א מענש אלס פי־נאנץ־מיניסטער.

אלס אונבעריהרבאר ווערען בעטראכט די פאר־זיציעט פון די מיניסטארען בעק, ראמאן, קאלינסקי, און גראבאווסקי. ידגען אלע איבריגע ווערען גער־מאכט פערשידענע השערות.

עס איז קלאר, אז די ענדגילטיגע דעציזיע וועט אנגענומען ווערען אויף דער קאנפערענץ פון די העכסטע פאקטארען.

געוועהלט א פרעזעס פון דער קאנסטאנטינער קהלה

ק א נ ס ט אַ נ ט י ן, (פון אונזער קארעספאנ־דענט) זונטאג איז ביי אונז אין שטאט פארגעקומען די קאנסטיטואירונגס־זיצונג פון דער נייער גע־וועהלטער יודישער קהלה. ארום דעם פרעזעס־אמט איז פארגעקומען א שטארקער הינטער־קוליסען־קאמף צווישען צוויי צדדים. איין צד האט ארויס־געשטעלט אלס קאנדידאט אויפ'ן פרעזעס־אמט דעם ה' י. שייער, פרנס פון פועלי אגודת ישראל און דער צווייטער צד האט איינגעלעגט וועלטען פאר'ן ביז איצטיגען פרעזעס.

אין רעזולטאט איז אלס פרעזעס געוועהלט גע־ווארען דער פא"י־פרנס ה' יחיאל שייער.

פאר איהם האבען אויך אפגעגעבען זייערע שטימען אלס פרעזעס, די פארשטעהער פון די ציוניסטען, רעוויזיאניסטען און „פ. צ."

בן־עמראם

געשטארבען בעריהמטער יודיש־דייטשער גינעקאלאג

ב ע ר ל י ן (יט"א). אין עלטער פון 82 יאהר איז אין מינכען געשטארבען דער בעריהמטער יודיש־דייטשער גינעקאלאג ד"ר אדאלף טהיילהאבער.

נאַציס שטילער בּאָיקאָט

ווילן פערניכטען די יודען אין דייטשלאַנד

א אנטי־יודישער באיקאט ווילדעוועט יעצט ווידער איבער דעם גאנצען דריטען רייך.

דאָס מאָל ווערט דער באיקאָט דורכגעפיהרט אָהן די פּאַראַד־טרומייטען פון די פריהערדיגע עהנליכע קאָמפּאַניעס. עס פעהלען דאָס מאָל די וואכען נעבען די יודישע קלייטען און די שאנדע־טאבלען. מ׳זעהט אויך נישט דאָס מאָל די בעוואוסטע אויפשריפטען אויף די יודישע געשעפטען: „דאס איז א יודישע קלייט". דער אנטי־יודישער באיקאָט ווערט דורכגעפיהרט דאָס מאָל שטיל און רוהיג אבער דורך אַ ווירקענדיגען סיסטעם פון אינערליכע בעפעהלען צו אָרגאניזאציעס איבער׳ן גאנצען לאנד, און זייער ציל איז צו דערווייטערען אַלע יודישע געשעפטס־מענשען און סוחרים פון יעדען קאנטאקט אין תחום פון האַנדעל.

„אַריער" וועלכע האנדלען מיט יודישע דעטייל־הענדלער, אָדער „אַרישע" דעטיילער וואס קויפען סחורה פון יודישע הורט־געשעפטען, אדער פאר־מערס וואָס האנדלען מיט יודען — ווערען אלע זארגפעליג רעגיסטרירט און בעקומען די פאסיגע וואָרנונגען פון די נאצישע אויטאריטעטען.

אָט דער אָפּהאַלטונג סיסטעם ווערט אזוי גרינד־ליך דורכגעפיהרט דאָס די יודען אין די פראווינצ־יעלע צענטערען האָבען נאָר איין אויסוועג; ליק־ווידירען זייערע געשעפטען און איבערפאָהרען אין די גרויסע שטעט וואו זיי זעבען אומגעפעהר אונ־בעקאנט און דערפאַר אויך ווייניגער בעמערקבאר. אין א דורכשניטליכער פראווינציעלער שטאט איז די לאגע יעצט אזוי: דאָס א געוועהנליכער שכנות׳־דיגער בעזוך פון אַנ׳„אַריער" ביי אַנ׳אַלטען יודי־שען בעקאנטען ברענגט איהם די בעוואוסטע וואָר־נונגען פון א נאצי־אויטאריטעט און בכלל ווערט ער א „שעיר לעזאזל".

דער לאקלער פיהרער פון ארבייטס־פראנט קען איהם מודיע זיין, דאָס עס דראהט איהם די סכנה צו פערלירען זיין געשעפט אָדער ארבייט ווייל ער פער־קעהרט מיט יודען. דער לאָקאַלער פארשטעהער פון דעם רייכסשפייזע פערטיילונג ביורא קען איהם וואָרנען דאָס ער קען פערלירען די רעכט צו קויפען פליש, פעטס, פוטער אָדער קוילען אויב ער וועט ווייטער פיהרען פריינדשאפט מיט יודען. און זיינע קינדער קענען הערען פון זייער לעהרער דאָס זייער פאָטער „איז א קנעכט פון יודען".

אויב ער איז א פארמער, קען ער פשוט הע־רען דאָס מ׳וועט ביי איהם צונעמען זיינע ערד ווייל ער איז מעהר נישט קיין „פאָליטיש פערטרויבארער" מענש, אָדער גאר — דאָס זיינע שטייערן קענען פערגרעסערט ווערען.

אויב ער איז א סוחר, קען ער בעשולדיגט ווערען אין דער לאָקאַלער פרעסע און ווערען באי־קאָטירט דורך אַלע נאַציס.

דער לייבער און בולטער רעזולטאט פון דעם באיקאט־קאמפיין איז, דאָס אין א רייהע שטעט קענען יודען נישט בעקומען די שפייזע־שטאפען פאר קיין געלד, און דאָס איז נישט דערפאַר ווייל דער קרעמער, דער בעקער אָדער דער קצב וויל נישט פערקויפען קיין סחורה דעם יודען. נאר דערפאר ווייל זיי האָבען מורא דאָס צו טון.

אונטער דעם יעצטיגען סיסטעם פון שפייזע פערטיילונגען געפינט זיך דער קאנטראל פון א סך שפייזע־שטאפען אין די הענט פון דעם „רייכס־נאאהרשטאנד", וועלכער איז אַ׳ם שטאנד צו פער־האַלטען יעדען אויפטראג.

א קצב וואס פערקויפט פלייש א יודען געגען דעם ווילען פון דעם לאָקאַלען פאָרשטעהער פון „רייכסנאַהרשטאנד" ריזיקירט מעהר נישט צו בע־קומען קיין סחורה אויף צו פערקויפען. אין דער גרעסטער צאָהל פון פאלען, ווערען דעריבער די סוחרים צו ערפיהלען די בעפעהלען.

די אָפּגעזונדערטע און באָיקאָטירטע יודען מו־זען שיקען פאָרשטעהער מיט אויטאמאָבילען אין די נאָהענטסטע שטעט צו קויפען שפייזע שטאפען פאר דער גאנצער געמיינדע, און ווייל זיי האָבען מורא פאר די ארטיגע נאַצי אויפזעהרס, „שמוג־לען" זיי אריבער די שפייזען ביי נאכט אויסמיידענ־דיג אזוי די שטייער וואכע.

(ספּעציעלער קאָרעספּאָנדענץ)

פון בּאָרים סמאָלאַר

אין די גרעסערע שטעט ווי בערלין, פראנקפורט אם־מיין און אנדערע מיט א גרויסער יודישע בע־פעלקערונג, איז פראקטיש אונמעגליך צו אבשטע־לען דעם יודישען מסחר ווייל אין די שטעט איז פערהאן אַ גרויסע צאָהל פון אויסלענדער. דער שטי־לער באיקאט ווערט אויך דאָ דורכגעפיהרט, אבער מעהר אין אנ׳אונדירעקטען אופן, אויף אלע נישט יודישע קלייטען איז פערהאן יעצט די אויפשריפט: „מיר זענען מיטגלידער פון דער דייטשע ארבייטס פראנט ארגאניזאציע". אָט די אויפשריפטען הא־בען קיינע בעדייטונג נישט, אָדער גאָר א קליינע בעדייטונג פאר די אויסלענדער — אָבער זיי זענען זייער וויכטיג פאר די דייטשע „אַריער".

אויך אין שפייז פערטיילונגען ווערט געמאכט א גרויסער אונטערשיד צווישען נישט־יודישע און יודישע געשעפטען סיי אין בערלין, סיי אין אנדערע שטעט. יודישע קרעמערס האָבען כמעט קיין מעגליכ־קייט נישט אדער זייער א קליינע מעגליכקייט צו בע־קומען פון דעם „רייכסנאהרשטאנד" פלייש, אייער אָדער פוטער אפילו אין די טעג ווען דער רעזערוו איז גענוג גרויס.

ס׳איז ריכטיג דאָס ביז יעצט איז נאך נישט פערעפענטליכט געווארען א געזעץ וואָס זאל פער־באָטען יודען צו האנדלען מיט אייער, פלייש אָדער אנדערע שפייז־שטאָפען — אָבער ס׳איז פערהאן אנ׳אינערליכער בעפעהל וואָס איז ארויסגעגעבען געווארען ביים ארבייטס־פראנט אדער ביים „רייכס־נאהרשטאנד", און דער בעפעהל האָט פונקט די זעלבע אויטאריטעט ווי א געזעץ. קיין מענש — אפילו ד״ר שאכט אליין — האָט נישט גענוג אויטאריטעט מבטל צו זיין דעם בעפעהל.

דער יוד אין די גרעסערע דייטשע שטעט איז נישט אזוי שטרענג געטראָפען ביי די שפייז פער־טיילונג בעגרענצונגען ווי זיין ברודער אין דער קלענערער שטאט. דער יוד אין בערלין, לייפציג, דרעזדען, און פראנקפורט־אַם־מיין, ווייל ער איז ווייניגער בעמערקבאר אין דער גרויסער נישט־יודישער בעפעלקערונג קען נאָך פריי קויפען אין „אַרישע" געשעפטען, וועלכע עמפאנגען גאַנץ פיין קונים מיט מזומן, נישט קוקענדיג אויף זייער ראסע אָפשטאמונג, ער קען אויך שטעהן אין דער גאסען רייהע נאָך פוטער זייט ביי זייט מיט די „אַריער" — כאטש ער האט נישט די העזה זיך צו בעקלאגען ווי דער „אַריער" אויף דער קליינער פּאַרציע וואס ער בעקומט גלייך מיט איהם. אין דער היגזיכט מאכט נישט דער אַרישער קרעמער קיין אונטערשיד צווישען יודען און נישט־יודען.

דאָס איז איינע פון די הויפּט סבּות פאַרוואס די יודען פאָהרען איבער פון די קליינע פראָווינציעלע שטעט אין די גרויסע שטעט. זיי טוען דאָס אויפ׳ן חשבון פון זייער עקאנאמישער סטאביליטעט. זיי ליקווידירען די הייזער און די געשעפטע און בע־קומען נישט די ערלויבניש צו עפענען נייע. אָבער זיי האָבען נישט קיין אנדערען אויסוועג אויב זיי ווילען נישט שטארבען פון הונגער.

אין די גרעסערע צענטערן לעבען זיי א בעגרע־נעצטען לעבען אָהן האָפנונג, זוכענדיג אָהן אויפ־הער די אימער שוואַכער־ווערענדיגע מעגליכקייט צו עמיגרירען. ווען זייער קאפיטאל ענדיגט זיך, הויבען זיי אָן לעבען פון שטיצע. אין בעיל־י ביי היינטיגען טאָג לעבט יעדע שטיצע יעדע פינפטער יוד. די שטיצע קומט פון דער ארטיגער יודישער געמיינדע און דער צענטראלער יודישע ארגאני־זאציע. אין אַנדערע שטעט יעדער דריטער יוד איז פערארעמט געווארען.

די נאַציס שטרעבען צו פערניכטען די יודען פון דייטשלאנד דורך הונגער, און זייערע קרבנות געפינען זיך אין א נעץ פון וועלכער זיי קענען נישט געפינען קיין אויסוועג. (יט״א)

בּיי דער אנטיפּאַטריס־פעסטונג

(פון דער סעריע ארץ־ישראל־בילדער)

פון חיים לייב פוקס

די נאכט, ווי אַנ׳אַדלער, מיט בּרייטע צעשפּרייטע פליגעל, האָט זיך גענומען אראָפּלאָזען, וואָס אמאָל נידריגער, נידריגער.

אויף יעדע זאך, אויף יעדער גרעזעל און שטיין אפילו אויפ׳ן אָהרבּלוטּענדיגען געפלעקטען התם, וואָס האָט געקוקט מיט אַ מצומצם און חושד: אויפן מעלכן געשפּרעקעלטען אראבער, מיט אַ פּנים ווי ספּעציעל אָפּגעמאָלט, ווי דאָס פּנים פון אַ לײב, וואָס אַנ׳אַנדער מאָל, וואָלט עס ארויסגערופען הייטער־קייט: אויף יעדען אייטעם פון דער יונגער צעזונגענער חבורה, אַ ז געלגיגן: דער אויסדרוק פונם אומעטיגען נעמיהט, בעת מיר האָבען זיך דערנעהנטערט צו די חורבות פון דער אַמאָליגער אַלטער אנטיפּאטריס־פעסטונג.

א גרויסער פלעדערמויז, מיט צעעפענטע פליגעל האָט אהורכגעשניטען, ווי מיט אַ דין שעהל די לופט משירי, טשירי און דער יקרון, וואָס האָט זיך אַנגעהויבען זיין לויף, ווי אַ דין אָרעל גרינקייט, זיך אריינגעשניטען אין דער גרויער ערד, האָט גע־פליסטערט מיט אַ דין קול עפּעס אַ ניגון.

די מויערן דיק — ווי דריי פאַר הענד איינם ארויסגעעם מיט אָפּגעריסענע שטיקער, ווי אָפּגע־ריסענע שטיקער פון אַ קערפּער האָבען איינם בּין השמשות אויסגעזעהן גרינליך־גרוי, ווי אויסגע־מישט מיט נאכט, מיט טויט.

אַ שווייגען, וואָס קומט מיטן געפיהל פון טויט, איז געלעגען אויף אַלעמענס פּנים׳ער און אויגען. די מויערן, וואָס האָבען דערצעהלט פון 2 טויזענד יעהריגער עקזיסטענץ פון חורות און צייטען; וואָס האָבען איבערגעלעבט עפּאָכעס, וואָס האָבען גע־דענקט די הענד און פּנימ׳ער פון די שקלאַפען, וואָס האָבען זיי געבויט און די שטרענגע אויגען פון זייער ערשטען הערשער פון אדומי אנטיפּאטריס, דעם פאָטער פון הורדוס׳ן. וואָס האָבען אין זיך איינ־געזאפּט דאָס יובל־געשריי פון די רוימישע און סי־רישע לעגיאָנערען און קריגער צוזאמען מיטן ווייטאָג פון די טויזענדער הרוגים פון די יודישע בריונים וואָס האָבען אין זייער בלוט געטראָגען דאָס יודישע מלכות, די יודישע ווירדע און נישט געוואָלט קיינ־מאָל שלום מאכען מיטן געדאנק פון קנעכטשאפט, האָבען אין דער שטילקייט פון בין השמשות, דורך די לעבער, ווי דורך מיילער דערציילט וועגען דעם אַלעם, וואָס איז אין פערלויף פון 2 טויזענד יאָהר דאָ פאָרגעקומען.

דאָס לשון פון טויט, וואָס איז איביג, האָט מיט אַזאַ איבערצייגונג, מיט אַזאַ קראפט גערעדט, אַז איך האָב דערפיהלט די ווערטער. און איך האָב דער־זעהען די בילדער ווי לעבעדיגע.

פאַר מיינע אויגען זענען יעצט־אַדורך ווי רייטער אויף פערד מיט אַנגעצינדענע ליכט אין די הענט און בעלויכטען מיט אַ העלען שיין די צייט פון לעצטען יודישען קריג און איך בין אינדערמיטען.

צוזאמען מיט די העלדען גייה איך מיט איבער די וועגען קיין ירושלים, בכדי צו שטעהן וואַרטען, צובּאָהרייבען דאָס גאָלד און זילבער, וואָס ליגט אין היכל און דורכדעם נאָך מעהר צו פערשקלאַפען די יודען. אָט גיי איך כמעט מיינע חברים, מיט די יודען פון די דערפער ארום שומרון. וואָס זענען געגאַנגען זיך שלאָגען מיט די גריעכען, ווייל יעטע האָבען צוגערויבט די מעגליכקייט פון דאווענען, מיטן צוזעהמען די איינציגע שוהל אין יענעם שפת בּיי סט׳באַסטיע; אָט זעה איך הרתהן דער מושל פון די אראבער, וואָס איז כלומרשט געווען אַ פריינד פון די יודען, נאָר יעצט ביי דער געלעגנ־הייט, גייט ער מיט זיינע באַנדעס, ווי איצט צו דערשטיקען דעם יודישען אויפשטאנד. אָט טוּכען אוים פאַר מיינע אויגען בילדער פון די ערשטע און צווייטע קרייץ־צוגען, ווי די אלע וועגלעך און שטעג־לעך זענען פול מיט יודיש בלוט און ווי יודישע הרוגים, מיט די טויטע אויגען קוקען אויף מיר מיט ווי און צער; און אָט ווי פון אַ מיראַזש ארוים, דערנעהנטערט זיך צו מיר אַ געשטאלט, וואָס קוקט אויף מיר — אָט איז ער דער „קליינער קארסיקאַ־נער" — נאַפּאָלעאָן, ער געגעהנט צו מיר רעדט צו מיר, אביסעל מידליך נאָך די נסיעה, נאָכן אדורכ־מאַכען די וועגלעך און די בערג פון עזה אויף די וועגען קיין ירושלים — און אָט שטיי איך, איך אליין, ווידער דאָ, ווי מיט טויזענדער יאָהרען צוריק אויף די וועגלעך פון ארץ־ישראל, ווי אויף די וועג־לעך פון חומש, ווי אויף די שטעגלעך פון מיינע קינדער־יאָהרען.

* * *

שטיל איז געווען ארום, נאָר די שטילקייט האָט ווי מיט טויזענדער מיילער געשריען דורך אַלע מיי־נע אברים און בלוטען. דאָ, איינם אַנבליק פון טויט, פון טויזענדער מענשליכע לעבענס אין זייערע לעצ־טע מינוטען איז פאַר מיר קלאָר געוואָרען און האָב נאָכאמאָל איבערגעלעבט די שרעקליכע טראַגעדיע: די צייטען פון הורדוס׳ן. פאַר מיר איז קלאָר גע־וואָרען, פאַר וואָס די צייטען פון הורדוס׳ן און פון זיינע יורשים זענען געווען בלוטיג און טראגיש, ווי דער פלאָנטער הורדוס אַליין. איך האָב יעצט געפיהלט די פּיינען פון די טויזענדער יונגע יודען, וואָס האָבען נישט געקענט צוזעהען ווי אזוי דער זוהן פון אדומי, וואָס האָט דאָס יודישקייט אַנגענומען אונטער אַ שווערד, און וואָס האָט פונ־סניי אויפגעבויט און שענער געמאכט דאָס בית־המקדש, ווי אזוי די בריונים האָבען אָנגעפיהלט דאָס הורדוס מיינט נישט יודענס טובה, נאָר צו קענען חנפענען דעם קיסר אוגוסטוס ווי מיטן רוימישען אָדלער און מיט סעבאַסטיע, וואָס ר׳האָט אויפגעבויט פאַר די גריכען און מיטן טיילען די מתנות מיט א ברייטע האַנד די פערשידענע פעלד־הערען און פּראָקוראַ־טאָרען און דערמיט גורם געווען די פערארעמונג פון יודישען פאָלק.

* * *

די נאכט איז שוין געלעגען אין די אויגען און איך האָב אַלץ נאָך געהערט צו די פערזאַמעלטע, ביי די ווענט פון דער אַלטער פעסטונג. די ווערטער פון געשיכטע האָבען דורך מיר יעצט גע־רעדט מיטן קול פון בלוט און נעמאָהנט, ווי די איינציגע שטים פון דער געטליכקייט, וואָס האָט אין די ערשטע טעג פון בריאת העולם געשריגען דורך נאכט און אייביגקייט די ווערטער:

„קין, פאַרוואָס התנכלתּ דיין ברודער?"

יודען אין קורדיסטאַן — הפקר

אונטער דעם יאָך פון אַראַבּישען איראַק און ווייטען קורדיסטאַן

ירושלים (יט״א) אין צוזאמענהאַנג מיט דער אראבישער אנטי־יודישער טעראָר־בעוועגונג אין איראַק האָט זיך בעדייטענד פערערגערט די לאגע פון די יודען אין קורדיסטאַן, וואָס איז אַנגעגלידערט אַן איראַק און בילדעט די צפון־פראווינץ פון דעם דאָזיגען אראבישען לאַנד. די יודען אין קורדיסטאַן ליידען נאָך פיל מעהר ווי זייערע ברידער אין אייגענטליכען איראַק. אָפט ווערען זייערע הייזער אויס־געראַבעוועט און פאַגראָמירט דורך די קורדישע באַנדיטען. עס טרעפען זיך נישט זעלטען פאַלען, ווען קור־דישע פעאָדאַלען לאָזען פאַנגען פאַר זייערע האַרעמס יודישע מיידלעך. די קורדישע יודען זענען איינ־פאַך — הפקר: קיינער קען זיך זייער בלוט־עולה נישט אַננעהמען, וואָס זייערע תאַלב־ווילדע שכנים ווילען, טוען זיי מיט זיי.

ד״ר וואָלטער פישעל פון אָריענטאַלישען אינ־סטיטוט ביי דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים, וועלכער האָט נאָר־וואָס פערענדיגט אַ שטודיען־רייזע דורך עטליכע מיטעל־אזיאטישע לענדער, האָט איבערגעגעבען פּרעסע־פאָרשטעהער פּאָלגענדע אינפאָרמאציעס וועגען די יודען אין קור־דיסטאַן:

אין איראַק מיט קורדיסטאַן לעבט דער גרעסטער יודישער קיבוץ פון מיטעל־אזיען — 115 טויזענד יודען, בעת אין איראַן (פערסיען) לעבען 60 טוי־זענד, אין סיריען 30 טויזענד און אין אַפגאַניסטאַן 6 טויזענד יודען. די יודען אין סיריען. אין דרום־דיגען מעסאָפּאָטאַמיען (איראַק) און עטליכע אַנדערע טיילען פון איראַק רעדען אַ יודיש־אראבישען דיאַלעקט, אַנ׳אַראַביש מיט פיל העברעאישע אויס־דרוקען. די יודען אין צפונ׳דיגען מעסאָפּאָטאַמיען (קורדיסטאַן) רעדען אַראַמעאיש, די יודען אין פער־סיען און אַפגאַניסטאַן — פערסיש מיט מעהרערע העברעאישע עלעמענטען.

ד״ר פישעל איז אין פריהלינג 1936 געפאָהרען פון ירושלים קיין דמשק. איבער דער אַזוי רוטבא קיין באַגדאַד, פון דאָרט אין די קורדישע בערג, דאַן קיין פערסיען און איבער האַמאַדאַן און טהעראַן ביז קיין מעשהעד אויף דער פערסיש־אַפגאַנער גרענ־ניץ. אין דער נאָהענט פון טהעראַן האָט ער בעזוכט אַנ׳אַלטען יודישען בית־עולם, וועגען וועלכען עס איז פערהאַן אַ לעגענדע, אַז ער איז אונטער דער ערד פערבונדען מיט ירושלים. אין האַמאַדאַן האָט דער געלעהרטער בעזוכט די כלומרשטע קברים פון מרדכי און אסתר, און אויף איראַקישען באָדען — די קברים פון יחזקאל, עזרא, נחום און יונה.

קורדיסטאַן איז אַנ׳אויסערסט שעהן בערגיג לאַנד. וואַסער־רייך און פרוכטבאַר. די אינדראַנגער־מאַגישע קורדען זענען דאָס רוב מאָהאַמעדאַנער. יו־דישע קהלות זענען פערהאַן אין מאָסול, קירקוק, ער־ביל און עטליכע אַנדערע שטעט. ווען ד״ר פישעל איז געקומען אין ווייטען דאָרף שאַקלאַווא, האָט ער זיך צום ערשטען מאָל דערוואוסט וועגען דער עקזיסטענץ פון די קורדישע באַרג־יודען. צו אַ מוי־מען־טרויער־צערעמאָניע זענען פיל פון זיי געווען פערזאַמעלט אויפן הויפּט־פּלאַץ פון דאָרף — אַ גרויסע צאָהל מענער און פרויען, הייבע קאָפּטיגע געשטאַלטען. די יודען האָבען עס געטרויערט צוליבן טויט פון אַ יוד, וואָס איז דער־הרג׳עט געוואָרען דורך אַ חתרכתאָהרענדען אויטאָמאָביל. כמעט אין יעדען דאָרף וואוינען קלענערע גרופּען באַרג־יודען, וועלכע האַלטען נישט אינטער קיין שום בעציהונגען מיט גרעסערע יודישע קהלות, שטעהען מאַציאַל זעהר נידעריג, זענען אָבער שטאָלץ דערויף. וואָס זיי זע־נען — ווי זיי האַלטען — די קינדער פון די צעהן שבטים, וואָס זענען פערטריבען געוואָרען קיין אַסיר־יען (אַשור). זיי האַלטען הויך די רעליגיעזע טראַ־דיציעס, עס הערשט צווישען זיי אויך פיל אַבער־גלויבען.

זוכענדיג אין קורדיסטאַן אַלטע יודישע שריפט־זאַכען, האָט ד״ר פישעל געפונען עטליכע מאַנו־סקריפּטען פון קבלה־אינהאַלט און ביכלעך מיט פּת־רוני־חלומות, אין די שטעט האָט אָבער ד״ר פישעל געפונען צאָהלרייכע דאָקומענטען פון דער יודיש־פערסישער ליטעראַטור, געשריבען מיט העברעאישע כתב. ווייטער האָט דער געלעהרטער איינגעזוכט ווערק פון פערסישע קלאַסיקער אין העברעאישער טראַנסקריפּציע, אַפילו אַ איבערזעצונגען פון שעקספּיר־דראַמען און אַ געשיכטע פון ציוניזם

די נייע דיפלאמאטישע שפראך

קלאנגען און אפקלאנגען

פון לעא קעניג

די שפראך פון דיפלאמאטען פלעגט אמאל בע-טראכט ווערן אלס דער מוסטער פון העפליכקייט. ווער נאך האט עס געקענט אזוי איידל און זיס רעדען און בענעמען זיך ווי אן אייראפעאישער דיפלא-מאט? ווער נאך האט יעס געקענט אזוי שיין און פליסענד „אריינזאגען", אז כמעט די שארפע און דיר-נע אויערן פון דער געגנערישער דיפלאמאטיע האבען די באליידיגענדע אנצוהעריגענישען געקענט פארטראג-ען? די אלטע שפראך פון דיפלאמאטען. דיפלאמא-טען פלעגט מען זאגען, קענען רעדען, דיפלאמאטען קענען שווייגען.

די שפראך פון דיפלאמאטען פלעגט זיין אזוי גיזאנסירט עדעל ביז... קאריקאטור.

פשוט'ע געוועהנליכע מענשען האבען זייער שפראך, זייערע רעדעס נישט געקענט פארשטעהן. נאר באוואוסטע פאליטיקער האבען עפעס געקענט ארויסלייענען פון זייערע רעדעס. די דיפלאמאטישע פארשטעהער פון אנטאגאניסטישע מלוכות און איינ-טערעסען פלעגען רעדען פערהאנדלען אזוי געמיט-ליך, אז דעם געוועהנליכען בשר ודם, פלעגט זיך אויס-דאכטען, אז דאס שטעהן און רעדען צווישען זיך די בעסטע און אינטימסטע פריינד.

זייערע זיסע שמייכלעך, זייער עלעגאנטע העפ-ליכקייט, ווען זיי זענען געשטאנען פנים אל פנים מיט א פאטענציאנאלען שונא. און עס קען זיין, אז אט די דיפלאמאטישע העפליכקייט האט צוגעהאלפען א סך די מיינונג זאל פעשאפען ווערן, אז די אמאר-ליגע דיפלאמאטיע איז נאך פיל מעהיימער און הי-פאקריטישער ווי זי איז אויף אן'אמת געוועזן.

עלעגאנץ און העפליכקייט, אפילו אין זייערע אי-דעאלסטע און פולקאמסטע פארמען און אויסערונגען, מוזען דאך בטבע מאכען דעם איינדרוק פון היפא-קריטישקייט.

ווען די ווילדע חיות פון מדבר קענען רעדען, און קענען זיך אפגעבען א חשבון וועגען דעם איינ-דרוק, וואס די „קרוין פון דער בריאה" מאכט אויף זיי, וואלט זייער ערשטער איינדרוק מסתמא געווען: זיין הלבשה, די הנהגות און אנשטעלן, וואס ער מאכט בשעת זיינע נאטירליכסטע אקציעס.

דער מענש איז א היפאקריטישע בעשעפעניש.

ער בייסט און רייסט פונקט ווי מיר ווילדע חיות, אבער ער מאכט, בשעת מעשה אזעלכע יראת שמים מינעס, גליך ווי ער וואלט זיינע קרבנות געטון די גרעסטע טובה.

און די דיפלאמאטען זענען אין דעם פרט געווען די ציוויליזירטסטע אייראפעער.

דיפלאמאטען האבען געקענט רעדען, און נאך מעהר: זיי האבען געקענט שווייגען... זייערע בעסטע רעדעס האבען זיי געהאלטען אויף זייער איינגענעם דיפלאמאטישען שטים-לשון, וואס זיי האבען גע-ירשנ'ט פון זייערע טאטעס און זיידעס — דיפלא-מאטען; א שפראך, וואס זיי האבען יאהרהונדערטלאנג גע-מוזט שטודירען און קולטיווירען.

דיפלאמאטען האבען געקענט רעדען שווייגענדיג, און שווייגען רעדענדיג. דיפלאמאטען זענען געווען מייסטער צו שרייבען און לייענען צווישען די שורות.

און אלץ אזוי העפליך עלעגאנט, אפילו ווען זיי זענען געשטאנען פנים אל פנים מיט זייער געפערליכסטען און בעהאלטענסטען שונא.

אבער דאס איז אלץ געווען אמאל, ווען דאס לעבען פון די היינטיגע פעלקער, ווען די מענשליכע געזעלשאפט, בכלל, איז נאך געווען פערצויגען מיט אט דער דינער גלאטער הויט, וואס ווערט אנגערופען ציוויליזאציע און קולטור.

א סך אפשר פון די היינטיגע אייראפעאישע פעל-קער, האבען זיך באלאנג אראפציהען אט די דינע הויט פון ציוויליזאציע, און אנשטאט איהר האבען זיי זיך געלאזט פערוואקסען מיט א דיקער הארטער פעל.

די וועלט-מלחמה, דער ווערסאילער שלום, די טאג צע קייט פון רעוואלוציעס און קאנטר-רעוואלוציעס, דער גרויסער עקאנאמישער קריזיס — די זענען די היפש-סיבות, וועלכע האבען דאס איצטיגע לעבען פון פעלקער געמאכט אזוי רויה און ווילד אויסזעהן.

דער כוח פון בלוט און רויע וואונדען טראגט זיך איצט פון די צווייטעגע מענשליכע מאסען.

אונזער לעבען איז געווארען רויה. צוזאמען מיט דער ראזער הויט זענען צעהנדליגער און הונדערטער שעהנסטע אילוזיעס פערוואנגעט געווארען, און שיילען זיך אפ. א סך פעלקער האבען זיך שוין אנגעפעלצט מיט א דיקער פאשיסטישער פעל. צעהנדליגער יאה-רען פון גרויזאמע ליידען האבען זיי פערהארטעוועט אויף אנדערע פעלקער, וועלכע היטען נאך, צו פרער טענדירען נאר אז זיי היטען אונזער מענשליכע צי-ווליזאציע — פלאצט שוין אויך אט די דינע ראזע הויט, ערטערווייז.

צי עס וועט קומען א נייע ציוויליזאציע מיט א דיקערער פאשיסטישער, צי שטאאט סאציאליסטי-שער הויט, צי גישט? צי די שלאנג וועט זיך בעזייען מיט א נייער שעהנער פעל? אבער דערווייל שטעקט עס איבעראל מיט רויה פלייש און אפענע אייטערדי-גע סאציאלע וואונדען.

וואס פאר א ווירקונג וועט א נייע וועלט מלחמה, אויב זי וועט אויסברעכען, האבען אויף דעם איצ-טיגען רויען כאאס?

וועט עס זיין א סוף פון אונזער ציוויליזאציע, ווי א סך סאציאלע נביאים זאגען פאראויס? אדער דאס גרויס אייביג און וואכענדיג לעבען, וועט אויך די איצטיגע געפערליכע רויהע וואונדען פערהיילען און זיי נייע לעבענס פארמען געבען?

דערווייל זענען אבער אויפגעשטאנען נייע דיפ-לאמאטען און א נייע דיפלאמאטישע שפראך דו-מינערט איצט איבער אייראפא. און עס קען זיין, אז דאס איז אפשר דער כאראקטעריסטישער שטריך פון אונזער טראגישער צייט.

אייראפא, און בעזונדער ענגלאנד און פראנק-רייך, רעדען נאך אויף דער אלטער ציוויליזירטער און ראפינירטער שפראך פון דער אלטמאדישער דיפלא-מאטיע אבער זיי ווערען שוין בטל בששים. די צי-ווליזירטע פארזיכטיגע רעדעס פון א בלום צו א מר. אידען, הערען זיך קוים ארויס צווישען די דונער-דיגע פראוואקאטארישע זידלערייען פון די נייע פאר שיסטישע דיפלאמאטען.

א נייע שרעקליכע און שרעקענדיגע דיפלאמאטיע הערשט איצט און דונערט איצט אין דער אונטרוהיגער אייראפא. עס איז שוין כמעט אינגאנצען אויסגעלא-שען די אלטע טעהיימע, עלעגאנטע און היפאקריטי-שע אייראפעאישע דיפלאמאטיע.

אנשטאט דער שפראך פון דיפלאמאטישען שוויי-גען, הערען זיך די קולות וברקים פון די נייע דיפלא-מאטען, וועלכע שרייען און זידלען זיך ווי רויבער, ווי פערד-גנבים.

די אמאליגע דיפלאמאטען זענען געווען העפלי-כער איינער צום צווייטען ווען זיי האבען זיך איבער-גענעבען קריגסנאטעס, מלחמה-ערקלערונגען, ווי עס זענען די היינטיגע דיפלאמאטען, ווען זיי מאכען זיך „שלום פארשלאגען".

די רעדעס פון די נאצי-מיניסטארען און דיפלא-מאטען אין נירענבערג, זענען קלאסישע מוסטערן פון דער נייער דיפלאמאטיע, וואס בעשוועבט איצט אין אייראפא; די זלזולים, וואס האבען זיך געשאטען אויף דער לאנדאנער „נישט אינטערווענץ" קאנפער-רענץ איז נאך א שעהנער ביישפיל.

די אלטע דיפלאמאטיע איז געווען געהיים, עלע-גאנט, ציוויליזירט און... היפאקריטיש — און האט נישט געקענט אויסמיידען די לעצטע וועלט-מלחמה.

די נייע דיפלאמאטיע איז ברוטאל, פראוואקא-טיוו און שוין גארנישט ציוויליזירט און עלעגאנט.

צו וואס-זשע שוין וועט די נייע דיפלאמאטיע צופיהרען?

א. יאכימאוויטש

פארנאכט

צינדט זיך איבער קאפ הימעל בלויער,
פארשטימען די טריט אינם גרינם אונטער פיס.
פערפלויגען א טאג מיט זון אהן טרויער,
זון שיקט א לעצטען פלאמיגען גרוס.
מיר צווישען סאסנעס און בעריאזעס,
שטאט אין טומעל אונטער זיך געלאזט,
ס'שמייכלען פערענצעלטע מימאזעס,
איבער בלום און בוים א ווינטעל בלאזט.

ווינטעלעך שטיפען,
אונטער פאכוועס קריכען,
וואלקענס ווי שיפען,
לאק'ן און רופען,
דארט ווי הימעל „פאלט",
ווי וועלט האט אנ'„עק"
אנ'עכא פון א ניגון שאלט,
ס'איז שוין לבנה אין וועג.

מישא טראיאנאוו

הארבסט

א קראנקע זון פערווייגט די ווינענדיגע ביימער
מיט טרויעריגע לוויה-לידער
און גייט אליין אוים.

ווער ווייסט צי די פייגל וועלען נישט אומ-
קומען אין וועג

נאך איידער זיי וועלען דערגרייכען דעם
ליכטיגען ברעג.

א קראנקער מענש האט געבליקט צום האריזאנט
און דערנאך בעהאלטען דאס פנים
אין זיין עלענדער שויס.

די לאגע אין אייראפע

פון ד"ר ה. זשיטלאווסקי

ביז צו די נאפאלעאנישע קריגען פון סוף אכ-צעהנטען און אנהויב ניינצעהנטען יאהרהונדערט, האבען די קריגערישע צוזאמענשטויסען צווישען לענ-דער און פעלקער נישט געהאט אין זיך קיין סימנים פון א קאמף פאר געוויסע גרונד-פרינציפען פון יע-נעם איינווייניגסטען לעבען, וואס האבען געהערשט ביי די קריגס-פיהרענדיגע צדדים, דער הויפט-מא-טיוו פאר דעם צוזאמענשטויס פון גרויסע שטאאטען איז געווען נאר דאס שטרעבען צו וועלט-הערשאפט אדער לפחות צו א גרויסער אימפעריאליסטישער מאכט, ווי א פארשטופע צו דער וועלט-הערשאפט. די איינגעשלונגענע פעלקער זענען בדרך כלל נישט גע-ווען געצוואונגען פון דער ניער אריבערמאכט איבער-צוגייען די יסודות פון זייער עקאנאמישען, איינער ווייניג - פאליטישען און סאציאלען לעבען. בדרך כלל האבען די טריאומפירענדע געשטאלטער פון א וועלט-מאכט, — ווי מצרים, אשור, בבל, פרס, רוים אין דער אלטער וועלט און ענגלאנד אין חנר נייער, — נאר אויסגענוצט די עקאנאמישע און מילי-טערישע פאטענציאלן, וואס זיי האבען געקאנט ארויס-פרעסען פון די נייע בעזיצונגען, ווי אזוי די פעל-קער זאלען אויסבילדען זייער אינערליכעס לעבען האט נישט געארט די דערארבערער.

די נאפאלעאנישע מלחמות אין אייראפא האבען שוין געטראגען אויך אן'אידעאישען און פרינ-ציפיעל - פאליטישען כאראקטער. דאס איז געווען א קאמף פון דעם ליבעראלען רעזשים אין פראנקרייך אנטקעגען די פעאדאלע מאנארכיעס פון יענער צייט. נאך שארפער אויסגעשפראכען איז געווען דער פרינ-ציפיעל - פאליטישער כאראקטער אין יענע מלחמות, וואס די אייראפעאישע פעאדאלע מאנארכיעס האבען געפיהרט פריהער אנטקעגען דער פראנצויזישער רעפובליק, דערנאך אנטקעגען דער פראנצויזישער אימפעריע אונטער נאפאלעאנען. באלד נאך זייער טריאומף איבער נאפאלעאנען און זייער איינגענעה-מען פאריז, האבען די דריי מעכטיגע פעאדאלע הער-שער פון יענער צייט, דער רוסישער קיסר, דער עסט-רייכישער קיסר און דער פרייסישער מלך געגרינדעט אין פאריז גופא די טריומפירנדע - בעריהמטע „הייליגע אליאנס" (1815), — א בונד פון מאנארכען, וואס האט געהאלט אומטום אפהיטען, פערטיידיגען און בעפעסטיגען אין די מוחות פון די אייראפעאישע פעלקער די „הייליגע" יסודות פון דעם פעאדאל - מאנארכיסטישען וועלט - באנעהם. די רעאקציאנע-רע וועלט האט זיך ארגאניזירט אנטקעגען די פריי-הייטליכע אידעען פון דער שטערמער פראנצויזישער רעוואלוציע. נאך אין 1849 האט ניקאלאי דער ערש-טער פון רוסלאנד אריינגעשיקט אנ'ארמעע קיין אונ-גארן, כדי צו אונטערדריקען די דארטיגע ליבעראלע רעוואלוציע.

ערשט אין דעם סוף פופציגער און אנהויב זעכ-ציגער יאהרען זענען פאנאנדערגעשלאגען געווארען די פינסטערע רעאקציאנערע כמארעס פון דער „הייליגער אליאנס" און עס האט זיך גענומען אומעטום אין אייראפע איינפעסטיגען א ליבעראלער רעזשים. עס איז אויפגעקומען דער געדאנק, אז די צייט פון דערארבערונגס - קריגען און אידעאישען קריגען איז אין אייראפא אויף אייביג אריבער.

דער אייראפעאישער פרידען איז איבערגעריסען געווארען אין דעם פרייסיש - עסטרייכישען קריג פון 1866 און אין דעם פרייסיש - פראנצויזישען קריג פון 1870—1871. אבער אט די מלחמות — שטרענג לאקאליזירטע און פון לפי ערך נישט-לאנגען געדויער — האבען שוין נישט געטראגען קיין וועלכען עס איז אידעאישען אינערליך - פאליטישען, אדער אינערליך-סאציאלען כאראקטער. אין קאן איז נישט געשטאר-נען דער איבערבוי פון די אדער יענע יסודות פון דעם אינערליכען לעבען. זיי זענען געטריבען געווא-רען פון דערזעלביגער קריגערישער טריב - קראפט, וואס בעהערשט „ממצרים עד הנה" די צווישען - פעלקערליכע אנטאגאניזמען און צוזאמענשטויסען. די לוסט צו הערשאפטונגען, צו דער פערמעהרונג פון די איינענע בעזיצונגען און צו דעם אויסבוי פון אנ'-אימפעריאליסטישער מאכט.

הוא הדין מיט דעם גרויסען וועלט-קריג פון 1914—1918. אויך דא איז די טריב-קראפט געווען דיזעלביגע: דייטשלאנדס שטרעבען צו א ברייטערען „פלאץ אונטער דער זון", פערפעסטיגען די שוין כמעט געוואונענע דייטשלאנדס אויבערמאכט איבער ענגלאנד אויף דעם וועלט-מארק, צו פערשפרייטען דייטשלאנדס עקאנאמישע שליטה „פון האמבורג ביז באגדאד", אדער — אויב דאס זאל זיך נישט איינגעבען — איז זאל זיין „פון האמבורג ביז וולאד-דיוואסטאק" און עקסטען טורח-סיביר.

און די לעצטע פאר יאהר האט זיך אבער ווידער אויסגעבילדעט, אויב נישט קיין פארמאלע, איז א שטילע אבער זעלבסטפערשטענדליכע „הייליגע אלי-אנס", מיט א קלאר - אויסגעשפראכענעם אידעאי-שען, אינער - פאליטישען כאראקטער. דאס איז דער זיך צופרייטענדיגער בלאק פון די פאשיסטישע און האלב - פאשיסטישע לענדער אנטקעגען יענע פעל-קער און לענדער אין וועלכע עס הערשט דער מא-דערנער דעמאקראטישער רעזשים.

מען דארף נאר ווארפען א בליק אויף דער איצ-טיגער פאליטישער קארטע פון אייראפא, כדי איינ-צוזעהען ווי ערנסט עס איז געווארען די לאגע פון די דעמאקראטישע לענדער, א דאנק דעם שטענדיגען אנוואוקס פון די פאשיסטישע און האלב - פאשיס-טישע שטאאטען. גאנץ צענטראל אייראפא פון עסטא-ניע אין צפון ביז גריכענלאנד און איטאליע אין דרום איז — א חוץ טשעכאסלאוואקיע — אדער פארמעל פאשיסטיש אדער האלב פאשיסטיש: דייטשלאנד, איטאליע, פארטוגאליע, עסטרייך, אונגארן, בולגא-ריע, טורקיי, גריכענלאנד, אלבאניע זענען גאנץ פא-שיסטיש. עסטאניע, לאטוויע, ליטע, יוגאסלאוויען, רומעניען טראגען נאך כלימרשט א דעמאקראטישען שליפעל אין זייערע פאשיסטישע אויבער-העמדער.

אין אט דעם „שווארצען ים" פון פאשיזם שטייט נאך, ווי אנ'איינזאמער אינזעל, טשעכאסלא-וואקיע. אבער — ווי לאנג וועט זיך די דעמאקראטיע קאנען אויף איהם האלטען, אויב אין דעם דאזיגען שווארצען ים זאל זיך אויפהויבען דער אמת'ער שטורעם.

אנטקעגען דעם פאשיסטישען צענטראל און דרום אייראפא שטייען די דעמאקראטישע לענדער פון מערב אייראפא: פראנקרייך, גרויס-בריטאניע, בעלגיע, האל-לאנד, דענעמארק, נארוועגיע, שוועדען און אין דער לעצטער צייט אויך פינלאנד. דער גורל פון שפאניע האלט איצטער אין אפגעווארפען ווערען. עס בלייבט נאר צו האפען, אז סוף-סוף וועט אויך זי קאנען פערמעהרען מיט זיך די צאהל און די מאכט פון די דעמאקראטישע לענדער.

עס איז לפי זה קיין חידוש נישט, וואס א היבש ביסעל ערנסטע פאליטיקער זעהן אין דעם קאנפליקט צווישען פאשיסטישע און דעמאקראטישע לענדער יענע טרייב - קראפט, וואס קאן איצטער פיהרען צו א נייעם וועלט - קריג.

ס'איז אמת, אז די פאשיסטישע און האלב-פא-שיסטישע לענדער האבען נאך נישט אויסגעגליכען זייערע אנטאגאניזמען און עס איז נאך ווייט פון א פאקטישען בלאק צווישען זיי. שכן גלויבט נאך נישט דעם שכן און די אלטע טענדענץ פון וועלען איינשלינגען איינער דעם אנדערען, אדער די נויט, צו היטען זיך פון ווערען איינגעשלונגען, איז א היפשער שטער פאר א פאן-פאשיסטישער פעראיי-ניגונג.

ס'איז אמת, זאג איך, אז אין דעם פאשיסטישען לאגער זענען די איננווייניגסטע סכסוכים נאך נישט אזוי גוט אויסגעבהנדעט, ער זאל, ווי אן'איינהייטלי-כער בלאק, קאנען ארויסטרעטען אין קאמף אנט-קעגען די דעמאקראטישע לענדער, אבער פון דער אנדערער זייט איז דאך אויך דער דעמאקראטישער לאגער נישט פריי פון איננווייניגסטע קאנפליקטען, פון וועלען אונטערשטעלען איינער דעם אנדערען א פיסעל.

דערפאר האט דער דעמאקראטישער לאגער בע-קומען א נייעם און שטארקען פערבינדעטען — ראַ-טענלאנד.

אזוי ארום קאנען די כוחות פון דער נייער „הייליגער אליאנס" — דער פאשיסטיש - נאצים-טישער — זיך לחלוטין נישט פערגליכען מיט די כוחות פון דער אמאליגער „הייליגער אליאנס" אין די צייטען פון אלעקסאנדער דעם ערשטען און ניקאר-לאי דעם ערשטען. דעמאלט איז פראנקרייך, וואס איז אפילו אונטער נאפאלעאנ'ען געווען די טרעגערין פון דעם ליבעראלען געדאנק, געשטאנען איינע אליין אנטקעגען דער גאנצער פעאדאל - מאנארכישער וועלט און דעמאלט איז דאך דאס נאפאלעאנישע פראנקרייך געווען דער אנגרייפער.

איצטער איז פראנקרייך פעראייניגט מיט ראטענ-לאנד, דעם יורש פון דער צאריסטישער אימפעריע, און בייד'ענס לאזונג איז נישט דער קריג און דער אנגריף, נאר דער פרידען און די פערטיידיגונג. די שאנסען פון דער „הייליגער אליאנס" זענען דעריבער א סך ארימער איידער די שאנסען פון דער אמאליגער.

געשיכטע פון יודען אין לאָדז

מכוח יודישער „אחדות“ און סאָלידאַריטעט

פון ד"ר פ. פרידמאַן

(נאָכדרוק פאַרבאָטען)

פון דער צווייטער זייט ווידער, האָבען מיר זיך, בעת אַנדערע פּאַרשונגען אָנגעשטויסען אויף בע־ווייזען, אַז צווישען יודען אַליין האָבען עקזיסטירט שאַרפע, עקאָנאָמישע סתירות. דער גאַרן־לאַנגעריסט לודוויק מאַמראַט, געגען וועלכען עס זענען אַזוי ענערגיש אַרויסגעטרעטען די דייטשע סוחרים און גאַרן־שפּינערס, טרעט אַליין אַרויס און לאָזט נישט דערטיילען קיין קאָנצעסיע אַן אַנדערען יודען אויף צו טרייבען אַ גאַרן־לאַגער אין לאָדז. וואָס אַן אומת, איז ער, אַלס יוד, אין אַ שווערערער לאַגע, ווייל ער קען לגבי זיין קאָנקורענט זיך נישט באַנוצען מיט קיין רעליגיעז־אַרגומענטען. דער קאַמף פון די יודישע שניידערס געגען אַלערליי פּרובען, מצד פרעמדע שניידערס, סיי יודען, סיי קריסטען, זיך צו באַזעצען אין לאָדז, הערמאָהנט פולשטענדיג אינם קאַמף פון די קריסטליכע וועבערס, געגען די ערשטע יודישע טעקסטיל־אונטערנעהמערס און דער קאַמף ווידער פון די יודישע שניידערס געגען די יודישע קאָנפעקציאָנערען, הערמאָהנט אינם קאַמף פון די וועבערס געגען די יודישע לוינערס. אויך די יודישע באַנד־אַרבייטער אין לאָדז, האָבען אייגעריג אָפּגעהיטען זייער מאָנאָפּאָליסטישער שטעלונג אין דער בראַנזשע און זענען זעהר שאַרף אַרויסגעטרעטען געגען פרישע קאָנקורענטען, ווי למשל, אין 1851 געגען דעם „איינדרינגלינג“ משה ניי־מאַרק, וועלכע „איז מיט עטליכע יאָהר צוריק אָנגעקומען קיין לאָדז, נישט בעקאַנט פון וואו.... און איצט האָט ער געגרינדעט אַ בענדער־פאַבריק... נישט מיטמאַכענדיג די פאַכמענישע לערע און נישט קענענדיג זיך בשוויגען מיט קוואַליפיקאַציעס...“ דער קאַמף האָט אָנגענומען זעהר שאַרפע פאָרמען, עס איז דערגאַנגען צו מסירות ביי דער מאַכט, אפילו צו געשלעגען אין שוהל און אויף די גאַסען פון דער שטאָט.

די בעריהמטע „יודישע סאָלידאַריטעט“, וועגען וועלכע עס דערמאָהנען אויך די לאָדזשער וועבערס, זעהט אויס זאָנדערבאַר אינם ליכט פון אַזעלכע פאַקטען, ווי למשל, די אונטערשטיצונג פון אַ קריסט ליכען שניידער, דורך יודען, געגען די יודישע שניידערס, דער קהל'ישער קאַמף מיט דער מאָנאָפּאָליסטישער שטעלונג פון די יודישע שניידערס, דער קאַמף פון יודישע שניידערס, געגען יודישע „פּושערס“, די בעלאַסטענדיגע ערקלערונגען פון עטליכע יודישע שניידערס, געגען דעם געהיימען יודישען צעך און לסוף, די מסירות, אין וועלכע יודישע סוחרים האָבען ביי דער מאַכט אָנגעקלאָגט זייערע יודישע האַנדעלס־קאָנקורענטען און בפרט, אָרימע יודישע הענדלערס, וואָס האָבען זיך בעשעפטיגט מיט הויזירעריי, די מסירות פון אַ יודישען הויז־ווירט, געגען דעם יודישען האַנדעל און לסוף — די מאַסען־מסירות פון דעם ש יודער ציפּערמאַן.

די שאַרפע עקאָנאָמישע קאַמפען צווישען יודען זעהען אייגענטליך נישט קיין ספּעציפישע לאָדזשער ערשיינונג. אין דעמזעלבען צייט־אָפּשניט, קען מען אָבסערווירען אַזעלכע דערשיינונגען אויך אין אַנדערע שטעט פון קעניגרייך, בעזונדער לאָזט זיך דער שאַרפער קאָנקורענץ־קאַמף מערקען, גראָד ווי אין לאָדז, צווישען יודישע שניידערס.

פון דער צווייטער זייט ווידער זענען מיר עדות פון אַן אַנדער מין סאָלידאַריטעט, דהיינו: די סאָלידאַריטעט פון דעם בעזיצענדיגען קלאַס געגען די אָרימערע שיכטען, אָהן אונטערשייד פון נאַציע און אמונה. אַזוי למשל, בעת ווען די יודישע בעפעלקע־רונג לעבט אין גטאָ ביי שווערליכע געזונדהייטס־בעדינגונגען און צאָהלט פאַר איהרע קלאָנעזיגע וואוינונגען אומגעהויערע הויכע דירה־געלד, פיהרען די יודישע הויז־בעזיצער אין רשויר אַ בשותפות־דיגע אַקציע מיט די קריסטליכע הויז־בעזיצער, געגען דער רעגיר־פּערגרעסערונג, נישט אָפּשטעלענדיג זיך, אין זייער קאַמף, פאַר די געמיינסטע מסירות ביי דער מאַכט געגען זייערע אמונה־ברידער. אויך דער בשותפותדיגער קאַמף פון יודישע און קריסט ליכע שניידערס געגען די יודישע „פּושערס“, טראָגט אַ קלאַסען־כאַראַקטער.

אינם שויס פון דער יודישער געזעלשאַפט, הייבען שוין הפנים, אין יענער צייט נאָך, אָן צו שפּראָצען טיפערע געזעלשאַפטליכע אַנטאַגאָניזמען; עס האָבען שוין אָנגעהויבען קלאָרע ווערען די פּאָט־ריאַרכאַלע באַציהונגען צווישען די יודישע אונטער־נעהמערס צו זייערע אַרבייטער און לערן־יונגלעך. צום פריהסטען האָבען די היפוכים אָנגעהויבען רייף צו ווערען אין דער שניידעריי, וואו עס איז אויך פאָרגעקומען דער ערשטער אין לאָדז, ערנסטער אַיים ברוך פון קלאַסען־קאַמף.

די אָפּשאַצונג פון דער ראָל פון יודען אינם ווירטשאַפטליכען לעבען פון לאָדז און די שטעלונג וואָס עס האָבען לגבי דער „יודען־פראַגע“ פערנו־מען די רעגירונגס־ און מוניציפּאַל־מאַכטען, איז געוועזען אַ פאַרשיידענע, אָפּהענגיג פון דער צייט, אומ־שטענדען און דער פּערזאָן. טילמאַן האָט איין און דיזעלבע פּערזאָן ביי פאַרשידענע געלעגענהייטען און אין פאַרשידענע צייטען, אין דער יודען־פראַגע אַ־רויסגעזאָגט פאַרשידענע מיינונגען. בעזונדער אינ־טערעסאַנט זענען רעמבעלינסקיס אויסערונגען. רי־מאָנד רעמבעלינסקי איז געווען זעהר אַן'איינפלוס־רייכע פּערזענליכקייט אין דער עפּאָכע פון וואַרשע־ווער הערצאָגטום אין קאָנגרעס־קעניגרייך. פון

סעפּטעמבער 1816 ביז פעברואַר 1831 און שפּעטער פון יאַנואַר ביז אויגוסט 1832, איז רעמבעלינסקי געווען חבר פון דער מאַזאָוושער וואָיעוואָ־דישער קאָמיסיע: די דייטשע קאָלאָניזאַציע אין לאָדז און די אינדוסטריאַליזירונג פון לאָדז, האָבען אין גרעסטען טייל איהם צו פערדאַנקען. רעמבעלינסקיס אַנשויאונגען איבער יודען, זיינע אויסערונגען אויף דער טעמע, האָבען בכן געשפּילט האָבען אַ וויכטיגע השפּעה אויפן גורל פון לאָדזער יודען. איז אָבער די מעשה, וואָס רעמבעלינסקיס מיינונג וועגען יו־דען איז כלל נישט געווען קיין געהויבענע. אין 1816 האָט רעמבעלינסקי אין „פּאַמיענטניק וואַר־שאַווסקי“ פערעפענטליכט אַן'אָפּהאַנדלונג „וועגען שטעט“. אין דעמדאָזיגען אַרטיקעל זעהט רעמבע־לינסקי, איינע פון די סיבות, וואָס האָבען גורם גע־ווען צו דער ירידה פון די פּוילישע שטעט, אין דער פראָפּעסיאָנירונג פון יודען און אין זייער צאָהל אין די שטעט. וועגען דער יודישער ווירטשאַפטליכער ראָל דריקט זיך רעמבעלינסקי בכלל אויס אין פאָל־גענדיגען אופן:

„אַז יודען ציהען צו זיך די האַנדעלס־ פער־דינסטען, איז אַ זאַך, וואָס לאָזט זיך לייכט בעווייזען. נישט געוואוינט צו קיין שום שווערער אַרבייט, ווענדען זיי אָן זייער געשיקליכקייט צו פערפאָלקומען זיך אין האַנדעלס - קונצשטיק, אַריינצוגנאַרען דעם פראָסטען עולם. נעהמענדיג הלוואות אויף הויכע ציינזען, שטעלען זיי זיך עזות־פּנים'דיג אויס אויף אַלערליי היזקות. ווייל קיין שום פרעמדער פערמעג גייט זיי נישט אָן. זיי דעגען די געשיקסטע צום סחורה־שמוגעל און די דרייסטסטע, ווייל זיי קענען צום לייכטסטען אַרומגיין די געזעצען און רעגירונגס פאַרשריפטען, וואָס דאָס איז איביג אַ פועל־יוצא פון ניהעטרעכטיגסטען געדאַנקענגאַנג, וואָס ווערט נישט געפיהרט פון קיין שום עהרען־געפיהל. צוליב מאַנגעל דער דאָזיגער געמיינהייט קענען זיי זיך, אַ הוץ שבת, בעגיין אָהן לייטיישע מלבושים און מאַר כלים און זיי האָבען קלענערע אויסגאַבען פון די קריסטען, וואָס זענען מעהרער ציוויליזירט און שעצען העכער זייער מענשליכען כבוד. לסוף, גיבען זיי זייערע טעכטער נדנים און זייערע פערמעגענס גייען איבער צו די איידעמס און על־פּי־רוב, ענדיגט זיך דאָס מיט אַ באַנקראָט און מיט אַ מפּלה פון זייערע לייכטזיניגע קרעדיטאָרען. אַזעלכע ביישפּי־לען טרעפען זיך וויינעגער ביי קריסטליכע סוחרים“.

פון די אויבענדערמאָהנטע אויספיהרען, קומט רעמבעלינסקי צו פאָלגענדיגער פראַקטישער מסקנא: „איז בכן קלאָר, אַז אום אויסצובעסערען דעם מצב פון די פּוילישע שטעט, דאַרף מען געהעריג די יודישע שעדליכקייט בעגרעניצען“. אין דעם ווייטערדיגען המשך פון זיין אָפּהאַנדלונג, עצה'ט רעמ־בעלינסקי, מעשה אחרה־צו־טראַכטען „די נערעכטע שטענדיגע פאַרשריפטען, די כללים און קאָנצעסיעס, לויט וועלכע מען קען ווערען אַ מיטגליד פון דער שטאָטישער געמיינדע... ווייל עס זענען נעמליך פערהאַנען אַזעלכע ביישפּילען, אַז אַ יודעל, דינ־גענדיג זיך אַ וואוינונג, גרינדעט ער דאָרט אַ שענק, אַ האַנדעל א. ד. גל. נעהמט ביי די מיטגלידער פון דער געמיינדע צו זייערע פערדינסטען און ווען עס הייבען אָן צו דריקען די אומגעהויערע שטאָטישע משאות, טראָגט ער זיך אָפּ, מיטנעהמענדיג מיט זיך די ערוואָרבענע פערמעגענס“. אַלס פּועל־יוצא פון די בעטראַכטונגען, פערלאַנגט רעמבעלינסקי, אַז עס זאָלען ווערען איינגעפיהרט יודישע בעצירקען, און אַז יודען זאָלען חרייוויטערס ווערען „דורכאויס פון די מערק, אַלס ערטער, וואָס זענען צום האַנדעל און שענקעריי די געהאָטענסטע“.

אַזאַ טעאָרעטישע פאַרבערייטונג האָט בכן רעמ־בעלינסקי געהאַט צו דער יודען־פראַגע, בעת ער האָט געדאַרפט איבערנעהמען דעם פעראַנטוואָרט־ליכען און שווערען אַמט פון מאַזאָווער וואָיעוואָדע. און דערצו דאַרף מען נאָך געדענקען, אַז רעמבע־לינסקי איז געווען איינער פון די קלוגסטע און פע־היגסטע בעאַמטע צו יענער צייט. קומענדיג צו דער מאַכט, האָט דער פראַקטישער מלוכה־מאַן אין איהם טיילוויז בעצוואונגען דעם טעאָרעטיקער. ווי מיר האָבען שוין אויף אַ צווייט ערט אָנגעוויזען, קומט אין רעמבעלינסקין פאַר אַ כאַראַקטעריסטישע עוואָ־לוציע אין זיינע אַנשויאונגען אויפן ענין יודישען בעצירק; להיפּך צו זיינע מיינונגען, וואָס ער האָט פערעפענטליכט אין 1816. דענקט רעמבעלינסקי, אין 1822, אַז מען דאַרף די יודען נישט דערווייטע־רען פון די בעלעבטסטע האַנדעלס - פּונקטען אין דער שטאָט; ער בעטראַכט די יודען פאַר אַן'עלעמענט, וואָס ברענגט דער שטאָט אַ נוצען, וועלכער איז ביכולת לאָדז פונאַנדערצובויען; צו יודען, וועלכע בויען הייזער אין לאָדז, איז ער גענייגט צו ער־טיילען פּריווילעגיעס און הנחות, וואָס עס האָבען בעקומען די דייטשע אימיגראַנטען; איז אַן'אָנהענ־גער פון דעם פּלאַן פון יודישער אַגראַריזאַציע און מיט התלהבות שטיצט ער אונטער אין 1820 דעם פּראָיעקט צו בעזעצען אויף ערד אַ געוויסע צאָהל לאָדזער יודען. טראָץ דעם האָט זיך רעמבעלינסקי נישט בעפרייט פון זיינע חשדים לגבי יודען און אין זייער שטרעבען זיך צו פערנעהמען מיט טעקסטיל. ווען ער נאָר די נעגאַטיווע זייט און דערשמעקט עפּעס בעהאַלטענע כוונות.

כ'האָב שוין מיט מזל א „צעניק“!..

מאָנאָלאָג פון אַ לאָדזער יוד

פון י. אַבערזשאַנעק

אַ וואוילע זאַך, זאָג איך אייך זענען די צעניק־עס. ראשית, פאַרשפּאָרט מען אַרבייט. מ'פּרעגעט זיך אין רעדען, האַנדלען, רייסען זיך אומזיסט דעם גאָרגעל.

פריהער, אַז ס'זענען קיין צענגיקעס נישט גע־ווען, האָב איך געהאַט אייסצושטעהן מיט די ווייבער, וועלכע האָבען אַ טבע זיך צו האַנדלען, האָב איך פאַרלאַנגט פאַר אַ פּאָר זאָקען דריי זלאָטים, האָט זי צוגעזאָגט... 80 גראָשען, האָב איך אַראָפּ־געלאָזט אַ האַלבען זלאָטי, האָט זי דערלעגט אַ צעה־נער, האָבען מיר זיך ביידע געדריקט: איך מיט האַלבע זלאָטים און זי — מיט צעהנערס, און נאָך אַ שעה רוקען זיך, איז זי... אַוועקגעגאַנגען מיט גאָר נישט!

גאַנצע טעג בין איך געשטאַנען אין קרעמעל און גערעדט, געריסען זיך דעם גאָרגעל:

— „אילע פּאַני דאַיע?“

— „ניע מאַגע“.

— „ס'קאָסט מיך אַליין טייערער“, און אַז איך בין נאָך אַ טאָג מסחר'ן געקומען אהיים, האָב איך מיר געלעגט קאָמפּרעסען צום האַלז.

איצט, האָב איך אַ מחיה. איצט, ווייס איך ערשט פון אַ לעבען. איך שטעה מיר ווי אַ פּריץ, און אַז ס'קומט אַריין אַ יודענע, פרעג איך זי:

— „צאָ פּאַני סאָביע זשיטשי“? זאָגט זי:

— „יעדוואַבנע פּאַנטשאָכי זע שטשאַלקאַן“.

גיב איך איהר יעדוואַבנע פּאַנטשאָכים מיט אַ שטשאַל־קע, פרעגט זי:

— „צענאַ?“

ענטפער איך נישט קיין וואָרט, און ווייז איהר דעם צעניק —

— „פּראָשע!“

„— מאַ פּאַן רעפּאַרמי“?

— „אָושעם“.

שטעל איך איהר אַוועק אַ שטעטעל רעפאַרמעס, רויטע, בלויע, גרינע און פּאָפּיעלאַטע, אויף יעדע פּאָר איז דאָ דער פּרייז. צוערשט פּאַסט זי די פּאָרם, צי די רעפאַרמעס וועלען איהר זיין „דאָ טוואַזשי“.... צי זיי וועלען זיין „גוסטאַוונע“ צו איהר „פיגורקע“, און אַז זי האָט זיך שוין דעצידירט, קוקט זי ערשט אויפן צעניק, ציהט זי מיטן נעזעל. רעדט נישט קיין וואָרט. לאָזט ליגען ס'פּעקעל, און אַז זי איז שוין ביי דער טיר, זאָגט זי צו זיך אַליין:

— „סטאַנאָוטשאַ זאַ דראָגאַ!“...

איצט האָב איך אַ מחיה, איצט ווייס איך ערשט פון אַ לעבען. כ'שטעה מיר ווי אַ פּריץ אין מיין קרעמעל. כ'רעד נישט קיין איבעריג וואָרט, כ'רייס מיר נישט דעם גאָרגעל, צי וואָס כ'בעט איך, דאַרף אין רעדען, כ'האָב דאָך — אַ צעניק! נו אַלץ איז מיט פּרייזען: זאָקען מיט פּרייזען, רעפאַרמעס מיט פּרייזען, סטאַניטשקעס מיט פּרייזען. צאָהן־בערשט־לעך, טאָבאַק - שקעטעלעך. בראָך - גאַרטעלעך, גייערס הויזען און שייבלעכס גאַטקעס — אַלץ מיט פּרייזען. הערינג, גאָטאַלין, שיטערע זייף ציבעל, פּעטרישקע, ירושלים - ניס, געבראָטענע באַניקערען און גע־טריקענטע פלוימען, שליען, העכטען, סאַנדאַטשען, געגנז, היגער און דרויבעס. פּיפּקעס, געגענלעך, פּלי־געל, חרוסת, לאָקשען וכדומה. אַלץ, אַלץ האָט אַ צעטנגיק, אַלץ איז מיט פּרייזען. די קרעמער שטע־הען זיך ווי די גראַפען. דער קצב שטעהט ביים יאַט־קע קלאָץ און רעדט קיין וואָרט נישט. ער האַקט אָפּ אַ חלק פליש, לעגט צו אַ ביין אַ צולאַג, ווייזט דעם צעניק — און פאַרטיג.

דער בעקער באַקט אויפן צעניק. דער שוסטער קלאַפּט פלעקלעך אויפן צעניק. דער שניידער נייט אויפן צעניק, אַלץ אויפן צעניק.

איצט וועלען נאָך די דאָקטוירים אויך איינפיה־רען אַ צעניק, אַז מ'וועט קומען צום דאָקטאָר, וועט אין דער פּאַטשעקאַלניע הענגען אַ צעניק:

גאַלשטיינער — 5 זל.

נירען — 6 זל.

לעבער — 5 זל.

קאַלך — 10 זל.

קאַלך מיט לעבער — 15 זל.

האַרץ — 5 זל.

לונגען — 5 זל.

האַרץ מיט לונגען — 8 זל.

קאַלטע פיס — 5 זל.

קישקעס — 5 זל.

קאַלטע פיס מיט קישקע — 8 זל.

מילץ — 5 זל.

ברוסט — 5 זל.

מילץ מיט ברוסט — 8 זל.

אַז איהר וועט קומען צום דאָקטאָר און וועט אַדורכליענען דעם „צעניק“, וועט איהר נישט וויסען, צי איהר זענט ביים דאָקטאָר, צי אין.... אַ יאַטקע.

די זעלבע זאַך ביים דענטיסט. דאָ וועט אויך הענגען אַ צעניק:

אַ באַק - צאָהן — 3 זל.

אַ פאָדערשטער — 2 זל.

אַ פיענגעק — 3 זל.

פאַר אַרויסרייסען אַ געזונדען צאָהן, איז דער דענטיסט נישט פעראַנטוואָרטליך.

ביי דער אַקושערקע וועט אויך הענגען אַ „צעניק“:

אַ יונגעל — 25 זל.

אַ מיידעל — 15 זל.

אַ צווילינג (2 יונגלעך) — 40 זל.

אַ צווילינג (2 מיידלעך) — 25 זל.

אַ מפּל'ען — 20 זל.

גוט מאַכען — 10 זל.

קאַליע מאַכען — 30 זל.

דער מוהל וועט אויך האָבען אַ „צעניק“:

איין שנייט — 10 זל.

די טאַטעס, וואָס שטעלען צו יעדען יאָהר אַ פּ; זכר בעקומען אַ ספּעציעלען ראַבאַט.

אין שטיבעל וועט הענגען אַ „צעניק“:

שני — שני פּעמים חי.

שלישי — " " "

רביעי — " " "

חמישי — " " "

שישי — עשרה פּעמים חי.

שביעי — " " "

מפטיר — (אויף מפטיר איז דער „צעניק“ נישט חל, ווייל מפטיר קוואַליפיצירט זיך אַלס „לוקסוס“־אַרטיקעל, און אויף „לוקסוס“, דאַרף מען קיין צעניק נישט האָבען).

הכלל, ס'איז גוט, ס'איז וואויל. אַ טייערע זאַך, די צעניקעס, מ'דאַרף נישט רעדען, מ'דאַרף זיך נישט רייסען דעם גאָרטעל. כ'שטעה מיר אין מיין קרעמעל ווי אַ פּריץ. כ'האָב אַ צעניק, און ס'איז מיר וואויל ווי די וועלט!...

די איינציגע צרה איז אָבער, וואָס מיין יודענע האָט אויך געמאַכט אַ „צעניק“. די טעג קום איך אהיים, הענגט אין דער שטוב אַזאַ „צעניק“:

אַ גרינעם ווינטער־פּאַלטע מיט אַ פּאָקאָווע קראַגען — 150 זל.

אַ מאָדערן סאַמעטן קליידעל — 90 זל.

אַ הוט מיט אַ וואָאַלקע — 25 זל.

לאַטשקען — 20 זל.

באָטען — 15 זל.

סקוזשאַנע הענטשקעס — 10 זל.

אַ סאַקוועקע — 20 זל.

6 פּאָר קינדער־שיכלעך (צו 12 זל. אַ פּאָר 72 זל.

יאָ רבותי, די אַלע „צעניקעס“ זענען זעהר גוט, נאָר מיין ווייבס „צעניק“ געפעלט מיר נישט.

קומט אַ צווייטע יודענע:

יודישקייט היינט אין דייטשלאנד

פון ש. ניגער

אין בערלין איז לעצטענס פארגעקומען א בער־ראטונג פון די יודישע ,,קולטור - בונדען''. אין דער זעלבער צייט איז דארט געווען א ביאליק - אויס־שטעלונג. איהר ציל איז געווען צו בעקענען די דייטשע יודען מיט די דערגרייכונגען פון דער העב־רעאישער קולטור אין פאלעסטינע. און ווען מען ליענט די פרטים פון די דאזיגע צוויי און אנדערע געשעהענישען אינם קולטורעלען לעבען פון די יו־דען אין דייטשלאנד, ווערט מען איבערראשט. מען האט דעם איינדרוק, אז גייסטיג לעבען די דייטשע יודען דורך א רעוואלוציע, וועלכע איז גרעסער, ווי די איבערקעהרעניש, וואס איז פארגעקומען אין זייע־רע עקאנאמישע און רעכטליכע בעדינגונגען. מען צווינגט זיי — אזוי דוכט זיך — איבערצוגעהען פון דער דייטשער קולטור צו דער יודישער, פון דעם גערמאנישען פאלק צו דעם יודישען, — און דאס איז דאך שווערער, ווי צו מוזען פערלאזען די וועלט פון די רייכע און די פריווילעגירטע — און ווערען דעקלאסירט. עקאנאמיש און פאליטיש קוי־קעלט מען זיך בארג-אראפ פון זיך אליין, ווי נאר מען ווערט ארויסגעשלידערט פון שפיץ. אנדערש איז די גייסטיגע מעטאמארפאזע — דאס ווערען צו־ריק יודען. דאס טוט זיך נישט פון זיך אליין; אויך היטלער קאן עס נישט טאן. דאס איז א שעפערישע פערוואנדלונג — אט דאס אומקעהרען זיך צוריק צו דער יודישער קולטור.

און זי ווערט פון טאג צו טאג קענטיגער, בולט'ער. זי דריקט זיך אוים אין לערנען העברע־איש און אין גרייטען זיך פאהרען קיין ארץ-ישראל. אבער נישט נאר אין דער ,,הכשרה'' אליין. די יו־דען, וואס בלייבען אין דייטשלאנד, ווערען אויך וואס ווייטער אלץ מעהר פאראינטערעסירט אין יודישער קולטור, און וועלטליך - נאציאנאלער, נישט נאר אין רעליגיעזער, יודישער קולטור.

די שפראך, וואס מען רעדט, איז נאך אלץ דייטש, אבער מען קאן אויך אויף דייטש רעדען יודיש, אויב מען טראכט און מען פיהלט יודיש, — און די טראכטענישען און די געפיהלען פון די דייטשע יודען ווערען לאנג ווייטער אלץ מעהר יו־דיש און אלץ ווייניגער דייטש.

די צייטונגען, וואס זיי לייענען, זענען פול מיט נייעס פונם יודישען לעבען אין דער גאנצער וועלט, פול מיט ארטיקלען וועגען יודישע אנגעלעגענהיי־טען, פול מיט ליטעראטור, וועלכע איז יודיש לויט איהר אינהאלט, אויב נישט מיט איהר שפראך, עס שפריצט זיך אוים די טעטיגקייט פון יודישע בי־כער-פערלאגען, פון יודישען בוך-האנדעל.

די פערוויילונגען פון די דייטשע יודען ווערען פעריודישט. די נעכטיגע דייטשע שטאטסבירגער פון יודישען גלויבען בעקומען נאך יודישער קונסט, זיי האבען א יודישען טעאטער, זייער טעאטער - לעבען איז צום טייל אויך שפראכליך יודיש. זיי גרייטען צו א באזונדער פאר דער העברעאישער ,,הבימה''. און וואס איז שייך צו יודיש, ווערט שוין איצט גע־שפילט אין בערלין יודיש טעאטער. מען פיהרט אויף פינצ'ס ,,די גאלדענע קייט''. מען זינגט און מען אינטערעסירט יודישע פאלקס-לידער. מען קאן שוין אפילו הערען קינדער זינגען ,,אויפן פריפעטשיק''....

די קינדער זענען געווען די ערשטע אפגעזונ־דערט צו ווערען. עס איז איינגעפיהרט געווארען א דערציהונגס - געטא — דער ערשטער שריט צו א געטא - דערציהונג...

און מען וואונדערט זיך און מען קאן זיך נישט אפוואונדערען, ווי אזוי קאנען עס משה הבינום דייט־משען, וועלכע זענען נעכטען נאך געווען אזויגע הונדערט - פראצענטיגע דייטשען, ווערען צוריק יו־דען, — און נישט נאר אין רעליגיעזען, אויך אין וועלטליך - קולטורעלען זין.

מען וואונדערט זיך אומזיסט. די דייטשע יודען זענען גאר נישט געווען אזוי אסימילירט, ווי עס האט זיך געדוכט. זיי זענען געווען פערדייטשמערישטע יודען, דאך יודען. דערהויפט זייט נאכן קריג. א סך פון זיי האבען נאכן קריג — און פריהער נאך — אנגעהויבען צו געהן אין חדר צו די מזרח-אייראפעאישע יודען, בעת אמאל האבען יודען פון מזרח־אייראפע געחלש'ט צו ווערען ,,בערלינטשי־קעס''. עס האבען זיך אנגעהויבען צו בויען בריקען צווישען מזרח און מערב.

אפילו דער ציוניזם האט אויפגעהערט צו זיין אזוי יאהודימיש, ווי ער איז געווען אמאל, און האט אנגעהויבען צו ווערען יודיש. דער בעסטער תשובה דערצו איז געווען דער ,,יונגענד-בונד''. ער איז גע־ווען ציוניסטיש - סאציאליסטיש אינם מזרח-אייראָ־פעאישען זין פונם דאזיגען ווארט. ער האט א צייט פאר היטלערן און פאר דער היטלער־עליה אנגעהוי־בען אויסצושטעלען פון זיך חלוצים פאר ארץ-ישראל. ער האט זיך אינטערעסירט מיט דעם יודישען לעבען און שאפען אין אנדערע לענדער. אויף זיינע צוזאמ־מענקונפטען און אין זיינע פרעסע - ארגאנען האט מען גערעדט און געשריבען וועגען דער וויכטיגקייט צוצוציהען וואס מעהר עלעמענטען פון די מזרח - אייראפעאישע יודען, וועלכע האבען זיך בעזעצט אין דייטשלאנד, און וועגען דער שטרעבונג צו ווע־רען מיט דער צייט א יודיש - פראלעטארישער בונד.

אגב, האט מען נאך פאר דער היטלער - מהומה געשריבען וועגען דעם, אז די דייטשע יודען ווערען אויך עקאנאמיש אלץ מעהר ענליך צו די יודען אין מזרח - אייראפע, מחמת עס האט זיך אנגעהויבען א שטארקער פראצעס פון פראלעטאריזירונג צווישען די יודען אין דייטשלאנד. ד"ר מארקוס האט גוט אויסגעשפראכען די סענטימענטען פון דעם יודישען עקאנאמישען נאציאנאלען לעבען אין דער פאר היטלער צייט, — און דער רעזולטאט איז געווען א בוך מיטן נאמען: ,,דער עקאנאמישער קריזים פון די דייטשע יודען''...

איצט איז דא א שטיק לעגאל — נאציזם. דער אמת איז, אז א יודישע פראגע האט עקזיסטירט אויך אין דער פריהער דייטשער רעפובליק. און אט די יודישע אויסנאהמסלאגע האט צוגעגרייט דעם באדען פאר א יודיש-נאציאנאלער בעוועגונג.

און ס'איז געווען א שטארקע בעוועגונג.

כ'האב זי אפגעהערט, ווען איך בין געווען אין דייטשלאנד מיט א זעקס יאהר צוריק. יודען האבען נאך דאן נישט געגלויבט, אז די נאציס וועלען אזוי שנעל קומען צו דער מאכט, און אז זיי וועלען בכלל קומען צו דער מאכט. דאך זענען א סך דייטשע יודען שוין געווען דאן דורכגעדרונגען מיט יודיש - נאציאנאלע שטימונגען — און נישט נאר מיט שטימונגען אליין.

עס זענען געווען אויפטואונגען אויפן יודיש - קולטורעלען געביט.

עס האט אנגעהויבען ארויסצוגעהן א יודישע ענציקלאפעדיע אויף דייטש און אויף העברעאיש. ש. הורבאוויץ וועלט - געשיכטע פון דעם יודישען פאלק, אין צעהן בענדער, איז פערשפרייט געווארען אין טויזענדער עקזעמפלארען. עס זענען איבערגע־זעצט געווארען די ווערק פון אש, בערגעלסאן און אנדערע יודישע שרייבער. אזויגע פארשטעהערס פון דער מזרח - אייראפעאישער יודישער אינטעלי־גענץ ווי ד"ר י. נ. שטיינבערג און ד"ר א. שטיינ־בערג, האבען אנטיילגענומען אין דער בילדונגס- און דערציהונגס - טעטיגקייט פון דער בערלינער קהלה. זיי זענען געווען לעקטארען אין ,,דער שולע דער יו־דישער יוגענד'', א שולע וועלכע איז סובסידירט געווארען פון דער יודישער קהלה. און וועגען וואס, מיינט איהר, זענען געווען זייערע פארטראגען פאר דער יודיש - דייטשער יוגענד? וועגען חסידיזם. ווע־גען די פראבלעמען פונם יודישען לעבען אין דער איצטיגער צייט. וועגען מאזעס העס, אהרן ליבער־מאן, ד"ר נ. סירקין, ד"ר ח. זשיטלאווסקי, ד. א. גארדאן — די פאטערס פון דעם יודישען סאציא־ליזם.

שוין דאן האט זיך אין דייטשלאנד אנגעהויבען די פאמעלעכדיגע ניוועלירונג און אפווישונג פון די אונטערשיידען, וואס זענען געווען אמאל צווישען די אוסט־יודען און די וועסט־יודען.

צווישען די דייטשע יודען גופא האבען זיך שוין געפונען דאן אזעלכע, וואס האבען פאראויסגעזעהן די נאציאנאל - קולטורעלע אויפלעבונג פון דעם יו־דענטום אין דייטשלאנד. זיי האבען נישט געוואלט, אז ,,איטא זאל בלאזען שופר''. זיי האבען נישט געווארט אויף היטלערס גזירות. זיי האבען נישט גע־טראכט וועגען א געטא, וואס זאל אויף די דייטשע יודען ארויפגעצוואונגען ווערען. זיי האבען געוואלט, אז מיט'ן פרייען ווילען, צוליב זייערע אייגענע אינ־טערעסען, זאלען די יודען אין דייטשלאנד זיך אָרגא־ניזירען ווי א פאלק. ,,בונד פיר נייעם יודענטום'', האט געהייסען די ארגאניזאציע פון דער דאזיגער גרופע נאציאנאלע יודען אין שטוטגארט. איהר פיה־רער, ד"ר קארל ליביק, אנ'עכט-דייטשער יוד און א דייטשער שריפטשטעלער, האט אין דעם בערטאלד אויערבאך פעראיין געהאלטען א סעריע פארטראגען, וואס ער האט אין יאהר 1931 פערעפענטליכט אונ־טער דעם נאמען ,,וויר יונגע יודען''. אין דיעם דא־זיגען בוך האט ער דערקלערט, אז נישט רעליגיע, נאר פאלק איז דאס, וואס פעראייניגט און דארף פעראייניגען די יודען אין דייטשלאנד.

ער איז געגאנגען אזוי ווייט, אז ער האט גע־שריבען: ,,מיר מוזען זיך דערקלערען פאר א פאלק כלפי פנים און כלפי חוץ, און אט דעם פאקט פון אונזער פאלק-זיין מוזען מיר דורך א געזעצליכען אפמאך, דורך מלוכה - רעכט, דורך פעלקער - רעכט פערפעסטיגען'' און ער האט פארגעלייגט, אז ,,מ־זאל זיך ווענדען צו די מלוכות און פאדערען פאר דעם יודישען פאלק, וואס געפינט זיך אין זיי, דאס רעכט צו לעבען בהסכם מיט זיין אייגענעם ווילען, דאס רעכט פון א מינאריטעט''.

איצט וואלטען יודען אין דייטשלאנד שוין ווע־לען האבען מינאריטעט - רעכט. וואס זיי האבען, איז — רעכטלאזיגקייט פון א מינאריטעט. אבער איידער היטלער איז געקומען, זענען זיי געווען זעהר ווייט פון דער גרייטקייט צו בעטראכטען זיך פאר א נאציאנאלער מינדערהייט אין דייטשלאנד אדער, ווי ד"ר ליביק האט געוואלט, פאר אנ',,אינטערנא־ציאנאלער יודישער נאציע''. דאך איז דער פאקט, וואס עס האבען זיך געפונען צווישען זיי אזעלכע גרופעס, ווי דער ''בונד פיר נייעם יודענטום'', גע־נוג צו ווייזען, אז נאציאנאלע טענדענצען און אפילו פאליטיש - נאציאנאלע טענדענצען האבען זיך גע־וויזען צווישען די דייטשע יודען נאך איידער זיי זענען אויסגעשלאסען געווארען פון דעם אלגעמיינעם פאליטישען און עקאנאמישען לעבען. שוין דאן זע־נען געווען צווישען זיי אזעלכע, וועלכע זענען גרייט געווען אנטייל צו נעהמען אין דעם אלוועלטליכען יו־דישען נאציאנאלען לעבען און נאציאנאלען שאפען. שוין דאן האבען זיך געוויזען ביי זיי יודיש - נא־ציאנאלע, יודיש - פאלקיסטישע, נישט נאר ציוניסטי־שע טענדענצען. אזוי, אז דער איצטיגער אינטערעס צו יודישער קולטור איז נישט גאר אינגאנצען א נייע זאך. און אוודאי איז עס נישט אינגאנצען אנ־ארויפגעצוואונגענע זאך. קולטור קען מען נישט א־רויפצווינגען. עס איז נאר פערשוואונדען די קאנקו־רענץ פון דער דייטשער קולטור. היטלער לאזט די יודען נישט זיין קיין דייטשען. מוזען זיי זיין וואס זיי זענען שטענדיג געווען — יודען.

די יונגערע שוועסטער

דערצעהלונג
נאכן פראנצויזישן

פון נ. פערלמאן

קלארא האט א שמייכעל געטאן מיט אנ'אומעטיר־גען שמייכעל.

— איך בין קיינמאל נישט געווען בעזונדערס גליקליך, — האט זי געזאגט.

און זי האט באלד צוגעגעבען:

— אפשר דערפאר, ווייל איך נעהם זיך צו שטארק צום הארצען פון יעדער קלייניגקייט. איך בין שטענדיג געווען די ,,קליינע שוועסטער''. לינא איז מיט צוויי יאהר עלטער פון מיר. מיינע עלטע־רען האבען מיך שטענדיג פונקט אזוי ליב געהאט ווי זי. זיי זענען אבער נישט געווען רייך...

זי האט אויסגעשטרעקט די הענט צו מיר:

— מיין ליבער פריינד — האט זי גערעדט ווייז־טער, — פון א מאסע קליינע ערגערנישען וואקסט אפשר מיט דער צייט אוים גרויסע ביטערקייט.... איך האב קיינמאל נישט געהאט קיין נייע קלייד. האב געטראגען מיין שוועסטערס זאכען ביז צום סוף, ווען זי איז ארויסגעוואקסען פון זיי. מיין מו־טער האט קיינמאל נישט א טראכט געטאן, אז א־זוינס זאל קאנען צושטערען דאס גליק פון מיינע יונגע טעג; עס האט איהר אויסגעזעהען אזוי נא־טירליך, אז די עלטערע טאכטער זאל בעקומען נייע זאכען און די יונגערע זאל זיי טראגען מיט א צייט שפעטער. א ניין, איהר דארפט זיך נישט פארשטעל־לען, אז איך האב אויסגעזעהען ווי א שלעפערקע, אדער אז מיינע עלטערען האבען מיך בעטראכט פאר א נישט געראטען קינד.... ניין, נישט דאס. א־בער איך האב, ווי געזאגט, זיך גענומען צו שטארק צום הארצען פון יעדער קלייניגקייט און בין אויך געווען אביסעל קאקעטיש. קיינער ביי אונז אין הויז האט נישט בעמערקט, ווי איך האב געשטיקט אין זיך די טרעהרען, ווען עס איז מיר ווידער אויסגע־קומען צו הערען: ,,די שיך דריקען דיר, לינא? דו וואקסט אזוי שנעל. איך וועל דיר קויפען א פאר נייע שיך און די וועסט קלארא טראגען איבערא־זיי זענען נאך זעהר גוט...'' און זיי זענען טאקע נאך געווען זעהר גוט, און איך האב זיי געטראגען אזוי לאנג ווי זיי האבען זיך נאר געלאזט.

קלארא האט ווידער א שמייכעל געטאן מיט איהר אומעטיגען, קרומליכען שמייכעל: די פריהע יוגנד איהרע, וואס איז שוין איצט געווען גאנץ ווייטליך פון איהר, האט קאנטיג, איבערגעלאזט אין איהר טיפע, פיינליכע שפורען, וואס די יאהרען האבען נישט געקאנט פארווישען.

— יא, איינמאל האב איך געקראגען א נייע קלייד. — האט זי ווידער אנגעהויבען. — דאס איז, גע־דענק איך, געווען מיט א יאהר צוועלף צוריק. אונזער גאנצע פאמיליע האט זיך געקליבען צו דער חתונה פון מיינער א קוזינע. דאס הארץ איז געשפרונגען אין מיר פון פרייד: ענדליך, וועל איך קריגען א נייע קלייד, — האב איך זיך געזאגט, — א קלייד, געמאכט אויף מיין מאס, א האזיג-ווייסען קלייד, לויט דעם פאסאן, וואס איך וועל אליין אויסקלייבען פאר זיך. אבער לינא האט געוואלט האבען א בלוי קלייד, איז מיין מוטער אינגיכען געקומען א היים מיט א שטיק בלויען סאטין, וואס זי האט עס גע־קריגען שפאט-ביליג אויף אנ'אויסטערקויף. זי האט אונז געלאזט מאכען פון דעם שטיק שטאף צוויי קליידער: דער זעלבער פאסאן, די זעלבע באפוצונג, די זעלבע סטענגעס און שלייפען, לויט דער חמ'מאלט־דיגער מאדע, גלייך ווי מיר וואלטען געווען א צווי־לינג אויף אנ'אויסשטעלונג.

דאס נייע קלייד האט מיר געבראכט מעהר הארצ־ווערטאג ווי אנ'אלט קלייד, נישט ווייל עס האט מיר נישט געפאסט, ווייל עס איז שלעכט געלעגען אויף מיר, נאר ווייל איך האב דורך דעם נייעם חתונה־קלייד ערשט דערזעהען, ווי שטארק אפהענגיג איך בין געווען פון מיין עלטערער שוועסטער.

איהר דארפט נישט מיינען מיין פריינד, אז איך האב מיין שוועסטער מקנא געווען, אז איך האב זי נישט ליב געהאט; עס איז מיר איצט פונדעסטוועגן גען אליין א וואונדער, אז איך האלט זיך טאקע אלץ פאר איהר: איך האב מיין גאנץ לעבען אזוי פיל זיך אנגעליטען פון איהר, כאטש זי וויסט גאר נישט דערפון. איך האב זיך געזעהן אין מיין קינדערשער פאנטאזיע, ווי א קרבן פון א געוואלטיגער אומגע־רעכטיגקייט. בין איך געווען גערעכט? איך ווייס נישט. האב איך, די יונגערע שוועסטער, דען געקאנט ערווארטען, אז לינא זאל טראגען מיינע אלטע קליי־דער און שיך? מיינע עלטערען, ווי געזאגט, זענען נישט געווען רייך, און זיי האבען אוודאי געמוזט אפווענדען אלע מעגליכע מיטלען אונז ווי-עס-איז צו באקליידען.

שפעטער, ווען איך בין אלט געווארען צוואנציג יאהר — לינא איז, פארשטעהט זיך, אלט געווען צוויי און־צוואנציג — האט מיין פאטער געבראכט צו אונז צוגאסט אנ'אנגעשטעלטען אין דער פירמע, וואו ער, מיין פאטער, איז געווען בוכהאלטער. דער יונגערמאן האט געהייסען אלבערט. ער האט גערעדט צו מיר זעהר פריינדליך און האט זיך פראאינטערעסירט מיט מיר. איך האב אפשר שוין אביסעל צו ראיש זיך פארליבט פאר אט דעם הויכען יונג מיט די ברייז־טע אקסלען און האב איהם אויך באלד געוויזען דורך אלע יונג־מיידעלישע מיטלען, וואס איך האב פארמאגט, אז ער געפעלט מיר. מיין מוטער האט דאס בעמערקט.

איין אוונט נאכן עסען, האט מיין מוטער אהן איבעריגע ריד ערקלערט פאר אונז איהר ,,שטאנד־פונקט'': ,,קלארא, — האט זי געזאגט, — וועט חתונה האבען נאך איהר שוועסטער. עס וואלט גע־ווען לעכערליך, אז די עלטערע שוועסטער זאל פער־זויערט ווערען אין טאטענס הויז, בשעת די יונגערע איז שוין פערשלייערט''. אלבערט און איך האב זיך איבערגעקוקט און זענען געווארען רויט. אבער מיין מוטער איז שוין ווידער געזעסען איבערגעבויגען אי־בער איהר ארבייט. מיין פאטער האט אויסגעלעגט קארטען און מיין שוועסטער האט אנגעגאסען טיי.

אין צוויי מאנאטען ארום האט אלבערט גערעדט מיט מיינע עלטערען וועגען חתונה האבען מיט לינאן און זיי האבען זיך גלייך אנגעכאפט אין דעם. איך קאן נאך ביז איצט נישט פארשטעהן אלבערטס שנעלען איבערלויף פון מיר צו מיין עלטערער שוועסטער, צו וועלכער ער איז ביז דעמאלט געווען, דאכט זיך, גאר גלייכגילטיג. דעם גאנצען אווענד לאנג האב איך געוויינט, פעסט־אפגעדריקט דעם קאפ אין קי־שען. איך האב אבער געהאט מעהר פראיבעל אויף מיין מוטער פאר דער בעמערקונג, וואס זי האט גע־האט געמאכט, איידער אויף אלבערטן פאר זיין צו־ריק-ציהן, וואס איך האב זיך נישט געקאנט ער־קלערען. אפשר, האב איך זיך געזאגט, האב איך גאר געהאט א טעות און האב גענומען זיין פשוט'ע פריינדשאפט פאר ליבע?... איך האב פערגעסען די ליבע, האבען געטאן אלץ און מיין מאכט צו בע־האלטען פון זייטיגע אויגען מיין ביטער הארץ. און עס איז מיר געלונגען — דאס הייסט, אויב איך האב אפילו געליטען, האט דאס ווייניגסטענס, קיינער נישט בעמערקט. צוויי יאהר נאכדעם האב איך אויס־געמיטען צו פערבלייבען אויג-אויף-אויג מיט מיין שוואגער. איך האב בעהאלטען, דאכט זיך, איהם אויפ־הערען ליב האבען, ווערען אינגאנצען קאלט צו איהם, דאך האב איך שטענדיג געהאלטען מיט איהם, ווען עס איז געקומען צו א צוזאמענשטוים צווישען איהם און מיין שוועסטער.

און אזוי איז עס געגאנגען ביז יענעם טאג, ווען לינא האט איהם פערלאזען. מיינע עלטערען האבען ארויסגעזעהען מיין גליק זייער עלטערער טאכטער. אפשר דאס, וואס וואלט געקאנט זיין מיין אמת'דיג, מיין איינציג גליק, איז פאר לינאן געווען נישט מעהר ווי א שאטען, א פערבלענדעניש; זי האט טאקע גאר אינגיכען זיך פערליבט אין אלבערטס א פריינד. איך וויל זי נישט פעראורטיילען.... פון צייט־צו־צייט טרעפען מיר זיך. מיר צוקושען זיך, ווען מיר בעג־געגענען זיך. ווייטער ווייס איך קיין זאך נישט פון איהר... יעדער מענש האט זיך זיין מזל. ווען איך בין געווען א קליין מיידעל, האב איך געטראגען מיין שוועסטערס קליידער. און דער ערשטער בריף, וואס אלבערט האט געשריבען אין דעם אומגליק־ליכען טאג, ווען לינא האט איהם פערלאזען, איז געווען אדרעסירט צו מיר. ער איז געווען אזוי איינ־זאם, אזוי פערצווייפעלט, אז ער האט געטראכט פון זעלבסטמארד. איצט לעב איך ביי איהם און פיהר זיין באלעבאטישקייט. איך בין נישט זיין געליבטע און וועל אויך קיינמאל נישט חתונה האבען מיט איהם....

די טעג האט מען מיר דערצעהלט פון א יונגעמאן וואס האט מיך געזעהן און ער וואלט געוואלט גליק־ליך, ווען איך וואלט געווארען זיין פרוי.... ניין, ניין, עס געהט נישט... איך בין נאך אלץ די ,,קליינע שוועסטער'' און טראג נאך אלץ די קליידער, וואס מיין עלטערע שוועסטער איז ארויסגעוואקסען פון זיי. דאס מאל הייסט דאס ,,קלייד'': אלבערט!... ער פאסט פאר מיר טאקע מעהר ווי פאר מיין שוועסטער, אבער גליקליך וועל איך שוין קיינמאל נישט זיין מיט איהם....

—*—

טראגישע ליבע פון א יוד. וויסנשאפטמאן

ד"ר האלצמאן, ענטדעקער פון א מיטעל צו שווינדזוכט, און זיין יונגע פרוי

פון ראובן בריינין

אינם יאהר 1894 האט איך זיי ביידען, דעם ד"ר האלצמאן און זיין כלה, פעלזענשטיין, קענען גע־לערנט אין פאריז.

דער דאקטאר האלצמאן האט געארבייט אין דעם פאסטער-אינסטיטוט. זיין כלה איז געווען א סטודענטקע אויף דעם מעדיצינישען פאקולטעט.

עס איז שווער געווען צו בעגעגענען א פאר, וואס איינער מיט'ן צווייטען האבען אזוי ווייניג גע־שטימט. דער דאקטאר האלצמאן איז געווען א לע־בעדיגער געגענזאץ פון זיין כלה.

זייערע ביידענס בעקאנטע האבען בשום אופן נישט געקאנט בעגרייפען, וואס האט געקאנט פער־בינדען די צוויי גאנץ פערשידענע מענשען.

קיינער פון די בעקאנטע איז נישט פרעמד געווען די טאטזאך, דאס גראד די פערשידענארטיגקייט, די געגענזאצען, ציהען זיך אן. דאך קאן מען נישט פערקוקען, פון דער צווייטער זייט, די פעסטגעשטעלטע פסיכאלאגישע טאטזאך, אז ווען צוויי מענשען פערליבען זיך טראץ זייער אנדערשקייט, געפינען זיך געוויסע ענליכקייטען, אמאפטסטען פערבארגענע, געהיימע, צווישען זיי.

די פערשידענארטיגקייט צווישען א ליבענדער פאר ווארפען זיך ישר אין די אויגען. די ענליכ־קייט, די בעריהרונגס פונקטען צווישען זיי, פיהלען אדער אהנען נאר די בעטרעפענדע.

דערמיט האב איך געוואלט זאגען, אז מיר, די פריינד און די בעקאנטע פון דעם פאר, האבען נאר בעמערקט די צוויי בעזונדערע וועלטען אין זיי, אבער קיינער פון אונז האט נישט געקאנט בעמערקען אדער אהנען אירגענד וועלכע ענליכקייט צווישען זיי.

דר. האלצמאן איז געווען אנ'עסטרייכער און זיין כלה — א פוילישע. ער האט זיך געווידמעט אינגאנצען דער וויסענשאפט, האט געארבייט זעהר פלייסיג אויף די עקספערימענטען, וואס ער האט געמאכט אויף א נייעם סערום זיין ענטדעקונג, צו היילען שווינדזוכט, איינע פון די גרעסטע פלאגען פון א גרויסען טייל פון דער מענשהייט.

צוליב דער וויסענשאפטליכער פארשונג האט האלצמאן זיך אינגאנצען אפגעזאגט פון זיין פראק־טיקע אלס דאקטאר, וואס האט איהם אריינגעבראכט א רייכע הכנסה. ער האט זיך בעגנוגענט מיט א זעהר בעשיידענעם קליינעם געהאלט אין פאסטער'ס אינ־סטיטוט.

זיינע אלטעגליכע פריידע און ליידען זענען גע־ווען ענג פערבונדען מיט זיין אינטענסיווער און פי־בערהאפטער ארבייט אין זיין לאבאראטאריע.

די סטודענטקע פעלזענשטיין איז געווען א פראקטישע נאטור. געוועהנליך האט זי אלע איבער־זעצט אויף דער ציפער-שפראך. איהרע פראקטישע געדאנקען האט זי זעהר זעלטען ארויסגעזאגט אין דער געשטאלט פון אנהערען. מיט איהר געשליפע־נער צונג איז זי אין סטודענטישע קרייזען ארויסגע־טרעטען אלס א יודישע נאציאנאליסטקע און אלס אנ'אידעאליסטקע.

רעדענדיג מיט האלצמאנ'ען, פלעגט זי פלומרשט זיך בעגייסטערן פון זיין בעשיידענקייט און זיין ווי־סענשאפטליכער ארבייט, וואס האט איהם אפגעריסען פון פראקטישען לעבען. דאך נישטקוקענדי־גערהייט פלעגט זיך ביי איהר, פון צייט צו צייט, ארויסרייסען שטעכיגע גיפטיגע בעמערקונגען וועגען זיין אומפראקטישקייט, בעווייזענדיג ווי פראקטיש עס זענען געוויסע פראנצויזישע געלעהרטע, וועלכע פיהרען א זעהר ברייטען לעבען און זייערע פרויען פערגינען זיך אלע פערגניגונגען אין דער וועלט.

ווען האלצמאן פלעגט אויסדריקען מיט א ווארט אדער מיט א שטומער מינע, זיין [illegible] צו איהרע זעהר פארזיכטיגע בעמערקונגען וועגען דער נויטווענדיגקייט צו זיין פראקטיש און אויסנוצע־כעטס אין לעבען, פלעגט זי מאכען אנ'אומשולדיגע נאאיווע מינע, אז זי האט מיט איהרע בעמערקונגען, חלילה, נישט איהם געמיינט.

ביים שפאצירען געהן איבער פאריז (וואס דאס פלעגט זעהר זעלטען פאסירען, איבער דער צוגע־בונדענקייט פון האלצמאנ'ען צו זיינע עקספערימענ־טען אין דער לאבאראטאריע) פלעגט זי פיהרען דעם דר. האלצמאן דורך דעם פלאס דע לא פעקס, און דורך דער רי דע לא פע, וואו עס געפינען זיך די רייכסטע דימענטען־געשעפטען אין דער וועלט. זי פלעגט בלייבען שטעהן ביי די אויסגעשטעלטע פענס־טער און פלעגט שטארק בעוואונדערן די דימענטען, די רובינען, די סאפירען, די סמאראגדען.

האלצמאן פלעגט זיך שטארק לאנגווייליגען ביי די אויסגעשטעלטע פענסטער. די סטודענטקע אבער פלעגט פערשלינגען מיט איהרע אויגען די איידעל־שטיינער. איהרע בעמערקונגען, וואס זי פלעגט דערביי פער'חלומט'ערהייט מאכען, האבען ארויסגעוויזען איהר בעקאנטשאפט מיט די אייגענטימליכקייטען פון יעדען שטיין: זייער רויטקייט איז גליך צו טויב־בען-בלוט. די סאפירען האבען א קאלט גרינעם און כמעט גיפטיגען שיין. דער סמאראגד איז דורכאויס גיפטיג א. אז. וו.

פריילין פעלזענשטיין, וואס האט זיך צוערשט דערקלערט האלצמאנ'ען אין ליבע, איז געווען נישט אהן א פערגאנגענהייט. זי, אנ'עכטע ברונעטקע, האט געהאט איהרע אינטימע פריינד צווישען די עכט בלאנדע, הויך געוואקסענע, סקאנדינאווישע סטודענטען.

האלצמאן האט פון דעם נישט געוואוסט. אין זיינע אויגען, די אויגען פון א וויסענשאפטליכען פארשער, האט זי אויסגעזעהן ווי דער סימבאל פון ריינקייט און צניעות. ער האט אין איהר געזעהן כמעט דאס, וואס ער האט געוואלט זעהן.

זיין נאמען, וועלכער האט פערנומען א געוויסע צייט א חשוב'ען פלאץ אין דער וועלט־פרעסע, אלס ענטדעקער פון דעם נייעם סערום, וואס זאל ראטעווען מיליאנען שווינדזיכטיגע פונם פריהצייטיגען טויט, האט צוגעצויגען איהר אויפמערקזאמקייט.

ווען די פרל. פעלזענשטיין האט זיך בעגעגענט צום ערשטען מאל מיט האלצמאנ'ען, איז זי געווען בעצויבערט פון זיין ריינקייט און נאיוויטעט, אייגענשאפטען, וואס זי האט נישט בעגעגענט צווישען איהרע אינטימערע פריינד. איהר פראקטישער זין האט איהר אונטערגעזאגט, אז ער איז דער ריכטי־גער מאן פאר איהר: ערשטענס, וועט זי דורך איהם קומען אין דער העכערער געזעלשאפט. צווייטענס, וועט זי מיט איהר פראקטישקייט איהם העלפען צו פארווערטסן זיין גרויסע ענטדעקונג, וואס וועט איהר געבען די מעגליכקייט צו פיהרען א גרויס הויז, דרי־טענס וועט ער, אלס געלעהרטער, וועלכער איז אזוי טיעף פערטאן אין זיינע עקספערימענטען, נישט זיין קיין הינדערניש צו איהרע פרייע געלוסטען.

די קאלטבלוטיגע בערעכענונג האט זי געשטעלט צו אנ'ענטשיידענעם שריט: זי האט זיך איהם דערקלערט אין ליבע, און נישט אפווארטענדיג די ווירקונג פון איהר דערקלערונג, האט זי איהם גלייך פארגעשטעלט פאר איהרע בעקאנטע אלס איהר חתן, דעמאנסטראטיוו איז זי ביי יעדער פאסיגער, ווי אויך אומפאסיגער געלעגענהייט, אויפגעטראטען אלס די כלה פון פאסטער'ס אסיסטענט.

* * *

אין א פאר יאהר ארום נאך מיין בעגעגעניש מיט דעם פאר, האב איך זיך געטראפען אין דער שווייץ מיט האלצמאנס כלה, וועלכע האט מיר פארגע־שטעלט איהר מאן, מיט וועמען זי האט נישט לאנג צוריק חתונה געהאט אין פאריז.

דער מאן איז געווען א האלבער־קריפעל, אבער זעהר רייך. ווען עס איז געקומען צו רייד וועגען האלצמאנ'ען, האט זי מיט א מינע פון בעדויערן גע־רעדט וועגען דעם דורכפאל פון זיין מעדיצינישער ענטדעקונג. לויט איהרע ווערטער, איז האלצמאן געווען אנ'ענטוישונג פאר אלע זיינע קאלעגען. זיין נאמען ווערט איצט פולשטענדיג פערשוויגען אין דער מעדיצינישער וועלט. זיין שטעלע אין דעם פאסטער אינסטיטוט האט ער פערלוירען, און זי האט פערגע־דיגט, שאקלענדיג מיט'ן קאפ, „וואס וועט איצט דער ארימער מאכען?"

אום צו בעפרידיגען איהר דורשט נאך בעריהמט־קייט, האט זי זיך אריינגעוואהלט אין דער ציוניס־טישער ארבייט. א דאנק איהר געשליפענער צינגעל און איהר דראנג נאך פאפולאריטעט, איז זי געווארען א ציוניסטישע אגיטאטארין.

עס איז געווען נאך דעם צווייטען ציוניסטישען קאנגרעס. איך האב זיך מיט איהר געטראפען אין פאריז אין א קרייז פון יונגע דאקטוירים און סטו־דענטען. זי האט זיך מיר פארגעשטעלט מיט א מינע פון נצחון, אלס מאדאם האלצמאן.

ווען זי האט בעמערקט מיין איבערראשונג, האט זי מיך אפגערופען אן א זייט און דערקלערט, אז זי האט איהר פערקריפעלטען מאן גע'גט און, אז דער סערום פון האלצמאנ'ען איז אנערקענט געווארען אין דער מעדיצינישער אקאדעמיע אין פאריז.

די ערשטע צייט האט זיך דער האלצמאן געפיהלט איבערגליקליך. אין זיין פסיכאלאגישער בלינדקייט האט ער זי ווירקליך ליב געהאט. ער האט געגלויבט צו געפינען אין איהר אנ'אויפריכטיגען קאלעגע און א מיטהעלפער אין זיין לאבאראטאריע, וואס ער האט זעלבסטשטענדיג איינגעריכטעט פאר זיך אליין.

ליידער האט זיך די זאך געענדיגט גאנץ אנדערש: נאך דעם ווי זי האט זיך איבערצייגט, אז עס איז אונמעגליך צו מאכען האלצמאנ'ען פאר א פראק־טישען מענשען און אז זי איז געצוואונגען צו פיה־רען אנ'ארים הויז, איז זי אריינגעפאלען אין א מע־לאנכאלישער קראנקהייט. איהרע נערווען זענען גע־ווען שטענדיג געריצט, און זי האט געשטערט איהר מאן אין זיין ארבייט. ער האט איהר אבער אלס פער־ציהם.

אליהו דער משיח וויל אז אלע דריי רעליגיעס זאלען ווערען אייך גלויבען

א מערקווירדיגער טיפ פערסישער יוד וואס פיהרט אן א טשיקאווע טעטיגקייט אין ארץ-ישראל

פון מנשה אונגער

אין דער צייט ווען אין ארץ־ישראל ווערען טאג־טעגליך געמאכט איבערפאלען פון די אראבער אויף די יודען, ווען אויפגעהעצטע אראבישע פאלקס־מאסען לויערן פון אלע [illegible] צו שיסען אומ־שולדיגע יודען, קומען ארויס פערשידענע מענשען מיט פראיעקטען ווי אזוי צו ברענגען צו א שלום צווישען די יודען און די אראבער אין לאנד. און עס איז אויך א זעלבסטפערשטענדליכע זאך, אז אין אזא אנגעשטרענגטער צייט ווערען געבוירען פלענער ביי מענשען־פאנטאזיארען, וועלכע רעכענען זיך גאר נישט מיט דער ווירקליכקייט.

איינער אזא „שלום־מאכער" צווישען די יודען און די אראבער איז ד"ר אליהו, אדער ווי ער אליין רופט זיך אן „משיח אל חי", וועלכער וויל דווקא איבערווייזען, אז די אראבישע פעלאחען אין די ארץ־ישראל דערפער זענען נאר די אמאליגע „עמי הארצים", דאס הייסט, די יודישע פויערים, וועלכע זענען נישט אוועקגעגאנגען אין גלות אריין, נאר זענען פערבליבען אין לאנד און מיט דער צייט זיך אסי־מילירט און אנגענומען די מאהאמעדאנישע רעליגיע, אבער אין דער אמת'ן זענען זיי נעהנטער צו די יודען ווי צו די איצטיגע אראבישע שטאמען [illegible], וועלכע זענען א סך שפעטער, נאך דעם נביא מחמד'ס טויט, אריינגעקומען אין לאנד אריין.

א בעקאנטע פערזאן איז ד"ר אליהו אין ארץ־ישראל, און ער האט הינטער זיך א גאר אינטערעס־סאנטע פערגאנגענהייט.

ד"ר אליהו איז געבוירען געווארען אין פערסיע ביי ארימע יודישע עלטערן. דער פאטער זיינער גיט איהם אוועק אין א מיסיאנערישער שול, כדי זיך איינצושפארען שכר־לימוד, אזוי ווי דער סדר איז געווען אינם לאנד'ען אריענט. די ענגלישע מיס־יאן ווארפט אויף דעם יונגעל משה בן אליהו אנ'־אויג. די ענגלישע לעהרערס זעהען, אז ער האט א גוטען קאפ, און בעשליסען, אז עס וואלט זעהר גלייך געווען, ווען זיי נעהמען ארויס דאס יונגעל פון פערסיע, שיקען איהם שטודירען קיין לאנדאן, און דערנאך, ווען ער וועט אויסוואקסען, זאל ער קאנען זיין א גוטער מיסיאנער צווישען די פערסישע יודען. אזעלכער, ווייסען זיי, וועט קאנען מעהר ווירקען אויף יודען איידער די מיסיאנערען, וועלכע ווער־ען ארויסגעשיקט פון ענגלאנד און וועלכע זענען אומבאקאנט פרעמד דער סביבה און דעם גייסט פון די פערסישע יודען.

די מיסיאנערען רעדען איין דעם פאטער, אז זיי וועלען איהם מאכען רייך אין לאנדאן, און יענער לאזט זיך איינרעדען. די מיסיאנערען פיהרען דאס פערסישע יונגעל אוועק קיין לאנדאן. דארטען לערנט ער מיט גרויס התמדה און ער געהט איבער פון גימנאזיום צום אוניווערזיטעט, ענדיגט דעם מע־דיצינישען פאקולטעט און בעקומט דעם טיטעל דאקטאר.

אבער אנשטאט צו פאהרען קיין פערסיע און ווערען דארט א מיסיאנער, אזוי ווי די לאנדאנער מיסיאנערען האבען געהאפט, פאהרט ער גאר אפ קיין ארץ־ישראל און ווערט א דאקטאר ביי די בע־דואינער. ער דערזעהט, אז די בעדואינער און די פעלאחען אין אראבישע דערפער זענען אלע קראנק אויף מאלאריע און די קינדער אויף טראכאמע, פון וואס א גרויסער טייל פון זיי ווערט בלינד אויפן גאנצען לעבען, פאלט איהם איין אנ'אידעע, אז ער וועט אהרומפאהרען צווישען די אראבישע דערפער און וועט זיי היילען בחינם פון זייערע חולאת'ן.

ד"ר אליהו האט בעקומען געלד פון לאנדאן צו עפענען א הייל־אנשטאלט פאר ארימעלייט אין ירושלים אין דער „שכונת הבוכרים" (בוכארישער קווארטאל), וואו ער היילט אומזיסט יודען און אראבער.

אבער ווען די יודען דערזעהן, אז ער איז נישט בלויז אויסען זיי צו היילען די אויגען פון טרא־כאמע, נאר „זיי צו עפענען די אויגען" זיי זאלען דערזעהן „דאס אמת'ע ליכט פון דעם נייעם משיח", אז ער איז א מיסיאנער, אז ער פערפיהרט מיט יודען און אראבער פערשידענע שמועסען וועגען רעליגיעזע ענינים, איז מען געפאלען אויף אנ'עצה ווי אזוי פון איהם פטור צו ווערען. מ'האט אויף איהם גע'מסר'ט, אז ער פיהרט זיך נישט אויף ווי ער דארף צו זיין.... און אלס בעווייז האט מען אנ־געגעבען, אז ער לעבט אהן א ווייב...

האט איהם די ירושלימ'ער פאליציי גלייך ארעס־טירט, אבער, אז זי האט דערזעהן, אז ד"ר אליהו איז א לאנדאנער און האט דארטען א ווייב מיט קינדער, האט זי זיך אליין דערשראקען און איהם גלייך בעפרייט, און נאך געוואלט ארעסטירען די מענשען, וועלכע האבען אויף איהם אויסגעטראכט אזא בלבול. ד"ר אליהו אליין איז זיך משתדל ביי דער טערקישער פאליציי, מען זאל די מוסרים נישט טאן קיין שלעכטס. אלע יודען פון „שכונת הבוכרים" קאנען זיך גאר נישט אפלויבען פון זיין פרומקייט.

כדי מען זאל מעהר אויף איהם נישט מסר'ן, ברענגט ער אראפ זיין ווייב און קינדער פון לאנ־דאן און בעזעצט זיך אין ירושלים נעבען הר־הזיתים. ער הויבט דאן אן צו פראווען סיגופים. טאג און נאכט טרעפט מען דעמאלט ליגען דעם ד"ר אליהו צווישען די קברים און חורבות, האבען ווידער יודען דערזעהן, אז ער איז פרום און גוט, האבען זיי איהם אנגעהויבען צו געבען געלד, ער זאל היילען זייערע קינדער. ער וויל אבער ביי קיי־נעם קיין געלד נישט נעהמען. און פלוצים פער־לאזט ער אינגאנצען ארץ־ישראל און פאהרט קיין פערסיע. דארט ווערט ער א לייב־ארצט ביים פער־סישען שאך.

אין א פאר יאהר ארום בעגעגענט מען איהם ווידער אין ירושלים, שוין גאר אנ'אנדערער. ער טראגט א גרויסע שווארצע פערסישע באָרד, רייט אויף אנ'אראביש פערד און פרעדיגט א נייע אידעע: צו פעראייניגען אלע דריי אמונות צוזאמען. וועגען אט דער אידעע רעדט ער כסדר אויף די גא־סען פון ירושלים. ער דאווענט יעדען טאג אין אנ'־אנדער געבעטהויז: פרייטאג ביינאכט טרעפט מען איהם אין מוסולמאנישען מעטשעט, פרייטאג פאר־נאכט — ביים כותל המערבי און זונטאג — ביים קבר פון ישו הנוצרי. עס געהט נישט אדורך קיין איין טאג, ער זאל נישט דאווענען ביים כותל המערבי, אבער די יודען שטעהן נישט אין זיינע דלת אמות. ווען ער זאגט קדיש ווילען די יודען איהם צו להכעיס נישט נאכזאגען „אמן". ד"ר אליהו קוקט אויף גארנישט. איהם אינטערעסירט נישט, צי די יודען ווילען נאכזאגען „אמן" נאך זיינע תפלות, צי נישט, און ער קומט זיך ווייטער יעדען טאג צום כותל המערבי. און אפילו אין דעם טרויעריגען פרייטאג פון יאהר 1929, ווען עס האט אויסגעבראכען דער פאגראם אין ירושלים, איז ד"ר אליהו געווען דער איינציגער יוד, וואס האט פאר־נאכט געדאווענט ביים כותל המערבי, ווי עס וואלט קיינמאל גארנישט געשעהן.

ד"ר אליהו האט אויך ארויסגעגעבען א בוך „אור לעת חושך", וואו ער דערציילט וועגען זיך די אלע מופתים, וואס ער האט בעוויזען; וועגען דער קארעספאנדענץ, וואס ער האט געפיהרט מיט די פערשידענע מלכים פון דער גאנצער וועלט, און אז ער האט בעקומען בריף פון דעם ענגלישען קעניג און פון פרעזידענט ווילסאן.

אין דעם אויבענדערמאהנטען בריף רופט זיך ד"ר אליהו אן „המשיח הפרסי משה בן אליהו אל־חי".

אין דעם בריף, וואס ד"ר אליהו האט געשריבען צו ווילסאנען, האט ער איהם מסביר געווען זיין אידעע, אז אלע פעלקער דארפען העלפען בעזעצען די יודען אין א"י. דערביי גיט ער אזא משל:

„אמאל האט א גרופע מענשען געפונען א גרוי־סען אוצר, האבען זיי זיך אנגעהויבען צו שלאגען, ווייל יעדער איינער האט געוואלט דעם אוצר פאר זיך. איז דורכגעגאנגען א חכם, וואס האט געקענט א סך שפראכען, האט ער גענומען דעם אוצר און געקויפט פאר יעדען איינעם, וואס ער האט געדארפט און צווישען זיי געמאכט שלום". דער נמשל דער־פון וואלט געדארפט זיין, אז „איינענטליך האבען אלע פעלקער שוין געפונען דעם אוצר, און גלויבען אין אחדות הבורא, נאר ווייל זיי רעדען אויף פער־שידענע שפראכען, שלאגען זיי זיך נאך ארום. דארף קומען דער גרויסער חכם און מאכען שלום צווישען זיי, און דער שלום קאן נאר קומען, ווען די יודען וועלען וואוינען אין ארץ־ישראל".

וואס פרעזידענט ווילסאן האט געענטפערט אויף דעם בריף מיט דעם „וואונדערבארען משל", ווי ד"ר אליהו דריקט זיך אליין אויס, איז נישט בעקאנט. מסתמא גארנישט. אבער דער „משיח" האט זיך נישט גערעכענט דערמיט און בעת עס זענען אנגעגאנגען די שלום־פערהאנדלונגען נאך דער וועלט־מלחמה, האט ער ווידער געשריבען א בריף צו ווילסאנען און איהם שוין אויסגעוויזען, אז ער האט איהם פאראויסגעזאגט, אז עס וועט זיין א וועלט־מלחמה, אויב מען וועט נישט אננעהמען זיין פלאן, דערפאר ווארענט ער איהם איצט, אז ס'איז נאך פערהאן איין מעגליכקייט צו ראטעווען די וועלט פון פערניכטונג און דאס איז, ווען מען וועט אננעהמען זיין פלאן, אז אלע פעלקער זאלען זיך צונויפקומען קיין ירושלים און דארט אויסארבי־טען די שלום־פלענער, און דער עיקר, אז דער פעל־קער־בונד זאל אויף זיך נעהמען צו בעזעצען די יודען אין ארץ־ישראל, ווייל כל זמן די יודען וועלען זיין אין גלות — קאן נישט זיין קיין אמת'ער שלום אויף דער וועלט.

דערויף האט ד"ר אליהו בעקומען אנ'ענטפער פון דער אמעריקאנער דעלעגאציע צו דער פרידענס־קאנפערענץ מיט פאלגענדע אינהאלט:

„פאריז, 11־טען פעברואר, 1919.

„זעהר חשוב'ער . . . . .

„דער פרעזידענט ווילסאן דאנקט אייך זעהר פאר אייער בריף און די ווערטער, וואס זענען דארטען געזאגט געווארען, שטארקען זיין הארץ און זיי זא־גען איהם טייער.

„מיט געפיהלען פון אמת און גלויבען,

„גילבערט פ. גלוז,

„אין נאמען פון פרעזידענט".

ד"ר אליהו האט זיך ארומגעטראגען מיט דעם בריף פון פרעזידענט ווילסאן און יעדען אויסגעם

(ווייטער זעה 20־טע זייט)

קורצער פרייטאג און שבת הגדול

שבת הגדול: אין זאג אייך, פאניע קורצער פרייטאג, אז די שחיטה - גזירה, וועט ברענגען א מבול אויף דער וועלט.

קורצער פרייטאג: פון וואנען נעהמט איהר דאס?

שבת הגדול: ווייל ביים מבול שטעהט דאך „קץ כל בשר".

ער האט איהר דערלאנגט
שמועס ביי א „פול טשארני"

— דו הערסט, פעליקס, מיין ווייבעל האט זיך נעכטען אזוי שטארק גענודעט, זי איז מיר אזוי דערגאנגען די יאהרען, אז כ'האב שוין נישט געקענט מעהר אויסהאלטען און האב איהר דערלאנגט...

— וואס? אזוי האסטו געטון?? פארך אייגער, ווי האסטו געוואגט געגען דיין פרוי אויפצוהויבען א האנד?

— א דיאט! כ'האב איהר דערלאנגט... א הונדערטער זלאט אויף א סאמעטען קלייד.

אפילו נאכן טויט
טרעט זי אויף איהם

צוריקגעהענדיג פון בית־עולם, וואו דער אלטער בעריל מלמד האט ערשט בעגראבען זיין ארורה צעקומט ער אין די אלעען מיט א דראנג אין קאפ. בלייבט ער שטעהן א צעטומעלטער און זאגט:

— וואונדערבאר: איך ערשט בעגראבען מיין זלאטען און שוין איז זי אין הימעל!...

א. איטקין

אין תפיסה

אין איין קאמער זיצען צוויי ארעסטאנטען, פרעגט איינער:

— דו, העניעק, פארוואס זיצט דו?

— פאר א שלעסעל ביי א קעלער.

— וואס איז געווען אין קעלער?

— אין קעלער איז געווען זילגאטש, נאר איבער דעם קעלער איז געווען א באנק.

דער שוסטער און זיינע קליענטען

מ'האט געפרעגט א היגען שוך־סוחר, פארוואס ער האט ליקווידירט דאס געשעפט, האט ער געענטפערט:

— „כ'האב נישט געקענט דאגאדושען די קליענטען, האב איך געמאכט שיך אויף זייערע פיס, זענען זיי נישט געווען לויט זייער געשמאק, האב איך געמאכט לויט זייער געשמאק, זענען זיי נישט געווען פאר זייערע פיס.

צווישען קויהלען־סוחרים

אויף א פערזאמלונג פון קויהלען־סוחרים, האט איינער פון די רעדנער געזאגט:

— „חברים, איך האב געלייענט אין א צייטונג אן ארטיקעל, שרייבט דער מחבר, אז די זון וועט נאך וואַ־עמען איגנאנצען 150 מיליאן יאהר, ס'וואלט דערום געווען א פלאן, מ'זאל בעצייטענס העכערען די פרייזען פון קויהלען".

עס ברענט!
דער מאן מיט א ווייטען בליק

בעל־דבר (צום בעל־חוב'ס פרוי): אין אייער מאן אין דער היים?

פרוי: ליידער, מיין מאן איז נישטא.

בעל־דבר: אויב אזוי, טא טעלעפאנירט שוין נאך די סטראזש.

פרוי: סטראזש? צי וואס??

בעל־דבר: אין דער שאנק האט אויסגעבראכען א שרפה, פון אונטער דער טיר געהט א רויך... פון א פאפיראס.

פיש און ווייבער
פיש זענען עהנליך צו פרויען

פיש איז אן ארטיקעל פון ערשטען געברויך, ביידע זענען גוט, ווען זיי זענען יונג און פריש: דער חילוק איז נאר, וואס אלטע פיש ווארפט מען ארויס, און פון אן אלט ווייב קען מען נישט פטור ווערען.

א. איטקין

נישט מעגלעך

דער היגער גביר ב. איז א גרויסער קמצן, אפילו שערען, לאזט ער זיך איינמאל אין יאהר. די טאג געהט ער אריין צו א פריזיער, פרעגט ער דעם פריזיער־געזעלען:

— איהר האט מיך געשוירען דעם לעצטען מאל?

— אויסגעשלאסען, איך בין אין לאדז ערשט צוויי יאהר — האט דער פריזיער געענטפערט.

לאטעריע און ירושה

לאטעריע - שפיל מיט ירושה זענען גלייך:

דער חילוק איז נאר, וואס צו א ירושה מוז מען בעטראכטען א רייכען טאטען און ביי לאטעריע בעגראבט מען די פאר זלאטעס.

א. איטקין

אוי, די ראדיאס!

ערשטער שכן: ר' נטע, אפשר וואלט איהר מיר געקענט בארגען דעם ראדיא?

צווייטער: איהר ווילט הערען א קאנצערט?

ערשטער: ניין, ס'איז 12 ביינאכט, און איך חלש שלאפען.

א מחותן, נישט קיין יאלד

חתן־בחור (צום מחותן): איהר זאלט וויסען, אז איך בין אין אייער טאכטער פערליבט איבער די אויערען, איך שעץ אייער סאלטשע זעהר הויך.

מחותן: יא, אבער מעהר ווי אויף צעהן טויזענד זלאטעס, דארפט איהר זי נישט שעצען.

50 עפעל
איז א בימעל צופיל

דאקטאר (צום חולה): פאניע גראסמאן, בראנפען איז פאר אייך סם. אנשטאט א גלעזעל בראנפען עסט בעסער אויף א עפעל.

קראנקער: פאניע דאקטארשע, ווי קען עס א מענשען אויפעסען 50 עפעל א טאג!

פייטעל און טרייטעל

פייטעל: וואס וועט דער שווארצער סוף זיין מיט די ענדעקישע סטודענטען? זיי וועלען כסדר שלאגען די יודישע סטודענטען?

טרייטעל: זיי קלאפען די יודישע סטודענטען די „תורה" אין קאפ אריין.

א. איטקין

צו וואס?

אין דער ראבינאט־קאנצעלאריע פאלט אריין א יוד אהן אטעם, און ארויסנעמענדיג א פאטאגראפיע, זאגט ער צום סעקרעטאר:

— יודען, מיין יודענע איז מיר אוועקגעקומען, האט רחמנות, און העלפט מיר זי אויסגעפונען.

דער סעקרעטאר נעמט די פאטאגראפיע, און בעטראכטענדיג זי א לענגערע צייט, זאגט ער צום יוד:

— צו וואס?

די מפלה פון א לאדזער פאצעט
פאוואדזעניע פון א חסידיש ווייבעל

אין וואגאן זיצט א בחור, געגענאיבער זיצט א יונגע שעהנע בלאנדינקע, דער בחור שיט מיט קאמפלימענטען, און צום סוף זאגט ער:

— איך בין גרייט צו געבען 100 זלאטעס פאר איין לאק פון אייערע בלאנדינע האהר.

— און וויפיל וועט איהר געבען פאר'ן גאנצען שייטעל? — האט זי געפרעגט.

א „בילדישע" יודענע

אין דער פאטאגראפיע־אנשטאלט „פאלאניא", קומט אריין א יוד, פרעגט ער דעם אייגענטימער:

— פאניע גוטערמאן, כ'וויל לאזען פאטאגראפירען מיין יודענע, וועט זי ארויסקומען עהנליך?

— ווי לעבעדיג — האט געענטפערט דער פאטאגראפיסט.

— אויב אזוי, טויג עס נישט — האט דער יוד געענטפערט, און איז אוועק.

דער קליינער „ספארטלער"

פאטער (צו זיין 8-יאהריגען משה'לע): משה'לע, וואס איז דער טייטש „עין תחת עין, שן תחת שן"?

משה'לע: געבוי דעם טייטש ווייס איך נישט, כ'פערשטעה נאר, אז דעמאלס זענען שוין געווען באקס - מעטשען.

מעלדונג

צוליב דעם קאמף מיטן יקרות אויף ארטיקלען פון ערשטען געברויך, מעלדען מיר די געעהרטע קונדשאפט, אז ביי אונז איז שוין צו בעקומען

צענגיקעס

מיט די נעניסטע פרייזען, פאר ציהען דעם פאסעק וועט מען שטרענג בעשטראפט ווערען.

פעראיין „הכנסת כלה" אין לאדז

דער קונדס

הומאר ● סאטירע ●

צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק ●

ביילאגע צום „נייעם פאלקסבלאט" נומער 249 — פרייטאג, דעם 30 אקטאבער 1936

די „גליקליכע" שטאט לאדז!...

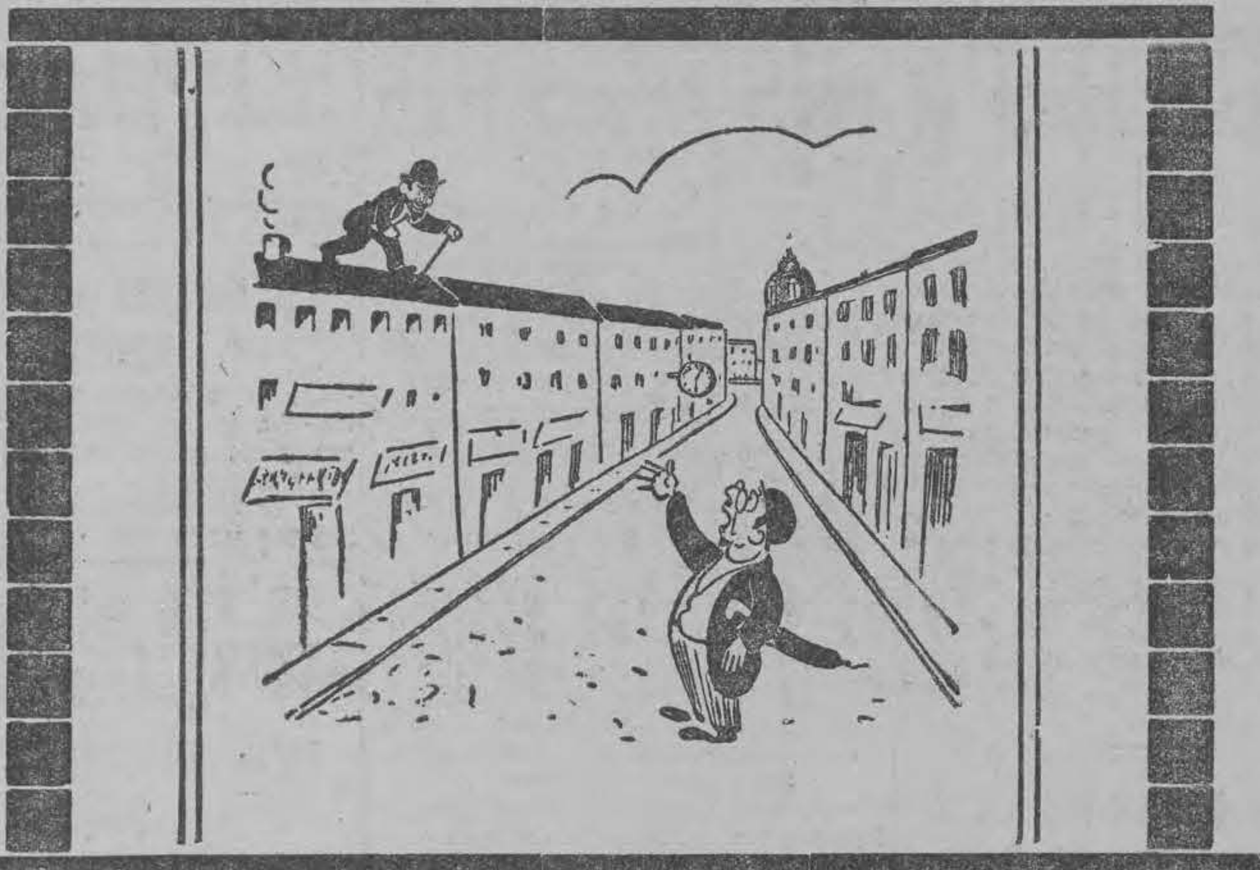

יוד אונטן): פעטער, וואס קריכט איהר אויף די דעכער? נישט איהר זענט א יוד, סטודענט, נישט לאדז האט אן אוניווערזיטעט — טא וואס האט איהר מורא?...

פּאָליטיק פון וואָך

א וואָך מיט מאדריד האָבען מיר געהאַט. מאַדריד אַהין און מאדריד אַהער און די וועלט שטעהט צוטומעלט און צומישט נישט צו וויסען ווי מען האַלט חאָרט אין דעם שפּאַניען.

ווער אייגענטליך פיהרט דאָרט א מלחמה אין שפּאַניען?

נאַצי-דייטשלאַנד און איטאַליען טענה'ן, אַז סאָוועטען-רוסלאַנד פיהרט אָן מיטן בירגער-קריג און סאָוועטען-רוסלאַנד טענה'ט להיפוך, אַז יענע צוויי מלוכות פיהרען דאָס אָן מיטן בירגער-קריג אין שפּאַניען.

קומט דאָך אויס, אַז די דאָזיגע דריי מלוכות פיהרען מלחמה אויף דער שפּאַנישער טעריטאָריע מיט דער הילף פון שפּאַניש בלוט.

א וואָילע זאַך דאָס איז צו שאַרען מיט פרעמדע הענד אין ברעננענדיגע קויהלען.

מיר דיפּלאָמאַטען, וועלכע ווייסען יאָ דעם אמת פון די דיפּלאָמאַטישע הינטער קוליסען, מוזען ווי דער שטייגער איז, אָננעהמען א פול מויל מיט וואַסער און שווייגען.

מיר שווייגען און קוקען צו ס'טרייטע, אויב מיר וועלען אָנהויבען צו רעדען, קאָן נאָך חלילה אויס-ברעכען א וועלט-מלחמה.

שווייגען מיר.

זאָל די וועלט-מלחמה אויסברעכען דורך אַנ-דערע הענט.

„אבוז טשינו"
קאָצ'ס נייע פּאַרטיי

די שטעטער פון „אבוז טשינו" האָבען א פּנים פּרא געהאַט, אַז דער „אבוז" וועט פּונקט אַזוי ווי די ב. ב. איינפּריהריען, האָבען זיי די פּאַרטיי איבערגערעקט מיט א ס אָ ץ...

צווישען ענדעקעס

— כ'האָב געהערט, אַז אייער קאָושעק, איז אָב-גענומען געוואָרען אין אוניווערזיטעט?

— יאָ, אָנגעקומען.

— וואָס גיט איהר איהם מיט קיין וואַרשע?

— א גומענע פּאַלקע און א טויט-שלעגער.

ער האָט דעם מאַנדאַט אין קעשענע

א היגער כלל-טוער, וואָס איז ביי די שטאָט-ראַט-וואַהלען אדורכגעפאַלען, האָט זיך בעריהמט. אַז ביי די קומענדיגע קהלה-וואַהלען, וועט ער דער פאַר זיכער אדורך:

— מיט וואָס זענט איהר אַזוי זיכער?

— ווייל ווי איך בין געקומען אַגיטירען פאַר מיין קאַנדידאַטור צו די שטאָט-ראַט-וואַהלען, האָט מען מיך געשיקט א הויז ווייטער, אַזוי ווי דער שטאָט-ראַט געפינט זיך פּאָמאַרסקאַ 16 — האָב איך דאָך אין די קהלה — האָט ער געענטפערט — וואָס געפינט זיך פּאָמאַרסקאַ 18 — א געזיכערטען מאַנדאַט!...

זיי פערשטעהען זיך אויפן וואונק

אין א צוקערניע טרעפען זיך צוזאַמען צוויי יונגעלייט, פרעגט איינער:

— באַלעק, זעה נאָר ווי דו זעהסט אויס, ס'-גיט צעקאַלעטשעט, די האַנד באַנדאַזשירט, אונטער געהאַקט א פּיס — וואָס איז מיט דיר געשעהען?

— כ'בין אַראָפּגעפאַלען פון די טרעפּען.

— אהא, און דו האָסט נישט געוואוסט. אַז איהר מאַן איז אין דערהיים?

נראַפּ קאַלי.

סטודענטען אַמאָל און היינט

די ענדעקישע סטודענטען,
אויסגעאיידעלטע, געשמינקטע,
ווילען דווקא נאָר בעגראַנדע
יודען מאַכען פאַר „געלינקטע"...

אַנדערש ווילען נישט די „העלדען"
כאָטשבי קריגען זיי די קרענק
נאָר די יודען זאָלען זיצען
דווקא אויף די לינקע בענק...

ווען א יוד וויל זיין א רעכטער,
טוט עס ברענען זיי און זידען,
— אדרבה, זיי א חכם,
און שטעל אַלעמען צופרידען...

אין די אוניווערזיטעטען
וואו עס הערשט דער גייסט פון וויסען,
ווילען זיי דעם יודען דאָרטען
אין א געטאָ אויך פערשליסען...

די ענדעקישע סטודענטען
אָנגעפּרעסענע מיט שינקע
ווילען דווקא נאָר בעגראַדע
יודען מאַכען גאָר פאַר לינקע...

און מען שלאָגט זיי מיט קאַסטעטען
און מען לאָזט אין גאַנג די מעסער,
אויף א לעבעדיגען יודען
לערנט זיך „אַנאַטאָמיע" בעסער...

א סטודענט — א יוד אין פּוילען
איז קיין גרויסער פערגעניגען
איידער דעם דיפּלאָם בעקומען
אין שפּיטאָל וועט גיכער ליגען....

* * *

אָ, וואו זענען די סטודענטען
פון די אַלטע גוטע צייטען.
זייער וואָרט, וואָס האָט בעפליגעלט
און בעגייסטערט פון דער ווייטען?....

דער סטודענט — די קרוין, די ציהרונג
און פון פאָלק אָט דער בענייער,
וואָס פאַר מענשליכקייט און ליבע
האָט געוואָרפען זיך אין פייער...

וואָס דעם חלום האָט געשפּינען
פון די פיינסטע אידעאַלען...
די אַמאָליגע סטודענטען
אָ, וואו זענען זיי פערפאַלען?...

דער וואָלף האָט א ציטער-געטוהן!
(פ אַ ב ע ל)

אין א פינסטערער נאַכט,
איז דער וואָלף, גאַנץ בעוואַכט,
אויפן געיעג געגאַנגען,
האָפענטליך, א גוטען פאַנג צו פאַנגען.
פּלוצלונג ער זעהט, אַז אויף דער ערד,
ליגט און שלאָפט רוהיג א אָקס אָדער פערד,
נישט קלייניגע פיל,
טרעט ער צו גאַנץ שטיל,
זיינע אויגען ברענען, דער וואָלף איז שוין
ביים ציל,

און מיט פּאַטאָס מיט ברען,
ווי א ווילדער וואָלף קען,
גיט ער זיך א וואָרף אויף זיין פאַנג
נאָר פּלוצלונג האָט נ"ר חרטה, ס'טוט איהם באַנג
דער גאַנצער עסק,
און מיט אימפּעט מיט גרוים חשק,
גיט ער זיך א וואָרף צוריק,
און באַלד געמאַכט מיק.
ווי ווייט זיינע רגלים האָבען געטראָגען.
און זיין שטימע האָט גענומען קלאָגען:
„ווער האָט עס גענקאָנט וויסען? ווער?
אַז שטאַט אַן אָקס איז עס גאָר א ווילדער בער?
מיט זיין ישרותליך ווילדען ברום.
האָט ער מיר באַלד גישיקט אַן אולטימאַטום:
היט ר' וועלפעל דיין לעבען,
ווילסטו גרייכען צו דיין שטרעבען,
מוסטו בעפאַלען א שעפּס א שוואַכען,
קענען ווילדען בער, וועסטו גאָר נישט מאַכען,
דאָ קאָנסטו נישט געברויכען דיין געוואַלד,
פון דאַ מוסטו, מאַכען פּליטה באַלד.

הנמשל:

דער איניציאַטאָר פון פאַשיזם, בעניטאָ מוסאָליני,
איז נאָר א העלד קעגען שוואַכען אַביסיניע,
קעגען א פּרימיטיווען פאָלק,
וואָס דערגעהן אין טעכניק נישט קיין טאָלק,
אויך יעקע קאָן נאָר יודען דריקען,
מיט זייער אומבעוואָפענטקייט זיך קוויקען.
קעגען די סאָוויעטען,
וועלכע קענען קעפּ צו-פּלעטען
וועלען זיי נישט האָבען אַזאַ הצלחה,
דאָרט קענען זיי בענוצען נאָר פּוסק-מלאכה,
זיי קאָנען בגנבה די מורדים פון שפּאַניען שטיצען,
און זאָלען די סאָוויעטען דער
לעגאַלער רעגירונג שיצען,
איז נאָר א שאלה וועמען-ווער,
זיי וועלען מאַכען פּליטה, ווי דער בייזער וואָלף
פון ווילדען בער.

א. איטקין

איצט פערשטעהט ער שוין

יונגעלע (צום פאָטער): טאַטעשי, פאַרוואָס האָסטו נישט קיין האָר אויפ'ן קאָפּ?

פאָטער: דאָס איז דערפאַר מיין קינד, וואָס איך אַרבייט א סך מיט'ן קאָפּ.

יונגעלע: אהא, איצט פערשטעה איך שוין, פאַרוואָס די מאַמעשי האָט נישט קיין וואָנסעס און דו האָסט יאָ, די מאַמעשי אַרבייט א סך מיט'ן מויל.

פּיניעלע מזיק
גיט לשון

ני, צ'זענץ עפּיס מיוון אַף די ווילקער נאַ-כאַלניקים? ציגעישטן זוגן זיי, סעט זאַן וואַלן צי דעיר קילע, אין יעץ מאַכן זיי זעך גיפּייגיט. זיי מיינע, אַז זיי עבן מאַכן קינצן, עב איעך זאַן פּשעגראַנע. זוג איעך ענק, אַז זיי אָבן אַ גרויסן ווי זוגט מע עם — אַ גרויסן טואים מיין איעך. אַז זיי עבן זעך אַפּיליק שטעלן אַף די קעפּ, עב איעך אַכיט זאַן אַ דאַזע אין דעיר קילע.

אָבער דועם איז דען אַ גראַנדע! איעך אָב אַלים גיטין. אַב אַנגיניזיעט אַ בלאָק פין די ראַכשינע יאַטן פין באַליט. אַב שוין גיגאַט ני-סיפּים אַפּן באַליטע שיל-הויף. כאָשוין אַפּיליק גימאַכט פאַר די יאַטן אַ פונדע, קימע זיי יעץ אין פּאַנפין אינטע די נעז:

— מע.... מע... מע-וועט. מע-גייט, מע-פּועט, מע-ראַט, וואָועס איז דועם סאַרינע מעקיכץ? מע-מאַכט אַ קאָזע, זוגץ אַפּינע דיבירים. זוגץ אַז צאָץ מוירע פאַר מיער, פאַר פּיניעלע מאַזיק. צאָץ מוירע, איעך זאָל ענק ניש געיבן מאַן ביסל לושן אין דעיר קילע, אַז איעך עב ענק אַוועקלייגן מאַנס אַביסל לושן, עט עץ פאַלירן ס'ליים. זוגץ, שעימץ ענק ניש, קאַקיצץ ניש!

כאָב אַפּיליק גיוואָלט אַראָפּגיין אין דעיר קילע צין פּרעזוס אַליין. נאָר מאַט מיער גיגעין צינג, אַז דער פּרעזוס אַליין ווייס אַכיט ניש, אַז מ'וואַרט אַף אַ ספּרענדזשעניע פון מיניסטע.

אַז איעך אָב גיהעיעט דועם וואַריט מניסטע, אָב איעך גימאַכט אַ קנייטש. כעדיך ניש גיין צין מניסטע'.

יעץ ווייס איעך נישט וואָעס מ'טיט. צי זאָל איעך וואַטע אַנגיניזירן מאַן בלאָק צי ניש. צי זאָל איעך ציניזאַמיטריפן מאַנע יאַטן אַף אַ מיטיג צי ניש. כ'זוג ענק, כ'בין אינגאַנצן צי-קאַרקיוויט, אין דועם אַלים, אַבן גימאַכט זיי, די ווילקער, וואָל זיי אָנע מוירע פאַר מיער. כ'-בין פּשעקאָנירט, אַז ווען איעך גיי ניש מיט מאַן בלאָק, וואַלטן זיי שוין גימאַכט די וואַלן. כ'קען ענק שווערן, אַז ס'איז אַזוי ווי איעך זוג ענק.

אָב איעך דעך ניש קאַ גייצע, עב איעך מיזן וואַרטן. אַלע וואַרטן, עב איעך אַכיט וואַרטן.

יעץ אָב איעך פאַר ענק יאַטן, אַ נאַיע פראַ-פּינאַציע, צ'ווייסץ וואָועס? מ'זאָל דעים שאַבים גיין אין פליהאַרמאָניע-זאַל. מ'שפּילט דאָטן אַ וואַזשנע שטוקע „מאַטקע פין סלאָבאַדקע", צעץ ענק האַלטן באַ די זייטן. איעך גיי, עץ גייט אַכיט? יאָ? טאָ אָצץ מיער אַ גיטן שאַ-בים אין זאַצץ מיער גיזינט.

פּאָליטיק אויפן שאַרף פון שווערד
פון א. איטקין

חפּותי! ווי געפעלט איך די חדשה.
דועלסער דער פּוילנישער קעניג האָט נעדרשנט גאָר נישט קשה,
איפן יאַטקע פּלאַץ, כ'מיין אויפן קרוין-ראַט
וואו ער האָט אָפּגעפּסק'ט קורץ און גלאַט,
א פּראָקלאַמירונג פון ניימראַליטעט,
און הערמיט געוואָרפען זיעם „גט"
ענגלאַנד און פראַנקרייך צו די פיס,
וואָס, ווען נישט זייער הילף, וואָלט אַלץ געווים
פון זיין טל-ומטר-לאַנד קיין שריד ופליט פּלייבען,
יעקע וואָלט איהם דאַן, אויף שטויב צוריבען,
און כאָטש ווי עס דיקטירט דער געזונדער פערשטאַנד
האָט ער אויך איצט טעברויכט געהן מיט זיי האַנד
ביי האַנד
און נישט גלויבען אין יעקעס הבטחה,
פון וועלכע ער האָט געהאַט א פינסטערע מערכה,
ענגלאַנד מיט פראַנקרייך וועלען איהם שוין נישט
שטיצען,
און יעקע וועט עס געווים אויסנוצען,
פריהער האָט פּוילען געהאַט געזונדטע פּלייצעס
ענגלאַנד, פראַנקרייך מיט זייער אמוניציע, מיט זיי-
ערע עצות,
געפיהרט מיט יעקען א וועלט-מלחמה,
און יעקע האָט געפּאַרד'עט מיט דער נשמה,
אָבער היינט, ווער וועט יעקען שטעהן אין זיין
פּליהט
פּוילניען האָט זיך אַליין איזאָלירט,
יעקע וועט גאַנץ לייכט אַראָפּשלינגען דעם פּעטיטן
ביסען,
און די קאָ-אָנייע קאָנגאָ וועט זיין יעקעס, און וואָס
פּוילניען וויסען
אַז זי האָט זיך אַליין געטון א בערייטע טובה,
און עס טריאומפירט דער פאַשיזם, דער זולל וסובא,
און פעסימיסטען ווילען דערפון חריגנען,
אַז דער פאַשיזם נעהמט באַלד מיטן שווערדעל קליגען
ער איז האָך מיטן דוטשע קנעפּעל בקנעפּעל,
איין גוף איין נשמה מיט איין קעפּעל,
דען דער פעסימיזם האָט ליב מיטן שווערדעל צו
קלינגען
אָבער, אַז מ'וואַט איהם צו א ריכטיגען קלאַפּ
צווינגען,
וואו ער קאָן געטראָפען איבערן נאָז,
דאָרט וועט ער מאַכען פּליטה און ווערען א האָז.

א מציאה פאַר א גנב
מוסאָליניס „נייטראַליטעט"

ביים לאָדענען אין רוים אַ טראַנספּאָרט אמוניציע פאַר די אויפשטענדיגע אין שפּאַניען, פרעגט אַן איטאַליענישער הייכער בעאמטער מוסאָלינין:

— וויפיל נעמט מען פאַר אַזאַ טראַנספּאָרט אמוניציע?

— אַ וועניגעס, דעב גאַנצען טראַנספּאָרט גיב איך אוועק פאַר איין פראַנק'א, — האָט דער דוטשע געענטפערט.

א באַנע — אָבער נישט פאַרן קינד
פון די ראַבינאַט-מעשה'לעך

אין ראַבינאַט קומט פאַר דער גט צווישען אַן אַזויגערופענע „בעסער פאַר", אָבער פון דעם „בעסערען" פּאָר איז זי אויף אַן אמת אַן אינטעליגענטע פרוי, נאָר ער — אַ ברוטאַלער, אויסגעלאַסענער, פּרעכער לעבּ-יונג, מיט וועלכען די פרוי גט זיך טאַקע צוליב זיין אויסגעלאַסען, הפקר'דיג לעבען. אַזוי אָבער ווי זי געפינט זיך נאָכ'ן גט נישט אין קיין גוטער מאַטעריעלער לאַגע און ער האָט אַ גוטען שטענדיגען פּאָסטען — בעשליסט דער ראַבינאַט, ער זאָל דערווייל צונעהמען דאָס אינצי'ע פיר יעהריגע מיידעלע ביז זי וועט זיך שאַפען אַן עקזיסטענץ און בעקומען די מעגליכקייט אַליין דאָס קינד צו זיך צו בעהמען.

ער האָט איינגעשטימט און אַזוי איז עס גע-בליבען.

נאָכ'ן גט, פרעגט איינער פון די ראַבינאַט-מענשען דעם „תכשיט":

— איצט וועט איהר דאָס קינד אַוועקגעבען ערגעץ צו ערציהען, צי איהר וועט דערצו צונעה-מען אַ באָנע?

— יאָ, ענטפערט דער געגט'ער — דאָס קינד וועל איך אַוועקגעבען צו ערציהען און צו זיך וועל איך צונעהמען א באָנע...

נביאות

אין יאָהר 1937 זענען פּאָראויסגעזעהן אין רייטשלאַנד גרויסע פערפלייצונגען.

ס'איז נישט קיין וואונדער:

פון אַלע היטלערס הבטחות לאָזט זיך אויס א טייך.

סימ—פּאַניע...

פראַנקאָס חברים שלאָפען נישט:
זיי דערכאַפּען איהם דאָס האַרץ —
עס זשאַלעווען איהם נישט קיין געווהר,
— ה' אדאָלף ברוין און בעניטאָ שוואַרץ...

פּאַניע האָט געזעהן: אַז מ'מאַכט דעם חשבון איהם.

האָט ער — „וועט זאַ וועמ" —
געכאַפּט זיך צו די כלים:
ר'האָט געבראָכען די נייטראַליטעט...

מאדריד ווערט דאָס סאַראַגאָוואָ פון 1936:
עס איז שוין נישט קיין קאַמף אין צווייען...
יעצט שטעלט זיך די האַרבע קשיה:
צי וועט פראַנקאָ, די סאָוויעטישע באַמבעס פערדייען?

ווער ווייסט, צי ביי די יעצטיגע „ווינדען",
וועט זיך דער שלום נישט פערקיהלען...
— איין גאָט קען נאָר וויסען
ווי די „סימ-פּאַניע" וועט זיך אויסשפּילען...

דברים ככתובים
ווערטער ווי קלעצער

דער העכסטער גראַד פון ווייכע געפיהלען איז — וויינען אויף דער לוי' פון דער איינענער שוויגער.

דער העכסטער גראַד פון צוטראַגענקייט איז — א קוש צו טון דאָס איינענע ווייב, מיינענדיג, אַז מ'קושט א פרעמדע.

די העכסטע גראַד פון מוזיקאַלישער קונסט, איז — פערפאַסען א מעלאָדיע פון דיפּלאָמאַטישע נאָטען.

א. איטקין

פרייז
פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

פרייז
פאלקסבלאט

פרייטאג, 30 י"ד מרחשון תרצז

אקטאבער
זון-אויפגאנג 4.04
זון-אונטערגאנג 7.30
ליכט-צינדען: 4.01

יאָהרגאַנג 1916

היינט פרייטאָג דעם 30 אָקטאָבער דאַרפען זיך שטעלען די יאָהר־גענג פון 1916, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4־טן פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:

S, Sz, T

און פון 11טען קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:
P, R, S, Sz.

מאָרגען שבת, דעם 31טען אָקטאָבער דאַרפען זיך שטעלען אין 4־טען קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:

U W Z Ż Ź

און פון 11-טען קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:
T U W Z Ż Ź

די אַקציע צו דערנעהרען די אָרימסטע פאלקס-שול - קינדער

(א) די געלד־זאַמלונג לטובת דער אַקציע פון צו־דערנעהרען אָרימע פאָלקסשול-קינדער, וואָס איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען דעם פאַריגען זונטאָג האָט אין רעזולטאַט געגעבען 1,885 זלאָטעס מיט 6 גר.

די דאָזיגע סומע צוזאַמען מיט'ן געלד, וואָס איז איבערגעבליבען פון פאַראַיאָהרען וועט דערלויבען צו אָנהויבען די צו דערנעהרונגס־אַקציע פונ'ם 1 נאָוועמבער אָן.

אין אָנהויב נעהמט אַרום די אַקציע 2,000 קינדער.

די אָקופּאַציע-שטרייקען

(א) נעכטען האָט דער אַרבייטס־אינספּעקטאָראַט צונויפגערופען א קאָנפערענץ וועגען ליקווידירען דעם אָקופּאַציע־שטרייק אין דער פירמע „אַלאַרט רוסא" (קאָנטנע 19). די פאָרשטעהער פון דער פירמע זענען נישט געקומען, און די קאָנפערענץ איז דעריבער נישט אָפּגעהאַלטען געוואָרען. דער שטרייק דויערט ווייטער און 2,400 אַרבייטער אָקופּירען די פאַבריק־מויערן.

אויך די קאָנפערענץ וועגען ליקווידירען דעם אָקופּאַציע־שטרייק אין קינדערמאַנס פאַבריק האָט נישט געבראַכט צו קיין רעזולטאַט. און די אַרבייטער אין דער פאַרבעריי שטרייקען ווייטער.

ערב א שטרייק אין די פאַבריקען פון שאַליקאס

(א) די אַרבייטער, וואָס אַרבייטען אין די פאַבריקען פון שאַליקאס האָבען אַרויסגעשטעלט א הוספה־פאָדערונג פון 16 פּראָצענט, באַרמירען די אַרבייטס־בעדינגונגען און שליסען א נייעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך. אויב ביז'ן 1 נאָוועמבער וועלען די פאָדערונגען נישט נאָכגעגעבען ווערען, וועט אויסברעכען א שטרייק!

אַבלאַוועס אויף פּערקויפער פון זאַפּאַלניטשקעס און שטיינדלעך

(ז) די פּליה־קאָמיסיע ביים אַקציז־און־מאָנאָפּאָל־אַמט אין לאָדז האָט נעכטען אַדורכגעפיהרט אַן אַבלאַווע אויף פּערקויפער פון „זאַפּאַלניטשקעס" און שטיינדלעך, וואָס שטאַמען פון שמוגעל, אָדער זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען אויפ'ן היימישען אופן.

בסך הכל זענען פערהאַלטען געוואָרען 23 פּערקויפער געגען וועלכע עס זענען צונויפגעשטעלט געוואָרען פּראָטאָקאָלען. די סחורות, וואָס מ'האָט ביי זיי געפונען האָט מען אַרעסטירט.

וועגען ירושה-שטייער

פון אדוו. ע. שעסקין

די פּראָצעדור פון בעשטייערען ירושות איז ווייניג בעקאַנט דער ברייטער עפענטליכקייט, איך וועל זיך בעמיהען אין אַלגעמיינע שטריכען די דאָזיגע פּראָצעדור צו שילדערען.

כדי אויסצומעסטען דעם ירושה־שטייער, שאַצט די שטייער־מאַכט אָב די ירושה־אָביעקטען לויט זייער שטאַנד אין טאָג ווען די ירושה־פּראָצעדור ווערט געעפענט.

די ירושה־רעכט וועגען וועלכע ס'זענען פאַראַן ספקות צי זיי עקזיסטירען אָדער זענען דורכגעפיהרט געוואָרען אַריינגערעכענט אין יסוד פון דער אָפּשאַצונג לויט זייער וואַהרשיינליכען ווערט.

צו די דאָזיגע צווייפעלהאַפטע רעכט געהערען אַלע סומען, וועלכע קומען דעם ירושה־געבער, און וועלכע וועלען לויט אַלע וואַהרשיינליכקייטען נישט קענען רעאַליזירט ווערען אין זייער פולען באַמינאַלען ווערט, ווי למשל חובות פון פּראָטעסטירטע וועקסלען.

די שטייער־מאַכט שאַצט אָפּ אין יעדען פאַל דעם ווערט פון די צווייפעלהאַפטע רעכט אויפ'ן יסוד פון אַ גענויער אויספאָרשונג פון דער מאַטעריעלער לאַגע פון ירושה־געבער'ס, בעלי־חובות און די רעאַליזירונגס־שאַנצען פון אַזאַ רעכט און דער פּערקלענערטער ווערט, ווערט צוגערעכענט צום אַקטיוו פון דער ירושה. דער ריינער ווערט ווערט בערעכענט דורך אַראָפּרעכענען די חובות און בעלאַסטונגען פון אַלגעמיינעם ווערט. דער שטייער־צאָהלער דאַרף דערווייזען די עקזיסטענץ און די הויך פון די חובות און בעלאַסטונגען, וועלכע ער פערלאַנגט אַראָפּצורעכענען, צו די חובות און בעלאַסטונגען ווערט אויך צוגערעכענט די קאָסטען פון ירושה־געבערס לעצטע קראַנקהייט, אויב דאָס איז נישט געדעקט געוואָרען ביים לעבען פון זיין פּערמעגען, ווי אויך די לויה־ און מצבה־קאָסטען.

אַלס בעווייז־מיטלען פאַר דער עקזיסטענץ פון חובות ווערען דורך דער שטייער־מאַכט אָנגענומען: דאָקומענטען, האַנדעלס־ביכער, צאָהלונגס־קאַקאַזען, געריכטס־ווירטאַקען א. אַז. וו. די שטייער־מאַכט קען ווייטער פאָדערען אַ בעשייניגונג פון דעם קרעדיטאָר, אַז דער חוב איז נישט געווען בעצאָהלט אין טאָג פון ירושה־געבערס טויט.

קיין שטייער ווערט נישט גענומען אויב דער ריינער ווערט פון בעקומענעם פערמעגען איז נישט העכער ווי: 1) 10 טויזענד זל. אויב דאָס פערמעגען געהט איבער אויף א פרוי (אָדער מאַן), 2) 3000 זלאָטעס אויב דאָס פערמעגען געהט איבער אויף עלטערען, שוועסטער און ברודער אָדער אַנדערע קרובים, אַ חוץ דעם אונטערליגען נישט דעם שטייער שטוב־זאַכען, קוכען־זאַכען, בעטגעוואַנד, מלבושים און וועש. אויב דאָס פערמעגען געהט איבער אויף 2 אָדער מעהר פּערזאָנען, ווערט דער שטייער געערכענט פון יעדען ירושה־נעהמער בעזונדער.

די ציוויל־שטאַנדס־אַמטען זענען פערפליכטעט איבערצושיקען דער שטייער־מאַכט אויסצוגען פון יעדען טויט־אַקט. די פּערזאָנען, וועלכע זענען פערפליכטעט צו צאָהלען דעם ירושה־שטייער מוזען, אויף דער אויפפאָדערונג פון דער שטייער־מאַכט, צושטעלען ידיעות, וועלכע זענען נויטיג אויסצומעסטען דעם שטייער.

אויב די אָפּשאַצונג וואָס איז אָפּגעגעבען געוואָרען דורך דעם צאָהלער שטימט נישט מיט דעם ווערט פון דעם ווירקליכען פערמעגען, לויט דער מיינונג פון דער שטייער־מאַכט, מוז די מאַכט אויפפאָדערען דעם צאָהלער ענטשפּרעכענד צו העכערען דעם ווערט אין פערלויף פון 2 וואָכען, אויב אויך די צווייטע ערקלערונג פון צאָהלער בעפרידיגט נישט די שטייער־מאַכט, שטעלט די מאַכט פעסט דעם ווערט אויפ'ן יסוד פון דער מיינונג פון עקספּערטען.

די שטייער־מאַכט טיילט מיט וועגען דער אויסמעסטונג דורך א צאָהלונגס־נאָקאַז. אויפ'ן פאָרשלאָג פון צאָהלער ערלויבט די שטייער־מאַכט אויף צו פּראָלאָנגירען דעם שטייער אָדער זיין טייל, אָדער צו בעצאָהלען אין ראַטעס שפּעטסטענס אין פערלויף פון 10 יאָהר, אויב ס'וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אַז דאָס באַלדיגע בעצאָהלען וואָלט געווען פאַר'ן צאָהלער צוליב זיין ווירטשאַפטליכער לאַגע צו שווער.

פאַר'ן בעצאָהלען דעם ירושה־שטייער קען אָהן דער ערלויבניש פון דער מאַכט נישט פאָרקומען קיין איבערשרייבען פון ירושה־פערמעגען, ס'טאָר נישט בעצאָהלט ווערען קיין חוב דורכ'ן בעל־חוב פון ירושה־געבער, מ'טאָר נישט אַרויסגעבען קיין ירושה־זאַכען, וועלכע געפינען זיך ביי דריטע פּערזאָנען. א באַנק, וועלכער פערדינגט סטפען, האָט נישט קיין רעכט אַרויסצוגעבען די זאַכען דעם ירושה־נעהמער פאַר'ן בעצאָהלען דעם ירושה־שטייער אונטער דער פעראַנטוואָרטליכקייט צו בעצאָהלען דעם דאָזיגען שטייער אין פאַל אויב דאָס אויפמאַהנען דעם ירושה־שטייער ביים צאָהלער וועט זיין נישט מעגליך.

פון צאָהלונגס־נאָקאַז קען מען אַריינטראָגען א רעקורס אין פערלויף פון א חודש ווי ער ווערט צוגעשטעלט. אויב פון די ידיעות, וועלכע דער שטייער־אַמט האָט געזאַמעלט ווייזט זיך אַרויס, אַז דער רעקורס איז אינגאַנצען בעגרינדעט, שיקט דער אַמט נישט איבער די אַקטען צו דער פינאַנץ־קאַמער נאָר גיט אַליין אַרויס א דעציזיע.

אויב אַ פּערזאָן, וועלכער האָט אָפּגעגעבען א דעקלאַראַציע, האָט זיך שפּעטער דערוואוסט, אַז צום פערמעגען געהערען נאָך זאַכען, וועלכע ער האָט נישט אָנגעגעבען אין דער דעקלאַראַציע, אָדער גאָר ס'זענען ענטדעקט געוואָרען אַזעלכע אומשטענדען, וועלכע בעגרינדען אַ העכערע אויסמעסטונג. ווי ס'דרינגט אַרויס פון דער ערשטער דעקלאַראַציע — דאַרף ער אין פערלויף פון אַ חודש פון טאָג ווען ער האָט זיך דערוואוסט וועגען די נייע אומשטענדען, אָפּגעבען אַ צוגאַב־דעקלאַראַציע.

דאָס רעכט אויסצומעסטען דעם שטייער ענדיגט זיך אין פערלויף פון 10 יאָהר פון דעם טאָג ווען דאָס רעכט איז ענטשטאַנען, אַזוי אַז דאָס איז דער פערעלטערונגס־טערמין לענגער ווי ביי אַנדערע שטייערען.

די גרעסטע טעאַטער-אימפּרעזע
קומט פאַר היינט פרייטאַג
9 אַ זייגער אָוונט
אין פילהאַרמאָניע.

קהלה-וואַהלען זענען אָבגעלעגט געוואָרען

די קהלה'שע וואַהל-קאָמיסיע וועט איבערלייגען די אַרבייט ווען ס'וועט אָנקומען די אָפיציעלע פערארדנונג קיין לאָדז

דעם 10 אָקטאָבער האָבען מיר אַלס איינציגע צייטונג מיטגעטיילט, אַז די לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט האָט זיך געווענדעט מיט אַ פאָרשלאַג צום מיניסטעריום פאַר בילדונג און אמונות וועגען אָפּלעגען די וואַהלען צו דער לאָדזער קהלה אויף אַ יאָהר צייט. מיר האָבען אויך מיטגעטיילט, אַז אין בילדונגס־מיניסטעריום איז פאַראַן אַ טענדענץ די לאָדזער וואַהלען אָפּצולעגען.

די מאָטיוון, מיט וועלכע ס'האָט זיך געריכט די לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט, זענען געווען די, וואָס דער נייער קהלה־ראַט, וועלכער דאַרף געוועהלט ווערען דעם 15 נאָוועמבער וועט זיך אין בעסטען פאַל קענען צונויפקומען סוף יאַנואַר 1937. דער קהלה־בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1937 מוז אָבער פערטיג ווערען ביז דעם 1 יאַנואַר. דער אַלטער קהלה־ראַט האָט אויך נישט דאָס רעכט צו שאַפען אַ בודזשעט פאַר דער נייער קהלה־אָנפיהרונג, וואו די כוחות

פערהעלטנישען קענען זיין גאַנץ אַנדערע. צווייטענס געהט דעם 1 יאַנואַר אַריין אין קראַפט דאָס נייע שחיטה־געזעץ, וועלכעס לעגט אַ־ויף גרויסע פליכטען און אויפגאַבען אויף דער קהלה. ווען איצט זאָל זיך ענדערען די קהלה־אָנפיהרונג, וואָלט דאָס אַריינגעבראַכט אַ כאַאָס אין דער רעאָרגאַניזאַציע.

איצט דערוויסען מיר זיך פון בילדונגס־מיניסטעריום, אַז ס'איז שוין דאָרט אָנגענומען געוואָרען דער ענדגילטיגער בעשלוס אָפּצולעגען די קהלה־וואַהלען אויף אַ יאָהר צייט.

דאָס בילדונגס־מיניסטעריום וועט דעם אָפיציעלען בעשלוס איבערשיקען אין דער לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט, וועלכע וועט דורך דער סטאַראָסטוויע וועגען דעם מיטטיילען דער קהלה'שער וואַהל־קאָמיסיע און דעמאָלט וועלען איבערגעריסען ווערען אַלע צוגרייטונגען צו די וואַהלען. ביז די אָפיציעלע פעראָרדנונג וועט נישט קומען קיין לאָדז,

מוז די וואַהל־קאָמיסיע ווייטער אויספיהרען דעם וואַהל־קאַלענדאַר.

וואָס וועט איצט זיין מיט דעם אַלטען קהלה־ראַט, וועלכער האָט שוין פערענדיגט די קאַדענץ און מיט דער קהלה־פערוואַלטונג, וועלכע ענדיגט די קאַדענץ שוין היינטיגען זונטאָג, דעם 1 נאָוועמבער, איז נאָך נישט בעקאַנט. ס'איז מעגליך, אַז די קאַדענץ פון דער קהלה־פערוואַלטונג וועט פערלענגערט ווערען אויף אַ יאָהר צייט. ס'איז אויך מעגליך, אַז ס'וועט נאָמינירט ווערען אַ נייע פערוואַלטונג. ס'איז אויך מעגליך, אַז ס'וועט נאָמינירט ווערען נאָר אַ קהלה־פּרעזעס און צו איהם אַ בייראַט.

די נאָהענטסטע טעג וועלען ענטשיידען די דאָזיגע פראַגען.

קאַטאַסטראָפאַלע לאַגע פון יוד. בעקער-פאַך אין פוילען

וואַרשאַ די טעג איז אין וואַרשאַ אין לאָקאַל פון צענטראַלען יודישען האַנדווערקער־פערבאַנד אין פוילען (לעשנא 52) אָבגעהאַלטען זיינע בעראַטונגען דער אַלפּוילישער צוזאַמענפאָהר פון די יודישע בעקערס — די צענטראַלע בעקער־אָבטיילונג ביים צענטראַלען יודישען האַנדווערקער־פערבאַנד אין פוילען.

די דאָזיגע איינהייטליכע בעקער־צענטראַלע איז געשאַפען געוואָרען אין אָנבליק פון דער קאַטאַסטראָפע, וועלכע דראָהט דירעקט די יודישע בעקערס, צוליב דעם, וואָס העכער 90 פּראָצ. פון די יודישע בעקערייען זענען פעראורטיילט צו אַ צוואַנגס־ליקווידאַציע ביז דעם 24־טען נאָוועמבער ה. י.

אויף דעם צוזאַמענפאָהר זענען אויך בעהאַנדעלט געוואָרען אַנדערע אָנגעווייטאָגטע פראַגען, וועלכע זענען נוגע דער בעקער־מלאכה.

דעם צוזאַמענפאָהר האָט געעפענט דער פּרעזעס פון דער עקזעקוטיווע פון צענטראַלען יודישען האַנדווערקער־פערבאַנד, אַדוו. יוסף־ווייצמאַן, אַלס פאַרזיצער פון צוזאַמענפאָהר איז אויסגעוועהלט געוואָרען דער עלטסטער פון יודישען בעקער־צעך אין וואַרשאַ, דניאל בליימאַן. אויספיהרליכע רעפעראַטען האָבען געהאַלטען: אדוו. זאַלמאַן יועגען יודישע פראַגען, וואָס זענען נוגע דער בעקער־מלאכה, און דער דירעקטאָר פון האַנדווערקער־פעראיין מגר. י. נאַדעל וועגען אָרגאַניזאַציאָנעלע פראַגען.

נאָכהער איז אָנגענומען געוואָרען א רייהע רעזאָלוציעס, צוו. אַנד. אויפצופאָדערען די יודישע בעקער צו נעמען אַן אַקטיוון אָנטייל אין דער ווינטער־הילפס־אַקציע פאַר די אַרבייטסלאָזע.

אין רעזולטאַט פון די פאַרגעקומענע וואַהלען זענען אין פּרעזידיום און אין דער פערוואַלטונג פון דער בעקער־צענטראַלע אויסגעוועהלט געוואָרען פאָלגענדע ה"ה: דניאל בליימאַן (וואַרשאַ) פּרעזעס, פּ. קאָרמאַן (וואַרשאַ), ציווילינג (לאָדז), פינק (לעמבערג), צ. ווידער (ביאַליסטאָק) וויצע־פּרעזעסען, י. צווייג (וואַרשאַ), סעקרעטאַר און אַנדערע.

כדי אַרומצורעדען אין דער אָנוועזענהייט פון פאָרשטעהער פון די יודישע בעקערס פון גאַנצען לאַנד די איצטיגע טראַגישע לאַגע און כדי אונטערצונעמען אַ פאַרטיידיגונגס־אַקציע בנוגע די בעקערייען, וועלכע געפינען זיך אין סוטערינעס און זענען נישט מעכאַניזירט און אַזעלכע בעקערייען, וועלכע בעזיצען נישט אַ גענוגענדע לויט'ן געזעץ צאָהל צימערען, האָט די בעקער־אָבטיילונג ביים צענטראַלען יודישען האַנדווערקער־פערבאַנד אין פוילען בעשלאָסען צו רופען אויפ'ן 11־טען נאָוועמבער ה. י. אַן אַלפּוילישען צוזאַמענפאָהר פון די יודישע בעקער־אייגענטימער אין לאָקאַל פון וואַרשאַווער פעראייניגטען בעקער־צעך (פּשעכאָדניע 5).

שוין איצט האָט א גרויסע צאָהל בעקער־אָרגאַניזאַציעס פון דער פּראָווינץ אָנגעמעלדען זייער אָנטייל אין פאָרשטעהענדען צוזאַמענפאָהר.

1-טע, גרויסע וויסענשאַפטליכע
ענציקלאָפּעדיע
אין יודיש
אין 20 בענדער
אַרויסגעגעבען דורכ'ן דובנאָוו-פאָנד אין פּאַריז.
אַ צירונג פאַר יעדער שטוב,
אַן אוצר פאַר יעדען אינטעליגענטען מענש.
שוין אַרויס דער ערשטער און צווייטער באַנד,
אין דרוק דער דריטער באַנד.
פּרייז פון יעדען באַנד: אין פּראַכט-איינבונד— 24 זל.
אין האַלב-לעדער-איינבונד— 27.50 זל.
אַבאָנענטען ווערט דערמעגליכט אויסצוצאָהלען אין ראַטעס.
צו ווענדען זיך אין לאָדז:
צום פאָרטרעטער פון דער דובנאָוו-קאָמיטעט. אויף לאָדז און אומגעגענד ה. זילבערבערג, טעגליך פון 7—8 אָוונט אין דער „קולטור-ליגע". זאַכאָדניאַ 68, טעל. 191-15.

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-קראַנקהייטען,
בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 12-234
נעמט אָן פון 8–11 נאָכמ. און פון 6–8 אָוונט.

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
פּרעכטיגע סאַלאָן-קאָמעדיע — פּוילישע פּראָדוקציע א. נ.
„ליבנאַר מיך"
אין די הויפּט-ראָלען: Lidja Wysocka
K. Stępowski, M. Znicz,
Sielański i inni
אויסער'ן פּראָגראַם???
אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג,
שבת און זונטאָג — 12 אַ זייגער ביי טאָג.

װיכטיגע װירטשאַפטליכע פּראָבלעמען

זענען בעטראַכט געװאָרען אױף דער נעכטיגער זיצונג פון דער האַנדעלס־קאַמער

װעגען אָפּלעגען די ליקװידאַציע פון גאַסען־האַנדעל. — ביליגער מאַכען טעלעפאָן. — פּרעסע־אַנפאַלען אױפ׳ן פּרעזעס פון דער האַנדעלס־קאַמער דורך אַ סענאַטאָר. — אַלגעמײנע װירטשאַפטליכע סיטואַציע. — דעװאַלואַציע און עקספּאָרט. — פּראַגען פון פּרײַזן העכערונג און צענביקעס. — העכערן דעם קאָנטינגענט פון בוימװאָל, װאָל, שמאַטעס, און אַפּפאַל — קאָמוניקאַציע װאַרשע — לאָדז

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ פּלענאַרע זיצונג פון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער. די זיצונג איז געװען געװידמעט דעם בודזשעט פון דער קאַמער אויפ׳ן יאָהר 1937 און אַנדערע זעהר אַקטועלע װירטשאַפט־ליכע פּראָבלעמען.

די זיצונג איז אין דער אַפּװעזענהייט פון פּרעזעס גען. מאַטשײשעװסקי געפיהרט געװאָרען דורך װיצע־פּרעזעס פידלער.

אין די קאָמוניקאַטען פון פּרעזידיום װערט גע־זאָגט:

אויף דער פריהערדיגער פּלענאַר זיצונג האָט ראַט־מאַן כאַרי און חברים אַרײַנגעטראָגען פאָרשלאָגען 1) **װעגען אָפּלעגען די ליקװידאַציע פון גאַסען - האַנדעל אויף 5 יאָהר** און 2) װע־גען די װײַטערדיגע רעדוקציע פון טעלעפאָן־אָפּצאָהלונ־גען, די דאָזיגע פאָרשלאָגען זענען איבערגעשיקט גע־װאָרען אין די ענטשפּרעכענדע קאָמיסיעס.

דער ערשטער פאָרשלאָג איז בעטראַכט געוואָרען דורך דער אַדמיניסטראַטיװער קאָמיסיע און זי האָט זיך צו איהם בעצויגען נעגאַטיװ. די קאָמיסיע האָט אָנגעװיזען אַז דירעקט פאַרן אַרײַנטראָגען דעם פאָר־שלאַג דורך ראַטמ. כאַרי איז שוין די קאַמער אַרויס־געטרעטען אויף זײַן פאָרשלאָג צו דער סטאַראָסטװע װעגען אָפּלעגען די ליקװידאַציע פון דעם הערמאַנענטען האַנדעל ביז העהבסט 1936, די סטאַראָסטװע האָט זיך בעצויגען פּאָזיטיװ צו דעם דאָזיגען פאָרשלאַג, אין אַזאַ לאַגע האָט די קאָמיסיע אַנערקענט אַז צוליב טאַקטישע און מעריטאָרישע טעמים װאָלט דער אַר־רױסטריט פון דער האַנדעלס־קאַמער מיט אַזאַ װײַט־געהענדען פאָרשלאַג נישט געװען געװאונשען.

וואָס שייך דעם צװייטען פאָרשלאַג האָט די קאָמו־ניקאַציע קאָמיסיע זיך אַרויסגעזאָגט פאַר עװענטו־עלען אונטערנעהמען שריט אין דער פראַגע אָבער נאָר אין די ראַהמען פון פריהערדיגען בעשלוס, װעל־כער האָט אַרומגענומען דעם פּאָסטולאַט פון בהנמ־דיגע אַנלעגען טעלעפאָנען און אויסשטעלען רעכנונ־גען פאַר די טעלעפאָנען יעדען קװאַרטאַל און נישט יעדען חודש. היות װי דער פּאָסטולאַט פון ראַטמ. כאַרי געפינט זיך נישט אין די גרענעצען פון פריהער־דיגען בעשלוס האָט זיך די קאָמיסיע אַרויסגעזאָגט גע־גען זײַן פאָרשלאַג.

דאַן האָט װיצע־פּרעזעס פידלער אָפּגעגעבען פּאָל־גענדע ערקלערונג: איך מוז אויפמערקזאַם מאַכען די ראַטמענער אויף דער טרויעריגער ערשײַנונג פון די אָנפאַלען אין דער פּרעסע אויף פּערזענליכקײַטען פּױ־לישע בירגער, מענשען, װעלכע האָבען זיך פערדינט געמאַכט פאַרן לאַנד, נישט לאַנג האָט זיך אויף די שפּאַלטען פון איין צײַטונג בעװיזען אַן אַרטיקעל **וואָס שטימט נישט מיט דער װירקליכ־קײַט געגען דער עפענטליכער טעטיג־קײַט פון דעם פּרעזעס פון אונזער האַנ־דעלס - קאַמער און איז אונטערגעשרי־בען דורך אײנעם פון די סענאַטאָרען פון לאָדזער קרײַז.** דער אויטאָר ניט איבער, אַז דער אַמט פון פּרעזעס איז בלויז פערבינדען מיט אַ הױכע בעלוינונג, און צוזאַמענהאַנג דערמיט גער־קלער איך אַז די אַמטען פון אַלע פּרעזידיום־מיטגלי־דער און אויך פון פּרעזעס זענען נישט נאָר נישט גע־צאָהלטע נאָר זענען נישט איין מאָל פערבינדען מיט אומקאָסטען, װעלכע װערען געדעקט פּערזענליך און פון די אייגענע פאָנדען פון די פּרעזידיום מיטגלידער.

דאַן האַלט װיצע־פּרעזעס פידלער אַ לענגערען רע־דע װעגען דער אַלגעמײנער װירטשאַפטליכער סיטו־אַציע, אין װעלכער ער זאָגט צװ. אַנד.: ס׳זענען איצט צו בעמערקען 2 **זעהר װיכטיגע מאָמענ־טען װעלכע האָבען אַ װירקונג אויף דער װירטשאַפטליכער סיטואַציע און אויף דער אַלגעמײנער פּסיכאָלאָגישער אײַנ־שטעלונג.** פון איין זײַט די דעװאַלואַציע פון אַ רײַ אײראָפּעאישע װאַלוטעס, און פון דער אַנדער זײַט די קאַטאַסטראָפאַלע פערזיכערונג פון אונזערע רעגירונגס פאַקטאָרען אַז פּױלען װעט נישט גיהען אויפן װעג פון אױסלאַנד און װעט װײַטער בלײַבען בײַ דער פּאָר־לימיק פון דער װאַלוטע ־סטאַביליקײַט. מיט דער גרע־סטער צופרידענהייט פעראייניגען מיר זיך צו דער דאָזיגער פּאָליטיק פון דער רעגירונג. פון דער אַנדער זײַט האָבען מיר אָבער געפינען פאַר אונזער פליכט פּאַלד צונעמען צו דער אויספאָרשונג װאָס פאַרא װירקונג די דעװאַלואַציע אין די אײראָפּעאישע לענ־דער האָט אין אונזער אויסערן האַנדעל, ס׳האַנדעלט זיך װעגען דעם אַז מיר זאָלען האָבען די אָריענטאַציע צי ס׳איז צוליב דעם נישט געװאַקסען דער קאָנקורענץ כוח פון אַנדערע לענדער און צי מיר װעלען נישט מוזען מאַכען ענטשפּרעכענדע ענדערונגען אין אונ־זער עקספּאָרט־פּאָליטיק. מיר האָבען זיך איבערצײַגט אַז די װירקונג פון די דאָזיגע ענדערונגען איז נישט אַזױ גרויליך נעגאַטיװ געװען פאַר אונזער עקספּאָרט, װי מען האָט פריהער געמיינט. פּרײַזן העכערונג, װי ס׳האָט זיך אָנגעהויבען זיך פּאַרשפּרייטען אין אַנדערע לענדער, זעהט זיך בײַ אונז נישט. נאָר װיכטיג, אַז די פּרײַזן פון דער רוי־שטאָף זענען נישט געגאַנגען אין דער הויך, װי אויך אַנ־דערע פּראָדוקטען.

אַזוי נעפעהרליך אויף אונזער קרײַז, װי דאָס האָט זיך געקענט אויסדריקען.

דאָגעגען שרעקען מיר ענדערונגען אין די בעציהונ־גען בײַ דער פּראָדוקציע, און הויפּטזעכליך אויפן אינער־ליכען מאַרק, צוליב דער אונשטריטבאַרע פערהעכע־רונג פון דער לאַגע צוליב דעם װאוקס פון נאָכ־פראַגע אויף סחורות אויף, אינערליכען מאַרק האָט זיך שטאַרק פערגרעסערט דער נעבערדיק פון רויה־שטאָף און האַלב־פאַבריקאַטען. נעהמענדיג אין אַכט די אַקטיװיטעט פון האַנדעלס־בילאַנס, מוזען מיר אָבער ערקלערען אַז **נאָר אויפן װעג פון אַ גע־ניגענדער פּערזאָרגונג פון דער פּראָדוק־ציע מיט אימפּאָרטירטע רויה־שטאָפען קענען מיר נאָרמאַליזירען די פּראָדוק־ציע און אויסמײַדען אַ צו־שטאַרקע הע־כערונגס - טענדענץ פון די פּרײַזען.**

און איצט װעגען דער פראַגע פון פּרײַזען־העכע־רונג, װעלכע האָט זיך אָנגעהויבען מיט דער העכ־ערונג פון די פּרײַזען אויף אַגראַר־פּראָדוקטען. מיר זײַנען מסכים מיט׳ן פּאָסטולאַט, אַז די בעװעגונג פון די פּרײַזען דאַרף פאָרקומען אין די ראַהמען פון פּאַקטיש בעשטימטע מאָמענטען אין דער האַנדעלס־קאַלקולאַציע. אויב אָבער די פּרײַזען־העכערונג קומט צוליב דעם װאוקס פון די אויסטויש־קאָסטען און פּראָדוקציע אַדער פון אַ נישט־גענוגענדער פּראָדוק־ציע, װעלכע קומט צוליב׳ן פעהלען פון רויה־שטאָף, דאַרפען די צו־הױכע פּרײַזען בעזייטיגט װערען אויפן װעג פון ענטשפּרעכענטע שריט פון װירטשאַפטליכער נאַטור, נאָר אויף דעם װעג װעלען מיר קענען האַמער װען דעם װאוקס פון די פּרײַזען.

ראַטמאַן יאַשינסקי האָט דאַן אַרײַנגעטראָגען פּאָלגענדע רעזאָלוציע, װעלכע איז אײנשטימיג אָנ־גענומען געװאָרען:

די פּלענאַר־זיצונג אַנערקענט, אַז בײַ אונזערע איצטיגע בעדינגונגען איז נאָר געװאונשען די סטאַ־בילקייט פון דער װאַלוטאַ, װעלכע איז דעקלאַרירט געװאָרען דורך דער רעגירונג, גלײַכצײַטיג האַלט די פּלענאַר־זיצונג, אַז די בעסערונג פון דער קאָניונק־טור אין דער גאַנצער װעלט און אויך פון אונז דאַרף קומען צום פאָרשײַן אין אַנ׳אַנטװיקלונג־נעליגע העכע־רונג פון די פּרײַזען אויף װאָס מער װאַרטען שוין לאַנג. ס׳איז בעקאַנט, **אַז דאָס פעהלען פון די פּרײַזען האָט מיטגעװירקט צום פער־שלעפּטען קריזיס.**

מ׳קען דעריבער נישט אויסשליסען אויף אַ פּאָ־מעטליכע העכערונג פון אינדוסטריע ־ סחורות, בע־זונדערס פון די, װעלכע װערען פּראָדוצירט דורך אויסלענדישע רויה־שטאָפען, װעלכע װערען פסדר טייערער.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט װערט דאָס פּרעזיד־יום אויפגעפאָדערט צו נעמען די איניציאַטיװ אויף צונויפצורופען אַ קאָנפערענץ מיט דער אָרחנים־מראַטאָריוער מאַכט און װירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס װעגען רעגולירען די צענניקעס־פראַגע.

ראַטמאַן שענבראַט האָט דאַן אַרײַנגעטראָגען פּאָלגענדע רעזאָלוציע, װעלכע איז אָנגענומען גע־װאָרען דורך דער פּלענאַר־זיצונג, דאָס בעגרענציצען דעם אימפּאָרט האָט זיך שלעכט אָפּגערופען אויפן נאָרמאַלען גאַנג פון דער פּראָדוקציע. די העכערונג פון בוימװאָל, װאָל, אַלערליי אָפּפאַלען און שמאַטעס זענען װײַטער נישט גענוגענד, בעזונדערס איצט װען די װירטשאַפטליכע קאָניונקטור אין לאַנד האָט זיך פערבעסערט. דאָס ברענגט צו אַ נישט־געװאונשענער העכערונג פון די פּרײַזען, דאָס שטערט די בעסערונג פון דער קאָניונקטור אויפ׳ן טעקסטיל־ מאַרק, בע־שװערען דעם אימפּאָרט פון טעקסטיל־סחורות בע־זונדערס נאָך דער דעװאַלואַציע אין אַ רײַה לענדער, פּאַװאָריזירט דעם אימפּאָרט פון האַלב־פאַבריקאַ־טען און פערטיגע מלבושים.

נעמענדיג דאָס אין אַכט פערלאַנגט די פּלענאַר־זיצונג צו העכערן דעם אַרײַנפיהר ־ קאָנטינגענט אויף בוימװאָל, װאָל, אָפּפאַל און שמאַטעס לױט דעם נעבערדיק בײַם גלײַכצײַטיגען פערזיכערן אַ גלײַ־כענדע צאָהל רעװיזיען.

דאַן װערט אָנגענומען דער בודזשעט פון דער האַנדעלס־קאַמער, װאָס שליסט זיך אין די הכנסות און הוצאות אין דער הויך פון 524 טויזענד זל.

די רעװיזיר ־ קאָמיסיע איז געװעהלט געװאָרען אין פּאָלגענדען צוזאַמענשטעל:

קאָנאָזשעװסקי, אינש. קראַס, יאַבלאָנסקי, טעמפּעלהאָף און דאַניעלעצקי.

נאָכ׳ן געבען דעם פּרעזידיום די פולמאַכט צו קויפען נאָך אַ הויז, װערען אָנגענומען פּאָלגענדע דרינגענדע פאָרשלאָגען: בעמיהען זיך װעגען איינ־פיהרען אין דער קאָמוניקאַציע װאַרשע—לאָדז מעהר־מאָטאָר־צוגען און בעמיהען זיך, אַז אַ פּילמאָלינער אויסלענדישער פּאַס זאָל קאָסטען 320 זל.

דערמיט איז די זיצונג געשלאָסען געװאָרען.

מ. װײַבדער פּרעזענטירט פאַר דעם לאָדזשער טעאַטער־עולם אַמעריקאַס גרעסטע
װעלט־סטאַרען
לוסי און מישא גערמאַן
מיט זײַער ספּעציעל געקליבענעם אַנסאַמבל (ליט א. ב.)
װל. גאַדיס, יעקב גרינשפּאַן, דוד האַמבורגער, שמחה װײַנטרויב, לאַלאַ יאַקובאָװיטש, באַשע ליבנאַלד. העלאַ לוקסענבורג. מאַקס סאַראַװסקי. דאַראַ רופינאַ. טוביה ראָזענבערג. אַרנאָלד ריבאַק.
הײַנט פרײַטאָג, מאָרגען שבת, 9 אָװנט — פײַערליכע פּרעמיערע!
רחל׳ס קינדער
אין 3 אַקטען, 6 בילדער פון זיגלער, שטיינבערג. מוזיק פון האַרי סקאָל.
טעכנישער לײטער: בעני עפּשטיין
אכטונג! שבת, זונטאָג, 4 בײַטאָג
ספּעציעל ביליגע פּרײַזען רחל׳ס קינדער
בעמערקונג: פּרעסע־פאָרשטעהער קענען זיך װענדען הײַנט, פרײַטאָג ביז 9 אָװנט אין קאַסע.
בילעטען צו בעקומען פון 11 פריה ביז 2 און פון 5 נאָכמ. אין קאַסע.

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי"
ציגעל־גאַס 27, טעל. 112-25
דיר. דוד צעלמײַסטער.

לאָדז קעמפט אַז האַנדעלס־בעציהונגען מיט עגזאָטישע לענדער

האַנדעל טראַנזאַקציעס מיט כינע, יאַפּאַן און אינדיען

אג) זײַט אַ פּאָר חדשים איז אויפ׳ן לאָדזער אימפּאָרט מאַרק נאָטירט געװאָר׳ען אַ אינטערעסאַנטע ערשײַנונג און נעמליך אײניגע אימפּאָרט פירמען האָבען אָנגעקניפּט אימפּאָרט בעציהונגען מיט עק־זאָטישע לענדער. מיט װעלכע די לאָדזער טעקסטיל־אינדוסטריע איז ביז־איצט נישט געשטאַנען אין קײן שום האַנדעלס־בעציהונגען. די דאָזיגע ער־שײַנונג װערט פערשטענדליך װען מען נעהמט אין אַכט די אימפּאָרט־שװעריגקײַטען בעזונדערס צו־ליב די פערשאַרפטע פערקויפס־בעדינגונגען, װאָס עס װענדען אָן די בײַזאַיציגע עקספּאָרטערען. די לאָדזער פירמען האַנדעלט זיך קודם כל אין געפינען נײַע רויה־שטאָף ליפעראַנטען, װאָס װי־לען נישט אָפּהענגיג מאַכען די ליפערונגען פון די אַלע פאַקטאָרען, פון װעלכע עס מאַכען אָפּהענגיג דעם עקספּאָרט פון רויה־שטאָפען אויפ׳ן פּוי־לישען מאַרק אין איצטיגען מאָמענט אַזעלכע לענדער װי ענגלאַנד, פראַנקרײַך, שװײַצאַריען און אַנדערע.

די פּרובען, װאָס זענען אויף דעם געביט גע־מאַכט געװאָרען זענען אָבער נישט אינגאַנצען גע־לונגען, אָבער דאָס הייסט נאָך נישט, אַז אין דער נאָהענסטער צוקונפט װעט דער ענין נישט ערלע־דיגט װערען לטובת דער לאָדזער טעקסטיל־אינדו־סטריע.

אין די לעצטע װאָכען האָבען לאָדזער רויה־שטאָף פירמען אָנגעקניפּט בעציהונגען מיט׳ן כי־נעזישען מאַרק, עס האַנדעלט זיך װעגען אימפּאָר־טירען כינעזישען באַנװעל־ און װאָל־שמאַטעס בע־זונדערס פון דעם ביליגסטען סאָרט באַנװעל־שמאַ־טעס אויך צו פּראָדוצירען פּאַפּיר. די דאָזיגע שמאַ־טעס מאַכען אויס מיט 30 פּראָצענט ביליגער. די שװעריגקײַטען בעשטעהן אָבער אין דעם װאָס די לאָדזער פירמען מוזען אָנקניפּען דירעקטע בע־ציהונגען מיט די פירמען אין שאַנכײַ, װײַל זײ האָבען נישט קײן פאָרטרעטער אין מערב אײראָפּאַ. א חוץ דעם פאָדערען די שאַנכײַער פירמען דעם גאַנצען בעטראַג אין מזומן און דאָס אין שאַנכאַי. די לאָדזער פירמען זענען שוין צום טײל מסכים אויף די בעדינגונגען, זײ װילען אָבער, אַז דער בעטראַג זאָל בעצאָהלט װערען אין גדיניע, װײַל זײ װילען האָבען די מעגליכקײַט צו קאָנטראָלירען דעם רויה־שטאָף צי ס׳ענטשפּרעכט דער בעשטעלונג, דער כינעזישער עקספּאָרטער האָט אָבער דערויף נישט געװאָלט מסכים זײַן, דאָך האַלט מען, אַז די כינעזיש־לאָדזער בעציהונגען זענען קאָנקרעטע און שוין אין דער נאָהענטסטער צײַט װעט פינאַלי־זירט װערען די ערשטע טראַנזאַקציע.

לאָדזער פירמען האָבען אויך אָנגעקניפּט בע־ציהונגען מיט יאַפּאַן אויך װעגען באַנװעל־שמאַטעס. אָבער דאָ שוין דורך דער פערמיטלונג פון מאַנ־טשעסטער, ענגלאַנד. די סחורה, װאָס יאַפּאַן האָט צוגעשטעלט איז אָבער געװען פון אַ ערגערע קװאַ־ליטעט װי עס איז בעשטעלט געװאָרען און אַ רײַה לאָדזער פירמען האָבען געליטען היזקות.

אין דער פערגאַנגענער װאָך איז אויך געװען אין לאָדז אַ פאָרשטעהער פון אַ בײַנװעל־הויז אין באָמביי, װעלכער האָט אָפּגעשלאָסען מיט לאָד־זער פירמעס אַ רײַהע טראַנזאַקציעס אויף אינדישען באַנװעל צו פּרײַזען, װאָס קאַלקולירען זיך פאַר די לאָדזער פאַבריקאַנטען.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער - שװאַכע, װענערישע און הויט־קראַנקהייטען
פּיאָטרקאָװסקאַ 9. טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָװענט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעמשניצע־פּרײַזען

צי איז אונטערגעצונדען געוואָרען
די פאַבריק פון דער פירמע פריוועס
דריטער טאָג פון סענסאַציאָנעלען פּראָצעס אין לאָדזער קרייז-געריכט

נעכטען, אין דריטען טאָג פון פּראָצעס געגען דעם פאַבריקאַנט לעאָן פריוועס, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין אונטערצינדען זיין פאַבריק אויף שרודמיעיסקא 22, האָט דאָס געריכט ווייטער אויסגעהערט א רייה עדות.

דער פּראָצעס האָט לכתחילה געזאָלט דויערן 3 טעג, ווי ס'זעהט אָבער אויס, וועט ער זיך פערציהען פיל לענגער און וועט זיך פערענדיגען העכסט-וואַהרשיינליך ערשט שבת אָדער נאָך מאָנטאָג.

ווייטערדיגער עדות פערהער

דער ערשטער עדות אין נעכטיגען טאָג איז געווען דער אינספּעקטאָר פון דער פערזיכערונגס-געזעלשאַפט „פּאָלאָניאַ" וואו די פאַבריק איז געווען פערזיכערט.

דער עדות דערצעהלט, אַז ער איז געקומען אויפן אָרט באַלד ווי ער האָט זיך דערוואוסט וועגען דער שרפה. ערשט אַרום 1 אַ זייגער בייטאָג האָט איהם די אויספאָרשונגס-מאַכט ערלויבט אַריינצוגעהן אין דער פאַבריק, כדי צו זעהן אויף וויפיל די פאַבריק איז געווען בעשעדיגט. ער איז אַדורכגעגאַנגען דורך דעם פּאַרטער, ערשטען שטאָק און צווייטען שטאָק, וואו די שרפה האָט זיך אָנגעהויבען האָט ער נישט געקענט פעסטשטעלען. דער אויספאָרשונגס פּושאָדאָווניק יאָאַכימיאַק האָט געפונען אַ ביסעל אָפּפאַל און געהייסען אַ שמעק טאָן. דערצו, פון דעם אָפּפאַל האָט זיך שטאַרק געפיהלט דער ריח פון נאַפט. ערשט אין עטליכע טעג אַרום האָט ער געקענט צונויפשטעלען אַ פּראָטאָקאָל וועגען די שאָדענס פון דער שרפה.

פּאַרזיצער: אויף וויפיל איז געווען אַסעקורירט די פאַבריק?

עדות: די פערזיכערונג איז געווען צווייערליי, דער פאַבריקס-בנין און די מאַשינען זענען געווען אַסעקורירט דורך דער פירמע „פּושעמיסל יעדוואַבני" און די סחורות און גאַרן אין לאַגער דורך דעם פאַבריקאַנט פון דער לוין-וועבעריי לעאָן פריוועס. די לעצטע פערזיכערונג האָט אויסגעזעהן אויף פאָלגענדען אופן: דער פאַבריקס-בנין איז געווען פערזיכערט אויף 596,355 זל. דערפון איז 340 טויזענד זל. פון דער פּאָליסע געווען צעדירט אויף דער לאָדזער קרעדיט-געזעלשאַפט און 256,335 זל. אויף אַ געוויסען ווייטבערג. די מאַשינען זענען געווען אַסעקורירט אויף 303,740 זל. און די גאַנצע פּאָליסע איז געווען צעדירט אויף דעמזעלבען ווייטבערג, די סחורות און גאַרן אין לאַגער זענען געווען אַסעקורירט דורך לעאָן פריוועס אויף 55 טויזענד זלאָטעס.

פּאַרזיצער: צי איז פאַראַן אַ פּאָרשריפט וועגען דעם, אַז אויב מ'פערקויפט אַרויס מאַשינען וועלכע זענען אַסעקורירט דאַרף מען וועגען דעם מעלדען דער פערזיכערונגס-געזעלשאַפט?

עדות: ס'איז פאַראַן אַזאַ פּאָרשריפט.

פּאַרזיצער: צי קאָנטראָלירט די געזעלשאַפט צי ס'זענען פאַראַן אין דער פאַבריק אַזוויפיל מאַשינען וויפיל מען אַסעקורירט?

עדות: ניין, די געזעלשאַפט קאָנטראָלירט נישט.

פּאַרזיצער: נאָ ווי איז אויב ס'ברענט און אַלע מאַשינען ווערען פערברענט, ווי אַזוי קען מען דערמאָלט פעסטשטעלען צי אין דער פאַבריק זענען ווירקליך געווען אַזוי פיל מאַשינען וויפיל עס זענען פערזיכערט?

עדות: מען קאָנטראָלירט לויט ערקלערונגען פון עדות, וועלכע האָבען פאַר דער שרפה געאַרבייט אין דער פאַבריק.

פּאַרזיצער: וויפיל מאַשינען זענען געווען אַסעקורירט אין „פּשעמישל יעדוואַבני"?

עדות: 101 מעכאַנישע ווארשטאַטען און הילפס מאַשינען.

פּאַרזיצער: האָט איהר קאָנטראָלירט נאָך דער שרפה צי ס'זענען ווירקליך געווען אַזוויפיל מאַשינען?

עדות: איך האָב קאָנטראָלירט, ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז חוץ האָבען זיך נישט געפינען די דערמאָנטע צאָהל מאַשינען, ס'האָבען געפעהלט אַנ'ערך 30 מאַשינען.

פּראָקוראָר: צי האָט פריוועס געמאָלדען דער פערזיכערונגס-געזעלשאַפט אַז ער פערקויפט אויס די 30 מאַשינען?

עדות: ניין, ער האָט וועגען דעם נישט געמאָלדען.

אדוו. בראָקמאַן: צי צאָהלען אין דער פּראַקטיק די פערזיכערונגס-געזעלשאַפטען נאָך אַ שרפה די פולע סומע, אויף וויפיל מען איז געווען אַסעקורירט?

עדות: נישט שטענדיג, מיר חשבנ'ען אַראָפּ אַזאַ פּראָצענט וויפיל די מאַשינען זענען שוין געווען אָפּגענוצט.

אדוו. בראָקמאַן: וואָס פאַרא פּראָצענט ווערט געוועהנליך אַראָפּגערעכענט?

עדות: פון 5 פּראָצענט און ס'דערנעהנט צו 50 פּראָצענט.

דאַן ווערט אויסגעהערט דער דירעקטאָר פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור" וועגדזשאַמאָלסקי. דער עדות איז גערופען געוואָרען צו געבען זיין מיינונג וועגען עדות נאַטאַן נוסבוים, וועלכער איז אַמאָל געווען מייסטער אין דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור". דער דאָזיגער נוסבוים האָט בעת דער אויספאָרשונג ערקלערט, אַז מיט עטליכע יאָהר צוריק ווען נוסבוים האָט געאַרבייט ביי פריוועסן, האָט איהם דער לעצטער צוגערעדט אונטערצוצינדען די פאַבריק און דאַן וועט נוסבוים קענען אַרויסבעקומען דאָס געלד וואָס קומט איהם ביי פריוועסן.

דיר. וועגדזשינאָלסקי גיט וועגען נוסבוימען די ערגסטע מיינונג, ער זאָגט אַז דאָס איז אַנ'אינטריגאַנט, אַ שלעכטער מענש, ער האָט שלעכט בעהאַנדעלט די אַרבייטער און זיך געגען זיי ברוטאַל אויפגעפיהרט, פאַרן עדות אַליין האָט זיך נוסבוים געהאַט אויסגעדריקט, אַז די אַרבייטער זענען אַ „סטאַדע בהמות" און הערפאַר האָט איהם דער דירעקטאָר אַרויסגעוואָרפען פון קאַבינעט. די „ווידזעווער מאַנופאַקטור" האָט אויך בעקומען אַנ'אויפפאָדערונג פון אַרבייטס-אינספּעקטאָר צו בעזייטיגען נוסבוימען פון דער אַרבייט, ווייל ער בעגעהט זיך ברוטאַל מיט די אַרבייטער און איז בכלל אַ שעדליכער מענש. נוסבוים איז טאַקע בעזייטיגט געוואָרען פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור". דאַן האָט נוסבוים געשריבען אַ בריף צו דער פערוואַלטונג פון דער פאַבריק אין וועלכען ער האָט בעליידיגט דעם דירעקטאָר, דערפאַר האָט מען איהם אָנגעקלאָגט אין געריכט און נוסבוים איז בעשטראָפט געוואָרען.

דער עדות ווייזט דעם בריף פון אַרבייטס-אינספּעקטאָר און אַנקלאַגע פון די מייסטערס און אַרבייטער געגען נוסבוימען.

דער פּראָקוראָר און פערטיידיגער זענען מסכים צוצולייגען די דאָזיגע דאָקומענטען צו די געריכטס-אַקטען.

נאָכדעם ווערט אויסגעהערט דער דירעקטאָר פון דער פערזיכערונגס געזעלשאַפט „פּאָלאָניאַ" מיכאַלאַק. ער דערצעהלט אויך וועגען די פערזיכערונגען פון „פּושעמיסל יעדוואַבני". דערביי גיט ער אָן אַז נאָך דער שרפה האָט די פירמע „פּושעמיסל יעדוואַבני" צוגעשטעלט אַ רעכענונג אַז זי האָט געהאַט שאָדען אין בנין 40120 זל. און אין די מאַשינען 57890 זל. ס'זענען פאָרגעקומען אונטערהאַנדלונגען צווישען דעם פּרעזעס פון „פּושעמיסל יעדוואַבני" נפתלי פריוועס מיט דער געזעלשאַפט און מען איז אַדורכגעקומען, אַז די געזעלשאַפט זאָל בעצאָהלען פאַר דער בעשעדיגונג פון בנין 16.000 זל. און פאַר דער בעשעדיגונג פון די מאַשינען 38 טויזענד זל. דאָס געלד איז דערווייל נאָך נישט אויסגעצאָהלט געוואָרען.

פּראָקוראָר: און ווי וועט זיין, אַז ס'וועט זיך אַרויסווייזען אַז די פאַבריק איז אונטערגעצונדען געוואָרען, וועט די געזעלשאַפט אויך בעצאָהלען די דאָזיגע סומע?

עדות: יאָ, מיר וועלען זי מוזען בעצאָהלען ווייל די פּאָליסע איז געווען צעדירט אויף אַ דריטע פערזאָן — אויף אַ געוויסען ווייטבערג.

פּראָקוראָר: האָט איהר דעם אַדרעס פון דעם דאָזיגען ווייטבערג.

עדות: קיין נעהנטערען אַדרעס האָבען מיר נישט מיר ווייסען נאָר אַז ער וואוינט אין תל-אביב. דאָס געלד קאָנען מיר איהם נישט אַריינשיקען צוליב די דעוויזען בעשרענקונגען, ער וועט מוזען קומען נאָכן געלד קיין לאָדז.

פּראָקוראָר: קען ער אימיצען בעפולמעכטיגען אָפּצונעהמען דאָס געלד?

עדות: יאָ, ער קען בעפולמעכטיגען.

דאַן ווערען אויסגעהערט די עלעקטראָטעכניקער משעפּלינסקי און לושטשאַק, דער ערשטער איז געשיקט געוואָרען דורך דער עלעקטראָווניע נאָך דער שרפה כדי אויסצופאָרשען די אינסטאַלאַציע, דער צווייטער איז פון דער פירמע קרוקאָווסקי, ער האָט געמאַכט אַ נייע אינסטאַלאַציע פאַר פריוועסן אין דער פאַבריק.

ביידע עדות ערקלערען, אַז די אינסטאַלאַציע איז געווען אין אַ שלעכטען צושטאַנד און נאָך אַ פאַר-מלחמה'דיגע. די דאָזיגע 2 עדות ווערען לאַנג אויסגעהערט דורכן געריכט, וועלכעס וויל פעסטשטעלען, ווי אַזוי די אינסטאַלאַציע אין פריוועסעס פאַבריק איז געמאַכט געוואָרען, דורך וואָגען זי איז געגאַנגען און צי ס'איז מעגליך, אַז די שרפה זאָל האָבען ענטשטאַנען דורך אַ קורץ-שלוס.

ס'ווערען דאַן אויסגעהערט די עדות ראָזענבערג און יאַבלאָנסקי, וועלכע שטעלען פעסט, אַז מ'קען נישט געהן פון פריוועסעס וואוינונג אין דער פאַבריק אַריין, אַז דער פּאַרטיער זאָל נישט דערפון וויסען, ווייל ווילענדיג אַרויסגעהן פון קאָריטאַר אויפן הויף אַרויף מוז מען אָנקלינגען צום פּאַרטיער און דער לעצטער עפענט ערשט די טיר דורך אַן עלעקטרישען מעכאַניזם.

דערמיט ווערט ערקלערט

אַנ'הפסקה

נאָך דעם איבעררייס ווערט אויסגעהערט דער עדות סאָוואַק. זיינע ערקלערונגען ווערען ערוואַרט מיט גרויס שפּאַנונג, ווייל ער איז דער איינציגער מענש אין פּראָצעס, וועלכער וואָלט געקענט עפּיס אויפקלערען. ער האָט נעמליך שטענדיג געהאַט די שליסלען פון דער פאַבריק ווען זי איז געווען געשלאָסען און ווי אַלע עדות האָבען ערקלערט, זענען קיין רעזערוו-שליסלען נישט געווען. אין דער נאַכט ווען ס'איז אויסגעבראָכען די שרפה האָט אויך סאָוואַק געהאַט ביי זיך די שליסלען. דער עדות ברענגט אָבער נישט אַריין קיין שום קלאָרקייט אין פּראָצעס.

דער עדות הויבט אָן זיינע ערקלערונגען אויף פאָלגענדען אופן:

אין דער נאַכט ווען ס'האָט אויסגעבראָכען די שרפה איז ער געשלאָפען ביי זיך אינדערהיים. פּלוצלונג האָט מען אימיצער געקלונגען ביים טויער, ער האָט זיך אויפגעהויבען און געוואָלט אַרויסגעהן עפענען דאָס טויער. באַלד האָט ער אָבער בעמערקט די פייער-פלאַמען פון דער פאַבריק. ער איז שוין אַרויס צום טויער טעלעפאָנירט נאָך די פייערלעשער און גלייך אויך פריוועסן אין דער וואוינונג און איהם אויפגעוועקט פון שלאָף. דאַן איז ער געגאַנגען צוריק צו זיך אין שטוב, די עלעקטריע איז שוין געווען פערלאָשען, ער האָט אַרויסגעפיהרט זיין פרוי און קינדער צו פריוועסען, נאָכדעם ווי די פייערלעשער האָבען פערענדיגט די רעטונגס-אַקציע, זענען געבליבען 2 פּאָליציאַנטען אויפ'ן הויף, כדי צו היטען, אַז קיינער זאָל נישט אַריינגעהן אין דער פאַבריק, ער האָט געזעהען ווי פריוועס רעדט מיט איינעם פון די פּאָליציאַנטען, אָבער וועגען וואָס דאָס געשפּרעך איז געפיהרט געוואָרען ווייס ער נישט.

אויף דער פאָדערונג פון געריכט דערצעהלט דער עדות גענוי וואָס ער האָט געטון אַ גאַנצען טאָג שבת און זונטאָג פאַר דער שרפה, דער עדות ווייס אויך נישט צי אין לאַגער איז געווען סחורה אָדער נישט און בכלל ווייס ער זעהר וועניג וועגען דעם וואָס ס'איז פאָרגעקומען.

אויך דער צווייטער עדות די פרוי באָיאַק דערצעהלט כמעט דאָס זעלבע וואָס איהר מאַן און טראָגט נישט אַריין קיין שום נייעס אין פּראָצעס.

דערמיט ערקלערט דער געריכטס-פּאָרזיצער אַ מיטאָג-הפסקה ביז האַלב פינף נאָכמיטאָג.

גוט פערברענגען
הייסט געהען היינט פרייטאָג
און מאָרגען שבת, 9 אָוונט
אין פילהאַרמאָניע.

נאָך דער מיטאָג-הפסקה

נאָך דער מיטאָג-הפסקה ווערט דער ערשטער אויסגעהערט דער טורמע-וועכטער קורעצקי. ער דערצעהלט, אַז ער האָט געהערט אַ געשפּרעך צווישען צוויי אַרעסטאַנטען סענק און לוטאָווסקי. סענק האָט צוגערעדט לוטאָווסקי'ן, אַז ער זאָל געהן צום פּראָקוראָר און ערקלערען, אַז פריוועס האָט זיך אין טורמע מודה געווען צום אונטערצינדען די פאַבריק.

דאַ ווערט אויסגעהערט איינער פון די הויפּט-עדות פון דער בעשולדיגונג נאַטאַן נוסבוים.

ער דערצעהלט, אַז ער האָט אָנגעהויבען צו אַרבייטען אין „פּושעמיסל יעדוואַבני" אין יאָהר 1930. און דאַ האָט ער געאַרבייט אין „אַסקאָ".

פּאָרזיצער: וואָס האָט זיך געענדערט מיט'ן איבערנעהמען פון דער פירמע „פּושעמיסל יעדוואַבני" די „אַסקאָ"?

עדות: נאָר די שילד.

פּאָרזיצער: צי האָט איהר געהערט עפּיס וועגען אַ לעווענשטיין און אָזשעך, וועלכע האָבען געבען געזאָלט זיין די אינהאַבער פון „אַסקאָ".

עדות: איך האָב געהערט וועגען זיי.

פּאָרזיצער: וואָס פאַראַ ראָל האָבען זיי דאָרט געשפּילט?

עדות: קיין שום ראָל נישט.

אויף דער פראַגע פון פּראָקוראָר, ענטפערט דער עדות, אַז אין „אַסקאָ" האָט מען שטענדיג געהאַט צו טון מיט'ן שטייער-אַמט. איינמאָל האָט דער שטייער-אַמט פערחתמעט עטליכע טויזענד שטיק סחורה. ביינאַכט האָט מען אָבער די סחורה אַוועקגעפיהרט אויף אַ לאַסט-אויטאָ, מ'האָט מיטגעטיילט דער פּאָליציי, אָבער דעמאָלט זענען די ברידער לעאָן און איסאַי פריוועס אַנטלאָפען און מ'האָט זיי נישט געקענט געפינען. מען איז דעמאָלט שולדיג געבליבען פיל חובות. אויך די אַרבייטער איז מען שולדיג געבליבען געלד. אויך נוסבוימען אַליין אויך. שפּעטער זענען זיי צוריקגעקומען. מ'האָט אויסגעצאָהלט ביסלעכווייז און אַלץ איז שפּעטער שטיל געוואָרען.

פּאָרזיצער: ווער האָט אַרויספערקויפט די סחורות פון דער פאַבריק?

עדות: איך נישט. נפתלי פריוועס.

פּאָרזיצער: וואו זענען אַהינגעקומען 12 וועבשטוהלען פון דער פאַבריק?

עדות: איך האָב זיי נישט פערקויפט. וואַהרשיינליך האָט פישמאַן פערקויפט די מאַשינען.

ווייטער דערצעהלט דער עדות: אין יאָהר 1933 האָט צו מיר אָנגעקלונגען פריוועסעס שוואָגער פישמאַן און געזאָגט, אַז נפתלי פריוועס וויל זיך מיט מיר זעהען אין „עספּלאַנאַדע". ווען איך בין אַהינגעקומען האָט מיר פריוועס געזאָגט, אַז ס'איז נאָר פערהאַן איין מעגליכקייט, אַז איך זאָל צוריקבעקומען מיין געלד, וואָס קומט מיר ביי איהם. דאָס קען געשעהען נאָר דעמאָלט, ווען די פאַבריק וועט פערברענט ווערען. ער האָט מיך דעמאָלט צוגערעדט, אַז איך זאָל אונטערצינדען די פאַבריק.

פּראָקוראָר: צי האָט מען גערעדט אויך וועגען איינצעלהייטען?

עדות: יאָ, פישמאַן האָט גערעדט וועגען ברענגען אין דער פאַבריק צוויי בלעכערנע כלים מיט נאַפט און וואַליזקעס אַריין.

דאַן ערקלערט נאָך דער עדות, אַז ווען ער האָט געאַרבייט אין דער פאַבריק זענען געווען דאָפּפּעלטע שליסלען. ווען ער האָט אויפגעהערט צו אַרבייטען, האָט ער די רעזערוו-שליסלען אָפּגעגעבען.

די פערטיידיגער נעהמען זיך צו דעם עדות און צוקלאַפּען זיינע ערקלערונגען.

צום סוף ווערען נאָך אויסגעהערט די עדות אולריך און איסאַי פריוועס, וועלכע ברענגען נישט אַריין קיין שום נייעס אין פּראָצעס.

דער פּאָרזיצער לעגט דערמיט אָפּ די געריכטס-פערהאַנדלונגען ביז היינט 9 אַ זייגער פריה.

אויספלוג קיין ריגע
31/X — 4/XI. פרייז 98 זל.
גענעראַל-פערטרעטונג „Intourista"
אויספלוגען
קיין סאָוויעט-רוסלאַנד
אינדיווידועלע און גרופּען-רייזעס
קיין פּאַלעסטינאַ
מאַכען וויזעס.
הנחה-באַהן-בילעטען
קיין ווילנאַ און זאַקאָפּאַנע
איינשרייבונגען נעהמט אָן
„אָרביס" פּיעטריקאָ. 18
טעל. און אינפאָרם. 249-40 און 249-33.

RIALTO
דער גרעסטער טריומף
פון סעזאָן!
לעצטער אַקאָרד
דער דאָזיגער פילם איז בעשענקען געוואָרן אויף דער אויסשטעלונג אין וועניעדיג אַלס דער בעסטער פילם פון דער וועלט

לאָדזער יודען!

דער „מפעל־הבצרון", די אַקציע פאַר פערמיידיגונג און בעפעסטיגונג פונם ישוב אין ארץ־ישראל, ווערט קירצליך פערענדיגט. קיינער טאָר נישט פעהלען ביי דער דאָזיגער גרויסער פאָלקס־אַקציע! וואַרט נישט ביז מ'וועט קומען צו אייך. נאָר בעשטייערט זיך אליין מיט א ברייטער האַנד און

טראָגט אריין אייער בייטראַג אין ביוראָ פון „מפעל־הבצרון", שרודמיעסקא 29

ערפילט אייער נאַציאָנאַלע פליכט! ערפילט אייער נאַציאָנאַלע פליכט!

פאַר דעם „איינשפּאָרונגס־טאָג" אין פּוילען

אויפרוף פון דעם צענטראַל־קאָמיטעט פאַר דער איינשפּאָרונגס־אַקציע

חאַ ר שאַ (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם „איינשפּאַרונגס־טאָג", וואָס איז בעשטימט געוואָרען אויף שבת, דעם 31־טען ד. ח., האָט דער צענטראַל־קאָמיטעט פאַר דער איינשפּאָרונגס־אַקציע אין דער פוילישער רעפובליק" פערעפענטליכט דעם פאָלגענדען אויפרוף:

בירגער און בירגערינס

די וועלט הויבט זיך שוין אָן צו בעפרייען פון דער קריזיס־דעפרעסיע און א שטראָם פון אויפלעבונג געהט דורך איבער דער מענשהייט, ברענגענדיג דעם גלויבען אין אַ בעסערען, ליכטיגערען מאָרגען. די פעלקער, וועלכע אַמפערען זיך אין די יאָהרען פון שווערער דעפרעסיע מיט פערשידענארטיגע שוועריגקייטען, זעהען, אַז קיין שום מאַגישע פאָרמולען קענען נישט ברענגען קיין ערלעזונג. בלויז דער אַלטער פרינציפּ, אַז נאָר די געזונטע פּאָליטיק און סיסטעמאַטישע ארבייט שאַפט דעם יסוד פאַר דער ווירטשאַפטליכער ענטוויקלונג, בלייבט ווייטער אין קראַפט און פערלירט נישט זיין ווערט. די, וועלכע האָבען פריהער דעם פרינציפ געפערעדיגט, זאַמלען איצט די פרוכט פון זייערע אָנשטרענגונגען. אַנדערע קומען נאָך דער שווערער ערפאַהרונג ערשט איצט צו דער איבערצייגונג, אַז נאָר אויף דעם וועג קען געזיכערט ווערען אַ ליכטיגערע צוקונפט.

יעדער מענש מוז שטרעבען דערצו, אַז דורך אייגענער ארבייט זאָל געשאַפען ווערען זיין אייגענער קאַפּיטאַל, וואָס וועט בילדען דעם יסוד פון זיין ווירטשאַפטליכער אומאָפּהענגיגקייט. פערגרעסערענדיג אייגענע מיטלען און פיהרענדיג א שפּאָרזאַמע ווירטשאַפט ווערט יעדער בירגער א ריגגעלע פון דער קייט, וואָס פערבינדט די ביזשלעקאַפען אין די אָנשטרענגונגען אין דער ריכטונג פון ענטוויקלונג אויף אַלע געביטען פון ווירטשאַפטליכען און קולטורעלען לעבען פון פאָלק. די שפּאָרען פון מענשען וואָס וויל־זיין איז די קלוג־אויפגעפאַסטע איינשפּאָרונג. איהר איז געווידמעט יעדען יאָהר דער טאָג פון 31־טען אָקטאָבער, וואָס ווערט געפייערט דורך דער גאַנצער קולטור־וועלט אלס אינטערנאַציאָנאַלער איינשפּאָרונג־טאָג. אין דעם דאָזיגען טאָג שטעלען מיר אין פוילען מיט פרייד פעסט, אַז אונזער לאַנד איז אין דעם וועלט־מאַרש צו ווירטשאַפטליכער אויפלעבונג פון ליכטיגען מאָרגען ארויף אויף דעם וועג, וואָס פיהרט צו דער בעסערונג. עס לעבען אויף די אַרבייטס־וואַרשטאַטען, עס צינדט זיך אָן דאָס פייער אין די גרויסע אויוועגס, עס רויכערען די קוימענס און עס הוי־זשען די מאָטאָרען. עס וועקט זיך דער געדאַנק וועגען בויען אַ בעסערען מאָרגען, וועגען זיכערען די צוקונפט אויפ'ן וועג פון פאָרזיכטיגקייט, וואָס פערפיהרט קיינמאָל נישט.

יעדער, וועמען עס איז טייער די זיכערהייט פון זיין אייגענעם קיום און פון זיין משפחה מוז זיך ריכטען מיט דעם פרינציפּ פון קלוג־אויפגעפאַסטער איינשפּאָרונג געדענקענדיג, אַז דאָס בעזיצען רעזערווען איז די זיכערסטע גאַראַנטיע פון א רוהיגער צוקונפט.

צענטראַל־קאָמיטעט פון דער איינשפּאָרונגס־אַקציע אין דער פוילישער רעפובליק

צום אָפּשפּאָרונגס־טאָג אין לאָדז

דעם 31 אָקטאָבער פייערט פוילען צוזאַמען מיט אַלע אַנדערע לענדער דעם „אָפּשפּאָרונגס־טאָג" כדי צו אָרגאַניזירען די פייערונג אין אונזער שטאָט, האָט זיך געשאַפען אַ לאָקאַלער קאָמיטעט, אין וועלכען עס געהען אַריין פאָרשטעהער פון קרעדיט־אָפּשפּאָרונגס־אינסטיטוציעס, מלוכה־אינסטיטוציעס, זעלבסטפערוואַלטונגס און געזעלשאַפטליכע.

דעם עהרען־פּראָטעקטאָראַט פון קאָמיטעט אין „אָפּשפּאָרונגס־טאָג" אין לאָדז, האָבען בעוויליגט אונז מערצונעהמען: דער ה' וואָיעוואָדע אַלעקסאַנדער האַוקע־נאָוואַק, ביסקופּ יאַשינסקי, גענ. לאַנגנער און לאָדזער פרעזידענט גאָדלעווסקי.

פאָרזיצער פון קאָמיטעט פון „אָפּשפּאָרונגס־טאָג" אין לאָדז איז דער דירעקטאָר פון פ.ק.אָ. אין לאָדז סט. יאַראַ.

שטרעבענדיג צו פּאָפּולאַריזירען די אידעע פון אָפּשפּאָרונג ווענדעט זיך דער קאָמיטעט צו אַלע פאַראיינען, אַז זיי זאָלען אין זייערע אָרגאַניזאַציעס איינאָרדנען אין דעם טאָג פאָרלעזונגען און שמועסן פּראָפּאַגירענדיג די אידעע פון אָפּשפּאָרונג.

דעם 31 אָקטאָבער 5 מיט 45 מינוט וועט אין פ.ק.אָ., קאָשטשושקי 15, פאָרקומען אַ פייערונג מיט פאָלגענדען פּראָגראַם:

1) אויסהערען די ראַדיאָ־אודיציע מיט דער רעדע פון פּרעזעס פון צענטראַלען אָפּשפּאָרונגס־קאָמיטעט ד"ר סטאַניסלאַוו גרובער און פוילישע אָפּשפּאָרונגס־לידער.

2) פאָרלעזונג וועגען אָפּשפּאָרונג געהאַלטען דורכ'ן דירעקטאָר פון פ. ק. אָ. אין לאָדז סט. יאַראַ.

אין פראַגען פון דער פייערונג גיט אינפאָרמאַציעס און פּראָפּאַגאַנדע־מאַטעריאַל דער קאָמיטעט, וועלכער געפינט זיך אין בנין פון פ.ק.אָ. קאָשטשושקי 15, טעל. 125־75.

קאָמיטעט פון „אָפּשפּאָרונגס־טאָג" אין לאָדז.

Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi

№ 29 ul. Piotrkowska № 29

קיין פרייע קאַסעטקעס (SAFESY) בעזיצען מיר נישט.

אונזערע פקדונות־ביכלעך זענען די בעסטע שטאָלענע קאַסעטקע. זיכער און גוט פּראָצענטירט

זאַמעלט אייערע אָפּשפּאָרונגען און לאָקירט אייערע געלדער אין

Bank Kupiecko-Kredytowy Spółdz. w Łodzi

וועלכע גיט א גאַראַנטיע פון א זיכערן קאַפּיטאַל ביי א גוטע פּראָצענטירונג

די געזעצליך געשיצטע געהיימניס פון פקדונות ווערט שטרענג אָפּגעהיטען!

קיין שטעטישע אָפּטיילונגען בעזיצען מיר נישט

מיר מאַכען אויפמערקזאַם אויף אונזער אַדרעס: לאָדז נור פּעטריקאָווער 29

ביי רבנים זאָלען נישט פאָרקומען קיין חופּות

פערלאַנגט פון ראַבינאַט אַ דעלעגאַציע פון קלעזמאָרים, בדחנים און קעלנער

צום ראַבינאַט האָט זיך געווענדעט אַ דעלעגאַציע פון כלי זמרים, בדחנים און קעלנער, וועלכע האָבען דעם ראַבינאַט אויפמערקזאַם געמאַכט אויף זייער קריטישער עקאָנאָמישער לאַגע, וואָס איז ענטשטאַנען צוליב דעם, וואָס עס ווערען איינגעאָרדנט חתונה־מאָלצייטען אין די דירות פון די מורה הוראות.

די דעלעגאַציע האָט דעריבער פערלאַנגט, אַז די מורי הוראות זאָלען אין גאַנצען נישט איינאָרדנען קיין חופּות ביי זיך אין דער'היים, ווייל אַנדערש קומט אויס, אַז די דערמאָנטע פאַכען זאָלען אונטערגעהן און אַ גרויסע צאָהל יודישע משפחות ווערען פולשטענדיג רואינירט.

דער ראַבינאַט האָט אויסגעהערט די טענות פון דער דעלעגאַציע און צוגעזאָגט צו בעטראַכטען דעם ענין אויף דער נאָהענטסטער זיצונג פון ראַבינאַט.

לויה־ביוראָ פון פּינקערט אין לאָדז

„נצח ואמת"

ציגעל־גאַס 11, טעל. 244־61

איז טעטיג בייטאָג און ביינאַכט אָהן איבעררייס

רעדע פון לאָדזער וואָיעוואָדע דורך ראַדיאָ

א. ד. ט. „פּראַגע פון האַרץ, געוויסען און פערשטאַנד

שבת, דעם 31 אָקטאָבער, 6 מיט 20 אָוונט וועט דער פאָרזיצער פון ווינטער־הילף קאָמיטעט ה' וואָיעוואָדע האַוקע־נאָוואַק האַלטען דורך ראַדיאָ אַ רעדע צו דער גאַנצער געזעלשאַפט אין דער לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט א. ד. ט. „פראַגע פון האַרץ, געוויסען און פערשטאַנד".

אויפ'ן באַלקאָן פון דער שטאָט־פערוואַלטונג אויף פּלאַץ וואָלנאָשטשי וועלען אינסטאַלירט ווערען מעגאַפאָנען, וואו די בעפעלקערונג וועט קענען אויסהערען די רעדע פון וואָיעוואָדע וועגן ווינטער־הילף פאַר אַרבייטסלאָזע.

אָפּערעטע, רעווי, האַרציג געלעכטער און שוישפּיל־קונסט

אויף די פאָרשטעלונגען

פרייטאָג און שבת

אין פילהאַרמאָניע.

וועגען אַ סאַנאַטאָריום פאַר קינדער־קראַנקע

אונטער'ן פאָרזיץ פון וויצע־פּרעזידענט פּאַנטשעק איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע אויסצואַרבייטען דעם קאָנקורס אויף בויען אַ סאַנאַטאָריום פאַר לונגען־קראַנקע אין סקאָטניקי. דאָס סאַנאַטאָריום וועט האָבען 150 בעטען פאַר דערוואַקסענע און 75 בעטען פאַר קינדער.

אַ סכסוך אין די אויטאָבוס־אונטערנעהמונגען

(א) נעכטען איז פאָרגעקומען א פערזאַמלונג פון אויסער־שטאָטישע אויטאָבוס־אָנגעשטעלטע, וועלכע האָבען זיך בעראַטען איבער דער געשאַפענער סיטואַציע אין שייכות מיט'ן אָפּזאָג פון די אויטאָבוס־בעזיצער אַדורכצופיהרען די קאָנפערענץ בנוגע רעגולירען די אַרבייטס־און לוין־בעדינגונגען.

דער אַרבייטס־אינספעקטאָר וועט ווייטער אינטערווענירען.

בעגנבעט אַ גלאָז־לאַגער

(א) נעכטען ביינאַכט האָבען זיך אינ'ם גלאָז־לאַגער פון דעם „פוילישען ביוראָ פאַר גלאָז־פערקויף" אויף וויגורא־גאַס 15 אַריינבעקומען גנבים און אַרויסגעגנבעט איינגערעהמטע בילדער, דימענטען און מזומן־געלד בסך הכל אויף 5,000 זל.

שפּעטער האָט מען אין אַ מלינה אַרעסטירט איינעם — אַ פערדעכטיגען אין אויספיהרען די גנבה.

עס ווערט געפיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

Dr. REICHER

פּאָלודניאָווא 28, טעל. 93־201

ספּעציאַליסט

פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג

סעקסועלע בעראַטונגען פון פסיכאָ - אַנאַליזע

נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.

זונטאָג און חגאות פון 9—12.

10 בעזונדערע אַטראַקציעס

אויסער דער פּיעסע

„מאַטקע פון סלאָבאָדקע"

וועט איהר זעהען אין

פילהאַרמאָניע, פרייטאָג און שבת

פון קאָמבאַטאַנטען פעראיין

דער יודישער קאָמבאַטאַנטען - פעראיין אָרדענט איין זונטאָג, דעם 1 נאָוועמבער 5 אין אָוונט אין אייגענעם לאָקאַל גדאַנסקאַ 91 אַ געזעלשאַפטליך גלעזעל טיי.

אַזעלכע פּראָנשטאַלטונגען וועלען פאָרקומען יעדען זונטאָג.

ה. אַכערמאַן

ער און זיינע פרויען

ראָמאַן פון יודישען לעבען

49

ענדליך, האָב איך מיר געטראַכט, האָט זיך גאָט דערמאָנט אָן מיר און ער וועט מיר אָפּצאָהלען מיט גוטס פאַר די אַלע צרות און מאַטערנישען, וואָס איך בין זיך אויסגעשטאַנען, ביז איך האָב דערקענט פאַליא'ן, פלעגען זיך נאָך ביי מיר אויפוועקען געפיהלען פון בענקשאַפט צו די פרויען מיט וועמען איך האָב שוין געהאַט צו טון ביז דאַן.

פון דער ערשטער — סערקע'ן — ביז מיין לעצטער פרוי — טשאַרנע'ן, וואָס כאָטש איך בין פון איהר אַוועק, האָב איך דאָך געטראַכט א סך מאָל וועגען איהר און געבענקט אויך. ווייל קיין מיאוסע פרוי איז זי דאָך נישט געווען... אָבער זינט איך בין בעקאַנט געוואָרען מיט פאַליא'ן, האָב איך אָן אַלע פריהערדיגע פרויען אָנגעהויבען צו פערגעסען. און מיין גאַנץ האַרץ איז נאָר געווען פערנומען מיט איהר. פאַליא'ן, בין איך זיך מודה, וועל איך קיינמאָל נישט פערגעסען, אפילו ווען איך וועל ליגען מיט די פיס צו דער טיר, וועל איך זי געדענקען. זי שטעהט מיר עד־היום פאַר מיינע אויגען, און אַז איך טראַכט וועגען איהר, ווערט מיר ליכטיג אויף מיין נשמה. אָבער לאָמיך דערצעהלען וועגען אונזער אַריבערגעהן די גרעניץ אַריבער דעם „פרוט".

א חוץ אונז ביידען, איך מיט פאַליא'ן, האָט יענער „פעקעלמאַכער" געהאַט נאָך אַ גרופּע פון אכט מענשען, וועלכע זענען געקומען פון יעלינער גובערניע, און ער האָט זיי געדאַרפט אַריבערפיהרען אויף יענער זייט גרעניץ. און אין די עטליכע שעה, וואָס מיר האָבען אַלע געדאַרפט וואַרטען ביז אַלץ וועט זיין פאַרטיג צום אַריבערגעהן, זענען מיר אַלע געזעסען ביים „פעקעלמאַכער" אין הויז, און דורך דער קורצער צייט זענען מיר אַלע בעפריינדעט געוואָרען אַזוי נאָהענט, אַז איינער אַנדערע אומשטענדען וואָלט עס געדאַרפט נעמען מאָנאַטען, אויב נישט יאָהרען, אַז מיר זאָלען זיך אַזוי דערנעהנטערען איינער צום אַנדערען.

ס'איז, ווייזט אויס, אמת דאָס ווערטעל, אַז די נויט דערנעהנטערט מענשען. און אָט איז צוגעפאַלען די נאַכט. אין דאָרף האָט מען שוין אָנגעצונדען אין די הייזער לאָמפּען, און אָט איז אַריינגעקומען דער „פעקעלמאַכער" פון דרויסען און ער האָט אונז געהייסען זיך גרייטען אין וועג אַריין. מיר זענען געווען צעהן מענשען צום אַריבערגעהן, און מיר האָבען געדאַרפט געהן אין צוויי גרופּעס פינף און פינף.

געוואָלט האָט דער „פעקעלמאַכער" גראָדע, אַז פאַראויס זאָל ער אַריבערשטעלען די פרויען בעזונדער און דערנאָך די מענער — אָבער קיינער פון אונז האָט נישט געוואָלט לאָזען די פרויען אַליין מיט איהם, און איך האָב אוודאי נישט געוואָלט, אַז איך מיט פאַליא'ן זאָלען דאַרפען זיין צעשיידט — אַפילו פאַר א שעה צייט. אויף אונזער גורל איז אויסגעפאַלען, אַז מיר זאָלען געהן אין דער צווייטער גרופּע.

די ערשטע גרופּע פון פינף זענען אוועקגעגאַנגען און מיר, די איבעריגע, האָבען געוואַרט ביז דער „פעקעלמאַכער" זאָל זיך צוריק אומקעהרען נאָך אונז. יעדע סעקונדע, וואָס ס'איז פאַראיבער איז ביי אונז געווען א שעה, יוואָס זאָג איך א שעה, א יאָהר א שמיטה, ביז מיר האָבען זיך קוים דערוואַרט, אַז דער „פעקעלמאַכער" איז צוריקגעקומען נאָך אונז. איך מיט פאַליא'ן האָבען זיך צוקושט און האָבען זיך אָנגענומען ביי די הענד און מיר מיט די איבעריגע האָבען זיך געלאָזט נאָכגעהן דעם „פעקעלמאַכער". ער איז געווען א הויכער, געזונטער גוי, אָנגעטון אין א גרויסען סערדאַק (אָזאַ מין פעלץ) און אין פּאַסטעלעס, און אַנ'אויסקוק האָט ער געהאַט ווי א טיפּישער וואַלעך (רומעניער), מיט אַנ'אָפּגעבריענט טונקעל פּנים און שוואַרצע אויגען, און ווען מ'האָט איהם אָנגעקוקט האָט ארומגענומען עפּעס אַנ'אומהיימליך געפיהל.

מיר זענען איהם נאָכגעגאַנגען פּאַמעליך און שטיל, אויף הינטערוועגען צווישען גויאישע כאַטעס און כאַלופּעס, ביז מיר זענען אַרויסגעקומען אויף דעם פרייען פעלד אונטער א לויטערען הימעל מיט שטערען...

אַרום איז געווען שטיל, אַז מ'האָט געקענט הערען קלאַפּען אונזערע הערצער. מיר זענען געגאַנגען און געגאַנגען. פון דעם „פעקעלמאַכער'ס" הויז ביז צו דער גרעניץ איז געווען אינגאַנצען אַרום א ווערסט אַנדערהאַלבען, אָבער ביי אונז האָט ע'ז אויסגעוויזען, אַז דער וועג וועט זיך גאָר קיינמאָל נישט ענדיגען. און הלואי וואָלט זיך דאַן דער וועג טאַקע נישט געווען ענדיגען, וואָלט אַלץ נישט געווען אַזוי שלעכט אָקעגען דעם, וואָס עס האָט פּאַסירט מיט מיר און פאַליא'ן, ווען מיר זענען געקומען צו דער גרעניץ. און אָט וועט איהר הערען וואָס ס'איז געשעהען.

די גרעניץ איז געווען ביים „פרוט". אינמיטען איז געלאָפען דאָס וואַסער און ביידע זייטען ברעגעס זענען געווען בעוואַקסען מיט א לאַנקע, לעבען וועלכער ס'איז ביי דער זייט געווען דאָס שטיבעל, וואו די וואַך שטעהט. דער „פעקעלמאַכער" האָט אונז צוגעפיהרט צום ברעג און מיר האָבען זיך אַלע אַריינגעזעצט אין א שיפעל, אין וועלכער מיר זענען שטיל צוגעשוואומען צו דער אַנדערער זייט ברעג אויף דער עסטרייכישער זייט, וואָס דאָס האָט בעמיינט, אַז מיר זענען שוין באַלד אויסער געפאַהר. אָבער „באַלד" איז נאָך נישט אינגאַנצען, און פּלוצים האָט זיך צו אונזערע אויערען דערטראָגען דאָס קנאַלען פון אַ ביקס, און אויך האָבען מיר דערהערט דאָס סווישטשען פון קוילען.

(פאָרטזעצונג קומט)

די ווילנער אָפּערעטען-טרופּע אין „פילהאַרמאָניע"
האָט ברייט געעפענט די טירען פון טעאַטער-זאַל
פרייטאָג און שבת די גרעסטע פאָרשטעלונגען פון סעזאָן ביי די ביליגסטע פרייזען

טעאַטער איז נישט קיין לוקסוס נאָר אַן אַרטיקל פון ערשטען געברויך פון גייסטיגער קאָנסומציע פאַר די ברייטסטע מאַסען פון דער געזעלשאַפט.

דאָס דאַרפען וויסען אַלע, וועלכע שטעהען ביים יודישען טעאַטער, און ווילען באמת, אַז די טעאַטער-קונסט זאָל דערגעהען צו דעם עולם, וועלכער לעכצט נאָך אַ וואָרט פון די ביהנע-ברעטער. דערביי דאַרף מען נאָך געדענקען, אַז טעאַטער איז אַ חוץ די גרויסע ערציהונגס-טריבונע, אויך אַ פערוויילונגס-אָרט. וואו דער פערהאָרעוועטער און פערדאגה'טער עולם זאָל קענען פון זיך אויף אַ קורצער צייט אַראָפּוואַרפען די אַלטעגליכע זאָרגען און אַריינגעהן אין פּאַלאַץ פון זאָרגלאָזיגקייט און לייכטע, פרעהליכען געמיט.

די דאָזיגע געדאַנקען שטויסען זיך פשוט אויף דער פעדער, ווען מען שאַצט זיי געהעריג פון דעם גרויסען אויפטו פון דער ווילנער אָפּערעטען-טרופּע פון נחמה, קאַדיש. חאַש און דעם גאַנצען אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל, וועלכער גאַסטראָלירט איצט אין פילהאַרמאָניע מיט דער בעטייליגונג פון קינסטלער שלמה קוטנער.

די פאַראויסגעזעהענע פאָרשטעלונגען אויף פרייטאָג און שבת אין פילהאַרמאָניע ענטהאַלטען אין זיך אַלע מעלות, וועלכע מיר האָבען פריהער אויסגערעכענט.

ווען מיר שטעלען זיך אָפּ קודם-כל אויף דער טרופּע און מיר הויבען זיך אָן פונאַנדערצוקלייבען אין די איינצעלנע קינסטלער פון דער טרופּע און אויפ'ן אַנסאַמבל אַלס גאַנצעס, מוזען מיר מודה זיין, אַז אַזאַ צוזאַמענשטעל פון אַן אָפּערעטען-טרופּע, טרעפט זעהר וועניג, נישט נאָר ביי אונז, נאָר אפילו ביי די אומות העולם. דער גענוס קומט שוין דערפון, וואָס מען זעהט און מען הערט דעם דאָזיגען ריזיגען טעאַטער-צוזאַמענשטעל.

צווייטענס דער רעפּערטואַר. די אָפּערעטע „מאַסקע פון סלאַבאַדקע" איז איינע פון די הערליכסטע און שענסטע אָפּערעטען מיט פיל הומאָר, וויץ, לידער, טאַנץ, עפעקטען און דער עיקר אָהן דעם ניבול פה, וועלכער קען קאַליע מאַכען דעם איינדרוק.

בעזונדערס מוז מען זיך אָפּשטעלען אויף דעם מוזיקאַלישען טייל. ס'וואָלט גענוג געווען צו זאָגען, אַז די מוזיק צו דער דאָזיגער אָפּערעטע האָט אָנגעשריבען דער בעקאַנטער קאָמפּאָזיטאָר אַלשאַנעצקי ווען מ'גיט נאָך אָבער צו, אַז מיט דעם פערגרעסערטען אָרקעסטער און כאָר פיהרט אָן דער בעליבטער און פאָלקסטימליכער קאָמפּאָזיטאָר דוד בייגעלמאַן, וועט מען פערשטעהן, אויף וואָס פאַראַ ניוואָ דער מוזיקאַלישער טייל פון דער פאָרשטעלונג שטעהט.

אָבער די נחמה-קאַדיש-חאַש-טרופּע וויל ווייזען ווי אַזוי מ'גיט דעם טעאַטער-עולם די סאַטיספאַקציע, אַז אַרויסגעהענדיג פון טעאַטער, זאָל ער קענען מיט דער פולסטער איבערצייגונג זאָגען, אַז אַזאַ פאָרשטעלונג האָט ער אין לאָדז נאָך נישט געזעהן. דעריבער וויל זיך די טרופּע געזעגענען מיט אַ גראַנדיעזער רעווי-פאָרשטעלונג אין וועלכער ס'נעהמט אויך אַנטייל, אַ חוץ די אַלע אויסגערעכענטע קינסטלער, די בעקאַנטע און האַרציגע שוישפּילערין, זינגערין און טענצערין — טאַפּעל.

נאָך דעם אַלעם מוזען מיר זיך אָבער צוריקקעהרען צו דעם, וואָס מיר האָבען אָנגעהויבען, און נעמליך, אַז טעאַטער איז אַן אַרטיקעל פון ערשטען געברויך און דעריבער דאַרף עס זיין צוגענגליך פאַר'ן ברייטסטען עולם. דאָס האָט פערשטאַנען די טרופּע און האָט ברייט געעפענט די טירען פון טעאַטער-זאַל, בעשטימענדיג די פרייזען פון 40 גר. ביז 1 זל. 10 גר.

דער לאָדזער גוטער טעאַטער-עולם וועט די דאָזיגע געלעגענהייט זיכער נישט אַדורכלאָזען.

די שפּאָרזאַמקייט פון דער געזעלשאַפט און די ראָל פון פּ. ק. אָ.

אַזוי ווי דער יום-טוב פון שניט איז געווידמעט די לאַנדווירטען, אַזוי איז אויך דער טאָג פון 31. אָקטאָבער דער נאַציאָנאַלער יום-טוב פון פּוילישען אָפּשפּאָרער. די פייערליכקייטען, פאָרלעזונגען און שמועסען, וועלכע ווערען אין דעם דאָזיגען טאָג איינגעאָרדענט, דאַרפען דערמאָהנען אונזער געזעלשאַפט, די ווירטשאַפטליכע און פּאָליטישע וויכטיגקייט פון אָפּשפּאָרען, דאַרפען צוגעבען חשק צום אָפּשפּאָרען די אַלע, וועלכע האָבען נישט גענוג אָפּגעשאַצט די גרויסע נוצען, וואָס מ'האָט פון שפּאָרען.

שוין היינט האָט זיך דער פּוילישער אָפּשפּאָרער איינגעוואָרצעלט אין כמעט אַלע ספערען פון אונזער געזעלשאַפט אָהן אונטערשיד פון געשלעכט, עלטער, פערמעגענס - צושטאַנד אָדער שטעלונג.

איינע פון די הויפּט-צילען איז דאָס שאַפען אומאָפּהענגיגקייט און קראַפט אַזוי גוט אויף אויסען ווי אין לאַנד. אין דער דאָזיגער ריכטונג איז דער פּוילישער אָפּשפּאָרער איינער פון די מעכטיגסטע זיילען.

אַרבייט שאַפט קאַפּיטאַל. דער קאַפּיטאַל, וואָס ווערט געריכטעט דורך טויזענדער קאַנאַלען, וועלכע זענען די אָפּשפּאָרונגס-קאַסעס, שאַפען ווידער אַרבייט. עס ענטשטעהט אַ מעכטיגער ווירטשאַפטליכער פעריקעהר, וועמענס מאָטאָר עס איז דער פּוילישער אָפּשפּאָרער.

מעגליכקייטען צו שפּאָרזאַמקייט זענען פאַראַן פיל. אין פּוילען זענען טעטיג הונדערטער אָפּשפּאָרונגס - קאַסעס בראש מיט פּ. ק. אָ., וועלכע פערלייכטערט דעם בירגער דורך דער פערמיטלונג פון די פּאָסט-אַמטען דאָס פערבינדען זיך מיט די פערוואָרפענסטע ווינקעלעך אין לאַנד. אין פערלויף פון איבער אַ צענטעליג יאָהר איז די פּ. ק. אָ. אויסגעוואַקסען און אַנ'אמת'ן אוצר פון נאַציאָנאַלער שפּאָרזאַמקייט. 850 מיליאָן דעפּאָזיטען אין פּ. ק. אָ. דאָס איז איין דריטעל פון דער אַלגעמיינער דעפּאָזיטען סומע אין פּוילען, 27 מיליאַרד טשעק-פעריקער בעווייזט די ראָל פון פּ. ק. אָ. אויפ'ן געביט פון דערגאַנצען דעם געלד-פעריקעהר אין פּוילען.

119 טויזענד פּאָליסען אויף דער אַלגעמיינער פערזיכערונגס - סומע, 179 מיליאָן זל. דאָס איז דער רעזולטאַט פון איינע פון די פּאָפּולערסטע און די אַממייסטענס נאַציאָנאַלע פערזיכערונגס - צווייגען.

די קאַפּיטאַלען קאָנצענטרירט אין פּ. ק. אָ. זענען היינט צו טאָג דער רעזערוואואַר פון וועלכען עס געניסען אַלע געביטען פון ווירטשאַפטליכען לעבען.

האַנדעלס - אָפּטיילונג ביים וועלט-פערבאַנד פון דער יודישער יוגענד פון פוילען

די לאָדזער האַנדעלס - קאַמער טיילט מיט, אַז ביים וועלט-פערבאַנד פון דער יודישער יוגענד פון פוילען וואָס געפינט זיך אין אויסלאַנד, איז געגרינדעט געוואָרען אַ האַנדעלס-אָפּטיילונג, וועלכע האָט די אויפגאַבע צו פערבינדען האַנדעלס-פערבינדונגען צווישען פוילען און ענגלאַנד. דאָס זיץ-אָרט פון ביוראָ געפינט זיך אין לאָנדאָן, האָט אַ גוטען רעקלאַמע - אַפּאַראַט און איז אין קאָנטאַקט מיט די ענגלישע האַנדעלס-ספערען. זי ערטיילט אויך אינפאָרמאַציעס וועגען פירמען און אַרטיקלען, וועלכע מ'קאָן פערקויפען אין ענגלאַנד און אינפאָרמאַציעס ערטיילט די לאָדזער האַנדעלס-קאַמער.

טעאַטער פאַר אַלע!
די גרעסטע פאָרשטעלונגען
פאַר אַלע שיכטען
אין פילהאַרמאָניע
פרייטאָג און שבת

פון „תרבות"

מוצאי שבת 8.45 אָוונט קומט פאָר אין „תרבות" אַ רעפעראַט פון פּראָפ. י. טריף א. ד. ט. „אחד העם און דאָס נייגצענטע יאָהרהונדערט".

— זונטאָג, דעם 1 נאָוועמבער 7 אַ זייגער אָוונט ווערט געעפענט די העברעאישע ביבליאָטעק ביי דער קולטור-געזעלשאַפט „תרבות" די ביבליאָטעק איז פערזעהן מיט די נייעסטע העברעאישע אויסגאַבען, אַ רייכען אויסוואַהל פון יוגענד און קינדער-ליטעראַטור.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

פרייטאָג, דעם 30-טען אָקטאָבער

6.33 גימנאַסטיק, 6.50 מוזיק (פּליטען), 7.15 ידיעות, 7.35 מוזיק (פּליטען). 8 אוידיציע פאַר שולען, 11.30 אוידיציע פאַר שולען, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 פּליטען, 12.40 שמועס, 12.50 ידיעות, 1 אָפּערעטען-מוזיק (פּליטען), 2.57 לאָדזער בערזע, 3 ווירטשאַפטליכער שמועס, 3.15 רעקלאַמע - קאָנצערט, 3.45 באַלעט-מוזיק, 4.15 שמועס מיט קראַנקע, 4.30 סאָליסטען - קאָנצערט, 5 רעפעראַט, 5.15 קאָנצערט, 5.50 אַקטועלער שמועס, 6 אַקטועלער שמועס, 6.10 ספּאָרט, 6.16 ראַטגעבער פאַר ספּאָרטלער, 6.20 פּליטען, 6.50 שמועס, 7.20 אוידיציע 8 סימפאָנישער קאָנצערט — טראַנסמיסיע פון דער וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע (בעת די פּויזעס: אָווענד-ידיעות און אַקטועלער שמועס), 10.30 סקעטש, 10.45 טאַנץ-מוזיק (פּליטען).

שבת, דעם 31-טען אָקטאָבער

6.33 גימנאַסטיק, 6.50 מוזיק (פּליטען), 7.15 ידיעות, 7.35 מוזיק (פּליטען), 8 אוידיציע פאַר שולען, 11.30 אוידיציע, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 לידער (פּליטען), 12.40 פּליטען, 12.50 ידיעות, 2.30 הערשפּיל, 3 ווירטשאַפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאַמע - קאָנצערט, 3.40 איטאַליענישע לידער, אויסגעפיהרט פון יוזעף שמידט (פּליטען), 4 פּאָפּולערע מוזיק, 4.15 קאָנצערט, 5 סאָליסטען-קאָנצערט, 6 אוידיציע געווידמעט „אָפּשפּאָרונגס-טאָג", 6.15 ספּאָרט, 6.24 ערנסטע מוזיק, 6.50 אַקטועלער שמועס, 7 „וועסעלע" (1-טער אַקט) פון וויספּיאַנסקי, 8 אוידיציע פאַר פּאָלאַקען אין אויסלאַנד, 8.30 ליטעראַרישע נייעס, 8.45 אָווענד-ידיעות, 8.55 אַקטועלער שמועס 9 פערוויילונגס - קאָנצערט (פון ווילנע), 10 פאָרטעפּיאַן-קאָנצערט, 10 סימפאָנישער קאָנצערט, 11.30 „קאָנצערט זשיטשען".

RADIOODBIORNIKI
wszełkich typów na r. 1937 do nabycia na b. dogodnych warunkach w firmie
„Radio-Selektor"
Piotrkowska 17. tel. 264=10 (w podwórzu).
PRZYJMUJEMY POŻYCZKI.

מעלדונגען

העברעאישע אָווענד-קורסען ביי דער ציוג. אָרגאַנ.

די נאָהענטסטע טעג הויבען זיך אָן די לימודים פון די אָנפאַנגער גרופען ווי אויך פון די גרופען פאַר אַוואַנסירטע. די אַלע, וואָס ווילען לערנען העברעאיש דאַרפען דעריבער זיך באַלד פערשרייבען אין סעקרעטאַריאַט פון די קורסען (שרודמיעסקאַ 29) בכדי נישט צו פערשפּעטיגען דעם אָנפאַנג פון די לימודים.

איחוד הציונים המדינתיים (יודענשטאַאַטס-פּאַרטיי)

מאָרגען 8.30 אָווענד קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל פּעטריקאָווער 47 אַ רעפעראַט פון מגר. העניק מייך. אויף דער טעמע „מלוכה'שער ציוניזם און די איצטיגע פּאָליטישע סיטואַציע".

תרבות סניף לודז

1) במוצאי שבת 31 אָקטאָבער תתקיים במעונני ברח' פּיאָטרקובסקה 7 הרצאת הפּרופ. י. טריף על הנושא: „אחד-העם והמאה הי"ט. כל העברים מוזמנים. הכניסה חנם.

2) הספריה ע"ש הד"ר י. נ. שמחוני פתוחה ביום א' ג' וה' מ 7 עד 9 בערב.

3) מתקבלות הרשימות לשיעורי הערב לעברית. התשלום מינימלי.

4) באלה הימים יפתח החוג לספרות עברית, הרשמות עוד מתקבלות.

5) הופיע הגליון מ'ס 16 ישה העתון „סטוער עולמי" מחיר הגליון 20 פּרוטות.

6) אולם הקריאה פתוח בכל ערב מ 8 עד 10 בערב.

אַ ביליגע רעקלאַמע - וואָך
אין דער קונסט - פאָטאָגראַפיע - אַנשטאַלט „פּאַלאַניאַ"

די אין לאָדז גוט-בעקאַנטע קונסט-פאָטאָגראַפיע אַנשטאַלט „פּאַלאַניאַ" (גדאַנסקאַ 31) נויטיגט זיך נישט אין רעקלאַמע. אַ קונסט - פאָטאָגראַפיע פון דער אַנשטאַלט איז אַ ציהרונג איז שטוב. נישט קוקענדיג אויף איהר פּאָפּולאַריטעט, האָט דאָך דער אייגענטימער פון „פּאַלאַניאַ", ה' גוטערמאַן, בעשלאָסען איינצופיהרען אַ רעקלאַמע-וואָך. אין דער וואָך וועלען אויסגעפיהרט ווערען קונסט-פאָטאָגראַפיעס צו ביליגע פּרייזען.

די דאָזיגע אַנשטאַלט פיהרט אויך אויס פאָטאָגראַפיעס צו די „אויסוואַנדערונגס-פּאַספּאָרטען"? [illegible] די „אויסוויי-פּאַסאַלניץ"-ביכלעך, אַ חוץ דעם איז איינגעאָרדענט געוואָרען אַ ספּעציעלער סאַלאָן פון גרויסע פּאָרטרעטען צו ביליגע פּרייזען.

ס'איז צו דערוואַרטען, אַז דער לאָדזער עולם וועט אויסנוצען די ביליגע וואָך און בעזוכען די קונסט-פאָטאָגראַפיע - אַנשטאַלט „פּאַלאַניאַ" גדאַנסקאַ 31.

פון שטאָטישען טעאַטער

היינט 8.30 אָווענד ווערט געגעבען אַ פּרעמיערע זאַפּאָלסקאַ'ס קאָמעדיע „די מאָראַל פון דער פרוי דולסקאַ".

שבת 4 נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט „מענשען אויפ'ן אייז", אין אָווענד 8.30 — „די מאָראַל פון דער פרוי דולסקאַ".

זונטאָג 12.30 פאָרמיטאָג — „מאַזעפּאַ".

Dr. med. A. KLESZCZELSKI
כירורג-אוראָלאָג
וואוינט יעצט
Al. Kościuszki 60. tel. 174=99.

Zastępca: „PRODUKT" Łódź, Narutowicza 32.

דאָס אונפערגלייכליכע ביכעל מיט ד"ר עטקער'ס פאָר-שריפטען א. ב. „אַ גוטע בעל-הבית'טע באַקט אַליין" איז צו בעקומען אין אַלע קאָלאָניאַל - געוועלבער. פערקלענערטער פרייז 30 גראָשען.

רעדעס אין די שוהלען פאַרן
„מפעל הכצרון ובטחוני"

די אַקציע פאַרן בעפעסטיגונג. אין שוץ פון א"י דיגען ישוב, וועט זונטאָג, ד. 1-טען נאָוועמבער פערוואַנדעלט ווערען אין אַ גרויסער פאָלקס-אַקציע. די יודישע יוגענד וועט אין דעם דאָזיגען טאָג טאָג אַריינדרינגען אין בעזובען יעדע יודישע שטוב.

אין שייכות דערמיט וועלען געהאַלטען ווערען שבת רעדעס אין פאָלגענדע שולען פאַר קריאת התורה: אהל-יעקב, ווילקער שול, וואָלינער שול, ליטווישע שול, ביקור-חולים, רייכער-שול, בית-אברהם, אהל-אברהם, חברה-ש"ס, דישקין-שול, שערי מזרחי, סני, גמלת--חסדים.

אַלס רעדנער וועלען אַרויסטרעטען: ד"ר ראָזענבלאַט, משה לימאַן, דיר. מאַרעק, ד"ר בערלאַס, משה קאַראַ, ש. ליכטענבערג, מ. קאַלבע, מ. ש. רובין, ש. זאַכאַריאַש, מ. בערגער, מ. ראָזענבערג, ב דאָמבעק, ל. באָום, זעלקאָוויטש און יאַמניק.

אַ פּראָגראַם
פון כל-טוב
דאָס וועט איהר האָבען היינט פרייטאָג און מאָרגען שבת אין יודישען טעאַטער
פילהאַרמאָניע.

וואַרשאַווער אָפיציעלע בערזע
28-טען אָקטאָבער

דעוויזען:

האָלאַנד	287.30
לאָנדאָן	25.98
ניו-יאָרק (קאַבעל)	53.150
פּאַריז	24.71
פּראָג	18.78
ציריך	122.15

אָפיציעלע פּראָצענטיגע פּאַפּירען

באַנק פּאָלסקי	111,50
3 פּראָצ. אינוועסטיציע I. פּרעמירטע	68.00
3 „ „ II.	69.00
4 „ דאָלאַרן־בקע	47.50
7 „ סטאַביליזאַציע	48.550
5– „ וואַרשאַווער	56.50
5– לאָדזער	49.25

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149=07
ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוועכע-בע האַנדלונג אין סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָווענט.
זונטאָג פון 9—1 פאָרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט-, געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער-שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאָווער 10 אויף
161 פּעטריקאָווער 161
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

1-טע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאַר כירורגיע פון ציין, קיהן-באַקען און יאַסלעס
פון Dr. med.
Sadokierski
פּעטריקאָווער 56, טעל. 129-77
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 ביינאַכט.

18 יאָהר באַלפור-דעקלאַראַציע — פייערונג אין „אהל-יעקב"

דעם 2-טען נאָוועמבער ווערט 18 יאָהר זייט עס איז דערשינען די באַלפור-דעקלאַראַציע. צוליב'ן יאָהר-טאָג פון דאָזיגען היסטאָרישען געשעהעניש קומט פאָר מאָרגען שבת פריה, בעת'ן דאַווענען אַ ספּעציעלע פייערונג. מיט אַ רעדע וועגען דער איצטיגער לאַגע אין ארץ ישראל און וועגען דער בעדייטונג פון דער באַלפור-דעקלאַראַציע וועט האַלטען דער פאָרזיצער פון דער תיגער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, ד"ר י. ראָזענבלאַט. די תפילות וועט אָפּריכטען דער חזן פון דער שוהל ה' ד. שאַפעל מיט'ן כאָר.

פּרעז. הרב בראָט אין „שערי מזרח"

דער פּרעזידענט פון „מזרחי" אין פוילען, טאָמאַשאָווער רב, הרב בראָט שליט"א, ערב זיין אָפּפאָהר קיין אַנטווערפּען אַלס רב הפועל פון בעלגיען, וועט ער אין שוהל „שערי מזרח" (זאַכאָדניאַ 63) האַלטען אַ דרשה. מעניני דיומא, און מוצש"ק קומט פאָר אַ באַנקעט.

פאָרלעזונג פון ד"ר ח. קאַפּלאַנ איבער שפּינאָזאַ

מאָרגען, שבת, 7.30 אין אָווענד וועט פאָרקומען אין „דת ועבודת" (קילינסקיעגאָ 19) אַ פאָרלעזונג פון ד"ר ח. קאַפּלאַנ א. ט. „שפּינאָזאַ אין זיין פערהעלטניש צום יודענטום".

KINO TEATR
MIRAŻ
אָנהויב 4 נאָכמיטאָג.
היינט פּרעמיערע!
דער פּראַכטיגסטער פּוילישער פילם א. נ.
Pan Twardowski
אין די הויפּט-ראָלען:
Marja Bogda, Brodniewicz, K. Junosza-Stępowski, Sielański i Znicz.

Pierwsze prawidło oszczędności:
wydawaj mniej niż zarabiasz.
Oszczędność uczy myśleć o przyszłości.
Co zdobyłeś z trudem — wydawaj z rozwagą.

לאדזער אנדענקענס נאכ'ן מארשאל פילסודסקי

חי מיר האבען שוין מיטגעטיילט וועט פון 10 נאוועמבער ביז צום 10 דעצעמבער פארקומען אין לאדז א זאמלונג פון פאנדען לטובת די דענקמעלער, וואס וועלען אויפגעשטעלט לכבוד דעם מארשאל פילסודסקי אין די דריי טיילען פון פוילען.

אין דערזעלבער צייט וועט געעפענט ווערען אין לאדז אן אויסשטעלונג פון פערשידענע אנדענקען נאכ'ן גרויסען מארשאל, וואס וועלען געבראכט ווערען פון ווארשא.

צוליב דעם, וואס דער שטעטישער קאמיטעט צו בעעהרען דעם אנדענק פון מארשאל פילסודסקי אין לאדז, וויל אויף דער אויסשטעלונג בעריקזיכטיגען אויך אנדענקענס, וואס שטאמען פון דער צייט פאר מארשאל פילסודסקיס ארבייט אין לאדז, ווענדעט ער זיך צו אלע אינסטיטוציעס און פערזאנען מיט דער ביטע אויסצובארגען אויף דער צייט פון די אויסשטעלונג געגענשטאנדען, פאטאגראפיעס, אויסגאבען, כתב-יד'ן א. ז. וו., וואס זענען פערבונדען מיט דער טעטיגקייט פון יוזעף פילסודסקי אין אונזער שטאט.

די לאדזער אנדענקענס נאכ'ן מארשאל דארף מען איבערגעבען אין שטעטישען קאמיטעט אויף דער נארוטאוויטשא 65.

אליהו דער משיח
וויל אז אלע דריי רעליג. זאלן ווערן איין גלויבען

(ענדע פון דער 10-טער זייט)

געוויזען, און ער האט אנגעהויבען צו פערווארפען די אמעריקאנער פרידענס - דעלעגאציע און דעם אמעריקאנער קאנסול אין ירושלים מיט פערשידענע פראיעקטען און פלענער, אבער מעהר האט ער שוין אפנים קיין ענטפער נישט בעקומען.

פערשטעהט זיך, אז ד"ר אליהו האט נאך נישט אויפגעגעבען זיין גרויסען פלאן און זיין פערלאנג, אז דער פעלקער-בונד זאל בעזעצען אויף זיין חשבון די יודען אין ארץ-ישראל. נאר ביז מען וועט זיך צוהערען צו זיין, באמת גערעכטער טענה, זיצט זיך דערוויל דער משיח, ד"ר אליהו, אין די קעלערען פון ענגלישען עמיגראציע - אמט און איז א שטיקעל „ווינקעל - שרייבער". ער שרייבט פערשידענע פקשות צו דער רעגירונג פאר די אראבער און יודען, און ער לעבט דערפון, וואס עמיצער לאזט איהם איבער א פאר פיאסטער. אבער ער וועט אייך מוחל זיין די פאר פיאסטער און וועט אייך אלץ מאן בחנם, ווען נאר איהר וועט זיך וועלען צוהערען צו זיינע מופתים, וואס ער וועט אייך גערן דערציילען וועגען זיך אליין.

פון צייט צו צייט ווערט דער „משיח" ד"ר אליהו פערפאלען אויף א פאר טעג. דעמאלט לאזט ער זיך ארויס אויף זיין אראביש פערדעל אין דער מדבר אריין, צווישען די בעדואינער, היילט זיי בחינם און פרעדיגט דארטען זיין נייע תורה וועגען דער פעראייניגונג פון די דריי אמונות און ווי אזוי עס איז נויטיג, אז די יודען זאלען זיך בעזעצען אין ארץ-ישראל.

איצט, בעת די לעצטע אומרוהען אין ארץ-ישראל האט ד"ר אליהו ווידער אויפגעלעבט זיין פראיעקט, אז די אראבער זאלען מסכים זיין, אז די יודען זארלען אויסבויען ארץ-ישראל; אז די אראבער און די יודען זענען איין פאלק און אז דער פעלקער-בונד זאל בעזעצען די יודען און ווי אזוי די אראבער זאלען שלום מאכען צווישען זיך.

צי ד"ר אליהו איז א מיסיאנער, א טרוימער, צי סתם א פאנטאזיאר, איז שווער צו זאגען. איינס איז זיכער, אז זיין פראיעקט, אז דער פעלקער-בונד זאל אויף זיין חשבון העלפען בעזעצען די יודען אין ארץ-ישראל, און אז די יודען און אראבער זאלען לעבען בשלום אין לאנד איז נאך נישט אזא קרומער געדאנק, און הלוואי וואלט עס זיך געלאזט אדורכפיהרען....

Casino

אנהייב 4, 6, 8 און 10 אווענד
היינט פייערליכע פרעמיערע
פון ארציפילם, געשאפען אויפן גרונד
פון שענסטען ליבעס-ראמאנס
פון ארצי-פירשט **RUDOLF**
און דער באראנעסין **VESTERY**
Mayerling
אין די הויפטראלען:
CHARLES BOYER
i Danielle Darrieux
בעמערקונג: דער דאזיגער פילם איז אנערקענט געווארען אויף דער גאנצער וועלט פאר דעם בעסטען פון דער פראדוקציע 1936–37.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציין און יאסלעס
האט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 56, tel. 129-77.

די טעג
א נייער סענסאציאנעלער
ראמאן

צו די גאסטשפילען פון לוסי און מישא גערמאן

לוסי גערמאן צו איינע פון די בעסטע אקטריסעס פון מוטער-לאנד. זי ריסט דא מיט דעם צושויער מיט איהר גרויסען קינסטלערישען ארטיסטישען שוואונג. אין איהר מאן מישא האט זי דאך אן אויס געצייכענטען גלענצענדען פארטנער.

קומענדיג אין פערגאנגענעם זומער פון אמעריקא קיין פוילען, האבען די בעליבטע גערמאנס אנגעהויבען שפילען אין „נאוואשטשי" טעאטער אין ווארשא. לעצטענס זענען זיי אריבער קיין לעמבערג און דארט גענומען שפילען אין ארטיגען יודישען טעאטער.

אייגענטליך האבען די גערמאנס געוואלט אנהויבען שפילען אין לאדז נאך אין דער פאריגער וואך, נאר זיי זענען אויפגעהאלטען געווארען אין לעמבערג פשוט אויפגעצווינגענערהייט.

די דירעקציע פון לעמבערגער יודישען טעאטער האט נישט געוואלט אויקלאזען די גערמאנס צוליב דעם אונגעהויערען ערפאלג. איז צוליב דעם פארגעקומען אן עהרען-געריכט און דער פסק-דין איז געווען, אז לוסי און מישא גערמאן דארפען בלייבען אין לעמבערג נאך א וואך צייט. דאס איז געווען די סיבה פאר וואס זייערע גאסטשפילען אין לאדז האבען זיך פערשפעטיגט.

דאס מאל זענען די געסט געקומען מיט דער פיעסע „רחל'ס קינדער", וואס האט אומעטום נישט קיין קלענערען ערפאלג ווי די „מאמע און שווייגער".

די גערמאנס זענען געקומען מיט אן אייגענע איינגעשפילטע טרופע, וואס בעשטעהט פון בעקאנטע ארטיסטען.

נעכטען האבען אנגעהויבען זייערע גאסטשפילען אין היגען „ראזמאטאשטשי"-טעאטער די בעליבטע ארטיסטען לוסי און מישא גערמאן.

די דאזיגע ארטיסטען האבען זיך קונה שם געווען ביי אונז אין שטאט מיט צוויי יאהר צוריק מיט זייער בעריהמטער אויפפיהרונג פון „מאמע און שוויגער" געדענקען מיר דאך נאך זוי רוישיג עס איז דאן געווען זייער ערפאלג.

קיין וואונדער איז דאך נישט, צעהלט זיך דאך

היינט פרעזענטירן מיר: די וועלט-בעריהמטע סענסאציע
CHARLIE CHAPLIN
אין פילם „היינטיגע צייטען"
הומאר! רעוועלאציאנס-אינהאלט! פענאמענאל שפילען!

קלאנג-קינא-טעאטער
„SZTUKA"
קאפערניקא 16.
טעל. 140-72.

„Róża"
נאכ'ן „יונגע וואלד" א נייער פוילישער פילם
לויט'ן גענייאלען ווערק פון סטעפאן זשעראמסקי. דער דאזיגער פילם לאזט איבער א שטארקען איינדרוק. רעקארד פון ארטיסטען: I. Eichlerówna, W. Zacharewicz, Michał Znicz, Stefan Jaracz, Bogusław Samborski, K. J. Stępowski א. א.
דער נעכסטער פראגראם: „דאס ליבעס-ליד" מיט יאן קיעפורא.
פרייזען פון די פלעצער: I פלאץ 1.09 זל., II פלאץ 90 גר., III פלאץ 50 גר. — הנחה-קופאנען צו 70 גר.
אנהייב פון די סעאנסען 4 א זייגער, זונטאג און יום-טוב 12 א זייגער בייטאג.

קלאנג-קינא-טעאטער

PRZEDWIOŚNIE
זשעראמסקיעגא 74/76
(ווינ. קאפערניקא)
היינט און פאלגענדע טעג

KREŚLENIE WZORÓW
i WYRÓB KART z TAŚMY STALOWEJ
DO WSZYSTKICH SYSTEMÓW MASZYN JACQUARDA
PRZEMYSŁU-DZIANEGO
STEFAN MOKROSIŃSKI
ŁÓDŹ-ul. KOPERNIKA 55

Założona w roku 1891.
Lecznica dla Zwierząt

Mag. Wet. **H. WARRIKOFFA**
ul. Kopernika 22, tel. 172-07
ODDZIAŁY: wewnętrzny i chirurgiczny.
SZCZEPIENIA psów i koni.
STRZYŻENIE psów i koni, kąpiele dla psów!
KUCIE KONI, nitowanie kopyt.
Przyjęcia w przychodni od 8—1 i od 3—6
Członkowie Tow. Opieki nad Zwierzętami ulgowe ceny

POMIMO PODWYŻKI PŁAC ROBOTNICZYCH ZNACZNA OBNIŻKA CEN!
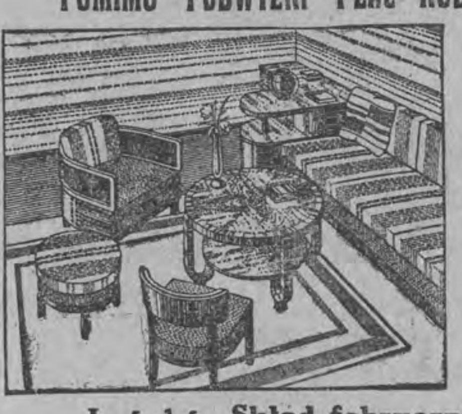
By umożliwić każdemu kupno mych MEBLI znanych w całej POLSCE oraz zagranicą, ze swej jakości oraz wyglądu estetycznego, urządzam począwszy od 10 b.m. sprzedaż przedświąteczną po wyjątkowo niskich cenach.
Fabryka Mebli
Robert Schultz
(dawn. W. Thiede) istn. od 1882 r.
Łódź, Skład fabryczny: Gdańska 112, tel. 142-65
„ wystawowy: Piotrkowska 90, „ 263-25
Złote medale: Niżni Nowgorod 1896. Rzym 1926. Łódź 1936 r.

Pewność! Zdrowie! Zaufanie! to Primeros-Elastic
Primeros
Gum..?
marka światowej sławy

וויכטיג פאר אלע!
טריקאטאזשען, האנטערטשען, רעקלעכלעך, מעמעראנדומס, התיבה-קארטען, פערש. עטיקעטען,
מיטען-עטיקעטען, מאס-ביכער, ברויט-עטיקעטען, טריקא-עטיקעטען, שפרינג באלדערא'ס און כוויטאנציעס,
מיט די מאדערנסטע שריפט עמפפעהלט
די שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
לאדז, צעגעלניאנא 8
טעל. 255-09

לעכער
ווערען אויסגענייט ביליג
ביי ג. נארדמאן
שרודמיעסקא 8

צו די ה"ה גנבים
מיטוואך, דעם 28/X האט מען מיר ארויס גע'גנב'עט א פארטפעל מיט געלד ווי אויך וועקסלען פאר 450 זל. ביטע מיר געבען א גוטע באלוינונג די וועקסלען אפצושיקען אין דער פירמע ראש. נאוואמיעסקא 22 דיסקרעציע גרזיכפרט

Przesyłki do Z. S. R. R.
(Rosji Sowieckiej)
odzież, żywność, lekarstwa
z gwarancją dostarczenia załatwia
„BIURO POSYŁEK"
WARSZAWA.
Nowogrodzka 39.
Uwaga. Najstarsza w Polsce firma, której wyłączna specjalnością jest ekspedycja paczek do Z. S. R. R.

פערטרעטונג פון ה. ס.
Jos. J. LEINKAUF, A. G. WIEN
פיהרט אויס איבערציהונגען אין דער שטאט און אויסער דער שטאט אין אייגענע מעבעל-וואגאנען.
די בעסטע בעדינונגען.

איבערציהונגען און עקספעדיציעס נאך
ארץ-ישראל
אין געזאמעלטע וואגאנען ערלעדיגט שנעל און פינקטליך צו מעסיגע פרייזען
„POLSKI LLOYD"
Sp. Akc. oddział w ŁODZI, Narutowicza 13 tel. centrala 250-15.
פערטרעטונג:
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

פעלצווארען
לויט די נייעסטע מאדען ווי אויך אלע ארט קירזשנער-ארבייט פירט אויס אטבילזגסטען
דאס קירזשנער-אטעליער **M. R. Miller** Piłsudskiego 56
ספעציאליטעט פוטער-היטלעך

פעלצווארען
לויט די נייעסטע מאדען ווי אויך אומארבייטונגען פיהרט אויס אטבילזגסטען די קירזשנער-פראצאוניע
M. U. BINDER. Andrzeja 25 פראנט-געהויף

דאקטוירים-אפטיילונג

Dr. med.
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע- און
פרויען-קראנקהייטען
אבדזשעיא 4, טעל. 228-92.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.
דער לעטשניצע בזשעזשינער 11
אין פון 12 ביז 1 בייטאג.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
פערהיטונג נעגען שוואנגערשאפט
נעראזשער 11, טעלעפאן 246-09
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו

Dr. med.
Ignacy Grynberg
אינערליכע קראנקהייטען
ספעצ. פאר הארץ-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Cegielniana 17, tel. 174-1
נעמט אן פון 6 ביז 7 אווענד.

DR.
Daniel Kon
STERLINGA 5, tel. 228-08
אינערליכע און נערווען-
קראנקהייטען
עלעקטרא-טעראפיע
נעהמט אן פון 5—7 אווענד.

Dr. med.
I. Kurchin
Łódź, Kilińskiego 61.
Tel. 249-70
przyjmuje od godz. 6—7½

ד"ר ל. שיפמאן
צוריקגעקעהרט
64 זאכאדניא 64
טעל. 106-72
פראנט 2-טער שטאק.

Dr. med.
M. GLAZER
ספעציאליסט פאר הויט-
און ווענערישע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 64, tel. 185-
נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון
7 ביז 8.30 אווענד.
שבת און חגאות פון 10—12 בייטאג.

לעטשניצע
פאר ווענעריש-קראנקע
מענער - שוואכע און הויט-
קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
45 פיעטריקאווער
נעמט פון 9 פריה ביז 9 אווענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרווידאקטאר
פון 11—1 און פון 5—7 אווענד.
א בעראטונג 3 זל.

לעטשניצע
דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער
טעל. 137-63.
נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
ד"ר קויפמאן, ד"ר ריכטמאן,
ד"ר רויטמאן, ד"ר שפירא, ד"ר
...על, ד"ר י. איצקאוו, ד"ר
...פאי, ד"ר ספירא, ד"ר שמיר-
נאלר נערווען-קראנקהייטען
... דענטיסטין סטאראפאלסקא.
...טען אין שטאט. אלע ארט מעדיצינישע
... קאבינעט פאר פיזיקאלישער טע-
ראפיע און רענטגען.
...אטם-אימפונגען (געגען דיפטעריט
און אנדערע).

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערווען-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

DR.
S. Kantor
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע
קראנקהייטען (מענער-שוואכע)
90 פיעטריקאווער 90
טעל. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 6—9 אוו

Dr. med. **Niewiażski**
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און
הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון
מענער - שוואכע
אבדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אווענד
זונטאג און יום טוב פון 9—1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11—2 און פון 5—8.30 אוו

DR.
Michał URBACH
נערווען און אינערליכע קראנק.
הייטן און פיזיקאלישע טעראפיע
נעמט אן פון 1—2 און פון 5—7 נאכמ.
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Dr. **B. Hurwicz**
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב – פון 8—1 בייטאג

Dr. A. Askenazy
ארדינירט זומער אין Busk Zdrój
אין רעוומאטישע קראנקהייטען
האט בעגייט די אויפנעמען פון 3—6 נאכמ.
Al. Kościuszki 36
פראנט, פארטער, tel. 206-41

Dr. med.
H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
זגערזשער 15 טעל. 113-47
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8.30—10 פריה און 4—8 אוו.

PrywatnePogotowie
„SZYBKA POMOC LEKARSKA"
tel. 15-111
BAŁUCKI RYNEK
(Zgierska 56)
Czynne przez całą dobę
bez przerwy.

לעטשניצע
פאר וועגערישע קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 133-73
נעמט אן פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע
און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז עפן א גאנצען טאג לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. **O. Łagunowski**
specjalista
chorób wenerycznych,
seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-
leczniczy)
PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-83
Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od
1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz.
w niedzielę i święta od 10—1.

Dr. med.
WIKTOR MILLER
chor. wewnętrzne
spec. chor. Reumat.
POWRÓCIŁ
SIENKEWICZA 40, tel. 146-11
przyjmuje od 4.30 do 7 wiecz.

אויערן, נאז און האלז
און לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועס
אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטאר
רישעס פון 9—2 און פון 4—8 אווענד
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען-גאבינעט
פאר די רכלייכטונגען און אלערלייפאטאגראפיעס

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע
קראנקהייטען און מענער - שוואכע
8 טראוגוטא 8. טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
צוריקגעקעהרט
פאר פרויען - א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr, med.
P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספעצ. פאר טריפער. סיפיליס און
הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג
פון מענער-שוואכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.
פאר א ונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען.

Doktór
M. Kalisz
אוניווערזיטעט אין ראסטאק
צאהן-ארצט
סטאמאטאלאג-כירורגיע
פיעראצקיעגא 7 (עוואנגעליצקא)
טעל. 108-26
אויפנאהם-שעה'ן פון 3—7.

Dr. med.
Bernard SPIRO
אינערליכע קראנקהייטען, רענטגען
פיעטריקאווער 114,
טעל. 178-35.
נעמט אן פון 5—7 אווענד.

ספעציעלע **לעטשניצע**
און פרויען-קראנקה. און אקושעריע
ZGIERSKA 24
נעמען אן
Dr. FELDMAN פון 3 ביז 6 | Dr. PRAPORT פון 10 ביז 1

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אן פון 9—11 און פון 6—8 אווענד.
צוריקגעקעהרט

Dr. med.
Lucja MAKOWER
הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
(פרויען און קינדער)
האט זיך איבערגעצויגען אויף
קילינסקי 61, טעל. 152-55.
נעמט אן פון 9—11 פריה און 6—8 אוו.

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, האריץ און
מאגען קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

Dr. med.
P. KOTOK
CHOROBY WEWNĘTRZNE
przyjmuje od 5—7 wiecz.
Zeromskiego 44. tel. 114-25
POWRÓCIŁ.

Dr. med:
I. BETTE
ספעצ. פאר אינערליכע און קינדער-
קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Piotrkowska 6, tel. 144-95.
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—6 אווענד

DR. MED.
MARKOWICZOWA
choroby skórne i weneryczne
MONIUSZKI 2
tel. 166-35
powróciła
Przyjmuje od 8—1 i od 3—8 wiecz.

Dr. med.
J. GOLDBERG
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Sródmiejska 20, tel. 186-13.
נעמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אווענד

STARSZY FELCZER
T. OKNO
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט: נארוטאוויטשא 6.
טעל. 137-03.
נעהמט אן א גאנצען טאג.

Lekarz-Dentysta
J. KARMAZYN
ספעציאליסט פאר צאהן-כירורגיע
Południowa 2,
tel. 114-36.

Dr. med. **LEON FAMILIER**
אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
6. שערפיעז 37 בענעדיקטא
נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

רעפארמאצקע פילען!
מיט דער טארקע גייסטלי-
כער בעקאנט פון יאהר 1902
רעגולירען דעם מאגען, שיצען
פון רעוומאטיזם, לע-
בער-ליידען, נעגען דיק-
קייט, אטרעמיזם, דאס קו-
מען בלוט אין קאפף.
שטילען די יסורים פון העמ-
מאראידען, רייניגען דאס
בלוט און פיי נייגונגען צו
אבסטרוקציע--גייסטי. ער
רורכריינונגס-מיטעל.
צו געברויכען 1 ארער 2 פילען א נאכט.
פרייז פון א שאכטעל 1.35;
צו פערלאנגען אין די אפטייקען און
סקלאדען מיט'ן גייסטליכען (Zakonnik)

בחנם ווערט צוגעפאסט
אלערליי ילעזער!

„OPTICUM"
28 פיעטריקאווער 28
בעזיצט אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל
פון פערשידענע ברילען, בינאקלען.
אלערליי צילינדער-גלעזער. קאמ-
בינירטע גלעזער, טערמאמעטערס,
אלעס צו די ביליגסטע פרייזען.
מ'ווערן אויך אויסגעפיהרט רעצעפטן. רעפאראטורע
פינקטליך און רעעל. — געדענקט דן שריפט
אם וועראו אנגענומען אלע ארט רעצעפטען
פון די היח' דאקטוירים.

ד"ר מעד.
שמעון גרינבערג
55 פילסודסקיעגא
טעל. 168-58
נעמט אן פון 12—1 און פון 5—7 אוו.

St. Felczer
H. NEUMARK
צוריקגעקעהרט
28 פאלודניאווא 28
טעל. 163-46
נעמט אן ביז 10 פריה און פון 2—4 נאכמ.
פאר אונבעמיטעלטע הנחות.

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגי-
שען קליניק אין פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען
און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון היילען אונפרוכטבארקייט.
נעהמט אן און לאדז
פילסודסקיעגא 51. טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—8 אווענד

הילף און רפואה פאר ברוך-קראנקע

רופטורען) אויף פוויוניקעל, נופעל ביי מענער,
פרויען און קינדער, אויך פאר פערהרימונגען
פון רוקענביין (הויקערס), פיס, שיפע
פלייצעס און שמערצהאפטע פלאט-פיס.
דאס ליידען איז נישט צו פערנאכלעסיגען, ווייל די
פאלגען זענען פאר'ן לעבען ביטער און גע-
פעהרליך. דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספע-
ציעלע גומי-הייל-באנדאזשען, וועלכע האלטען צו
די גרעסטע פערנאכלעסיגטע געפער-
ליכע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל
מיט גאראנטיע אהן בלוטיגע אפע-
ראציע. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל-
אפאראטען און גארסעטען געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימט
פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאט-פיס. פאר אמפו-
טירטע אינוואלידען אמעריקאנישע קונסט-פיס (סאלאן-ארבייט).
ביים פראפלאזען זיך פון מאגען, קישקעס, געבירט-מוטער, עמפפעהל איך
ספעציעלע הייל-באנדאזשען לויט דעם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד
דער אמת'ער בעריהמטער איז גאנץ פוילען פון אוניווער-
זיטעטס-פראפעסארען אנערקענט
אנערקענונגס-צייגניש און לויב-בריעבען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע
אוניווערזיטעטס-פראפעסארען:
Prof. Dr. Marischler, Prof. Dr. Barącz,
Dr. B. Kielowski, Dr. Maksymiljan Müanzer.
ספעציאליסט
Ortoped **NATAN RAPAPORT**
מיט 30-יעהריגער פראקטיק אין ווין, דייטשלאנד און לעמבערג, נעמט אן
פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און 3 ביז 7 אווענד
אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23
פערזענליכעס ערשיינען פון קראנקע ביי מיר איז אונבעדינג נויטיג.

CORSO

גרויסער
דאפעלטער
פראגראם !

מענשן אין טונעל

אין די הויפטראלען: WIKTOR MAC LAGLEN i EDMUND LOWE

אנהויב טעגליך 4 נאכמיטאג. שבת און זונטאג 12 בייטאג פריהמארגען-סעאנסען פרייזען פון 50 גראשען

קלאנגקינא-טעאטער RAKIETA

שענקעוויטשא 40 טעל. 141-22

היינט און פאלגענדע טעג!
דער וועלט-בעריהמטער טענאר

BENJAMIN GIGLI

פערגעס נישט אין מיר

אין גרויסן מייסטערווערק פון ווינער פראדוקציע. דער פילם ווערט נערעדט — אין נעזונגען אויף דייטש —
אין די הויפטראלען: Magda Schneider Piotr Bosse און דאס 4-יאהריגע בחורל

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאכמיטאג, שבת זונטאג 12 בייטאג. אויפ'ן ערשטען סעאנס זענען אלע פלעצער צו 54 גראשען.

KINO TEATR ADRIA GŁÓWNA 1

אנהויב 9 & 4

היינט און פאלגענדע טעג

גיהנם פון כינא

אין די הויפטראלען: PAT OBRIEN, Josephine Hutschinson

אונגעוועהנליכע סצענעס פון קאמוניסטישער רע-וואלטע אין כינע. פרייזען פון די בילעטען פון 54 גר.

KINO TEATR METRO PRZEJAZD 2

אנהויב 4 & זייגער

היינט און פאלגענדע טעג

Nino Martini

בעריהמטעסטער טענאר פון דער וועלט אין גרויסען מייסטערווערק

קאפריז פון א שיינער פרוי

ANITA LOUISE אין דער צווייטער ראלע
פרייזען פון 54 גר. פעסטפערטוס און הנחה-בילעטען אונגילטיג

קלאנג-קינא CAPITOL זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג!

„BANDERA"

עפאפיי פון העלדישקייט און אפפערונג!

(די פאהן)

גרויסע דראמע פון לעבען פון שפאנישען פרעמדען-לעגיאן. רעזשי: J. Duvivier —::— אין די הויפט-ראלען: ANNABELLA, JEAN GABIN

אויסערדעם: עפאכע-ערפינדונג אין קינא! „AUDIOSKOPICKS" צו זעהען דאס בילד זענען נויטיג ספעציעלע ברילען, וואס מ'בעקומט ביי דער קאסע פאר 5 גראשען.
ערשטער אריגינעלער פלאסטישער פילם!

פרייזען פון די פלעצער אויף אלע סעאנסען פון 54 גר. אונזער דעוויז: די נידריגסטע פרייזען! די בעסטע בילדער!

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פרייע פאסטענס

שניידער-ארבייטער און באלאפניקעס

פון מענער-בעשטעלטען מאך ווערען געזוכט צו מעלדען זיך יעדען אווענד פון 8 ביז 10 א זייגער אין אווענד אין שניידער-צעך ווילטשאנסקא 27.

ס'ווערט געזוכט א שיק-יונגעל און א וואכען-מיידעל. צו ערפאהרען פילסודסקיעגא 22, וו. 35, רעכטע אפיצינע.

א מיידעל פון אנשטענדיגע פא-מיליע אומצוגעהן מיט א 3-יעהריג קינד קען זיך מעלדען פון זאפארט ביי אלטמאן, נאווא-זאזשעווסקא 2. ס'איז געווינשען גוטע רעקאמענדאציעס.

עס ווערט געזוכט א קירזשנער-ארבייטער ביי ש פאקטאר, נאוואמיעסקא 34

ס'איז נויטיג א אינקאסענט אויף פראוויזיע. אפערטען אין אדמ. אונטער „A".

א קוואליפיצירטע פערקויפערין אויך א פראקטיקאנטקע צו גארדינען זענען נויטיג, ס'קען זיין פון דער פראווינץ. — נאוואמיעסקא 19, מייעראוויטש.

ס'ווערט געזוכט בעסערע פערזאנען אויסצוארבייטען גאנגבארע ארטיקלען פון ערשטען געברויך, ווי אויך אגענטען צום פערקויף מיט קויציע. אפערטען אונטער „בעמיק" אין אדמינ.

Samodzielna modystka z kartą rzemieślniczą poszukiwana. Zgłoszenia z refarencjami od 5—9 w. 11-go Listopada 75, m. 15.

ראקאלעז

צו פערמיטען א גרויס פראנט גע-וועלב מיט א קעלער פון 7 פענסטער צו ערפאהרען צעגעלניאנא 24 ביי'ם וועכטער

א מעבלירט צימער אדער אהן מעבעל פון זאפארט צו פערמיטען, פלאץ-וואלנאשטשי 6, וו. 9.

צו פערדינגען א האלב-פראנטאווא-געוועלב מיט א פענסטער, זעהר ביליג. צו ערפאהרען ביי'ם שוסטער זאקאנטנא 8

עס ווערט געזוכט א שטוב מיט א קוך אדער 1 שטוב נישט ווייט פון קאנסטאנטינער 5 וו. 12, צו ערפאהרען קאנסטאנטינער 5 וו. 12, טעל. 23894.

א צימער מיט א בעזונדערן איינ-גאנג און בעקוועמליכטען מיט אדער אהן מעבעל פון שוין צו נעמען צעגעלניאנא 37 וו. 27.

צו פערדינגען א האלב געוועלב גלובנא 42, צו ערפאהרען אין וועש גע-וועלב, גוטע בעדינגונגען.

אנ'ארט אויף א פראצאוניע איבערצו-געבען אין צענטרום שטאדט ביי אנ'ארנט-ליכער פאמיליע, אפערטע אונטער „פרא-צאווניע" אין אדמ.

איבערצוגעבען א קאוואלערסקע צי-מערל מיט א בעזונדערן איינגאנג אין אויך א בעקוועם ארט צו שלאפן זאוואדזקא 23, וו. 31.

א בעקוועם ארט צו שלאפן פאר 2 הערן אדער פריילינס ביי אנ'אינטעלי-גענטער פאמיליע, פולנאצנא 7. וו. 45.

אנ'ארט צו שלאפן פאר 2 יונגע-לייט, פיעטריקאווער 17, וו. 89.

2 הערן קענען בעקומען לאזשי ביי אנ'אנשטענדיגער פאמיליע וועהנטועל מיט בעקעסטיגונג צו ערפאהרען פעטריקא-ווער 141 וו. 30 ביי ליסמאן.

אפצוגעבען א צימער מיט 2 פענסטער פראנט ערשטען שטאק בושעזשינער 11 וו. 5. ס'קען אויך זיין מיט מעבעל.

א בעקוועהמע שטוב פאר איינעם אדער צוויי אנשטענדיגע יונגעלייט צו שלאפען צו ערפאהרען פאמארסקא 25, וו. 10.

א גרויס פראנט געוועלב אויף נאוואמיעסקא, צווישען פלאץ-וואלנאשטשי און פולנאצנא צו פערמיטען. אפערטען אונטער „פראנט-געוועלב" אין אדמ.

SALA DUŻA (po kinie) nadająca się na fabrykę lub zakład przy ul. Młynarskiej 15 do wynajęcia od zaraz. Wiadomość na miejscu u gospodarza.

Poszukiwany lokal na pracownię ok. 35 m^2 Dzwonić 213-78 8–10 i 2–3½

Pokój umeblowany do oddania dwóm lub 1-nej osobie. Piłsudskiego 58 l. ofic. m. 29, I p. Do oglądania od 12-ej

פערשידענעס

דער וואלבאזשער רבי ירחמיאל שלום הכהן טארענהיים 1 מאי 35 ברויך א משמש זאל אויך קענען מלאכת הקודש

א קירזשנער צושניידער זוכט א פאסטען, א קוואליפיצירטער נעזעלען אפערטען אונטער „קירזשנער".

יונגע מענשען קענען פערדינען א פאר זלאטעס טעגליך ביי רעקלאמירען א גאנגבארער ארטיקעל צו גיין איבער וואוי-נונגען זגערזשער 1, וו. 1.

א הויז מיט א גרויסען פלאץ צו פערקויפען עס איז אויך דא א בודקע פאר א שוסטער צו פערמיטען קילינ-סקעגא 146.

KORESPONDENT, wykwalifikowany prawnik, załatwia przystępnie całoroczną korespondencję: manufakturzystom, pedróżującym, ewent. Stowarzyszenie (własna maszyna). Oferty „Sekretarz".

עקספרעס בעקאנטמאכונג! עס ווערט ווידער אנגענומען מענער היטען צו פא-סינירען, נאר פאר 1 זלאטי קילינסקיעגא 28 פארטער.

לערערין גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטעריכט פאר ערוואקסענע אין פוילישע יודישע און דייטשע שפראכען צו מעסיגע פרייזען, לאסמאן בזשעזשינער 15.

דער ג' גנב, וואס האט נעכטען ארויסגעגנב'עט 2 שווארצע מארינארקעס פון פיעטריקאווער 85. ווערט געבעטען נעגען בעלוינונג אפצוגעבען, עווענטועל קליינע שלעפאן 212-34: דיסקרעציע געזיכערט.

אנ'אינטעליגענטער שדכן ווערט גע-בעטען אויפצוגעבען זיין אדרעס, אפער-טען אונטער .I. L אין אדמינסט-אציע.

אכטונג: צו פערקויפען 2 שפולמא-שינען מיט פערעפיגערס 8 ווינדען אויך מיט 12 ויינדען ביליג, נאוואמיעסקי 26 וו. 37

איך זוך צו קויפען א דעקעל-שער און א ריק-מאשין אין גוטען צושטאנד. מעלדען זיך שענקעוויטשא 7, וו. 1.

א שלאף-צימער, א קרעדענס און א טיש מיט שטיהלען אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען. פיעטריקאווער 123, וו. 11

איך נעם אהן צו ארבייטען אויף 7–8 שליטען-מאשינען, ווי אויך צו שפא-לען אויף קראפט. פאליוואדא, אלט-שטאט 6.

צו פערקויפען א 6/7 65 צענטי-מעטער שטריק-מאשין אין גוטען צו-שטאנד. ערפאהרען דרעוונאווסקא 42, 2-טער הויף, וו. 28.

א 3 פעדימדיגע אבערלאק צום פער-קויפען וואלבארסקא 28 2-טער שטאק, טארגאווניק.

Zaginiony został kwit z lombardu w Łodzi za № 252928 na imię F. Bożdzikowski.

צו פערקויפען א האלבע ווילע אין ווישניאווא-גורא, אין בעסטען צענטרום ביים וואלד. צוזאמען מיט א גרויסען פלאץ צו בויען. אפערטען אין אדמינ. אונטער „ווילא" מעקלער געווינשען.

פארלוירען געווארען א טעשקע מיט פערשידענע נעזעלשאפטליכע מאטעריא-לען, וועלכע האבען פאר קיינעם קיין שום ווערט. נעגען בעלוינונג אפצוגעבען אין פאפיר-געשעפט מ. ה. הערשקאוויטש נארוטאוויטשא 38.

אכטונג 1 זלאטי! א רוטינירטע לערערין ערטיילט לעקציעס אין דער פוילישער שפראך. פאר דערוואקסענע א ספעציעלע פערקירצטער מעטאדע פרינציפ פון דער נייער ארטאגראפיע שנעלער ערפאלג געזיכערט. לעקציעס גרופענווייז און עינצעל. צו ערפאהרען פיעטריקאווער 17 וו. 17 לענגא.

Języka polskiego, arytmetyki handlowej, korespondencji szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wypróbowaną metodą Piotrkowska 37, m. 11, front III piętro. godz. 8—10 wiecz.

אין פערלויף פון 3 מאנאטען לערן איך די העברעאישע שפראך אין ווארט און אין שריפט מיט אלע כללים ודקדוקים אויך מפטיר מיט א דרשה צו א בר מצוה. פרייז צוגענגליך. מיין אדרעס גדאנסקא 24, לעהרער א. איסקין.

JUBILER M. Kornblum Piłsudskiego 7, tel. 255-76 (dawn. Południowa 8) wykonuje roboty artystyczne pg. najnowszych wzorów zagranicznych. Ceny przystępne.

פערשריפטליכע פייערלעש-בפארא... נייע און געני... (Gaśnice płynowe) (ładunki) ...טע, ווי אויך פילונגען אלע טיפען אפאראטען צו מעסיקע פרייזען. — געפרעגטע עטיקעטען ... שטרימף, הצמדער, קראוואטען א. ז. ... לויט מוסטער. מ. באטשאן, פאמארסקא 5 וו. 28. טעל. 166-27.

Ze wydawnictwo „Najer Folksblat". spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman